

ГЕОРГИ КОНОВСКИ ОТ ДЕНЯ

chitanka.info

Всеки българин има в дома си килер, таванска стая, мазе, гараж или поне ъгълче в стаята, където събира, струпва, натрупва, скрива, складира... Който както... Разни вещи. Който баш сега не му трябва, но един ден... Утре. Или след седмица. Може и другия месец. Възможно и догодина...

Абе, все някога за нещо ще му послужат...

Те така и аз си направих тази сбирка от реални, станали, видени, чути, преживени случки, събития, картинки от живота ми и живота ни...

На кафе съм. Малко съм подранил, та се разполагам бавно, оглеждам се, ослушвам се... На съседната маса група пенсионери. Единият:

— Бе, аз забравих да пия хапчето...

— Виаграта ли? — хили се друг.

— Не, бе — за болешките...

Пък аз си викам: „Ми то и виаграта е за болешки...“.

* * *

Разговарям с един абитуриент. И ми се хвали, че имал сериозно гадже. От Ямбол...

— Бре, — викам — много далече...

— Как ще е далеч? — обяснява ми — 7,50 струва билетът за влака...

Ново време, ново поколение, нови мерки за всичко...

* * *

Разговарям с един младеж от 1966 набор, дошъл си за малко от Великобритания.

— На обяд — разказва ми — аз не ям. Но Тони (жена му) ми направила голям сандвич и се наложи да го взема. Колегите ме гледат и викат: „Ми, ние мислехме, че си на диета“. Пък аз им обяснявам: „Снощи се представих отлично и жена ми ме награди със сандвич. Следващият ще е за Великден“...

* * *

Видях един съсед в Бяла Слатина. На 99 години стана. Допреди една година караше колело, ама откак цигани му го откраднаха, нещо позавехна. Все пак — 99 години преживял...

Снахата ми казва — „Ей го — смислен, бодър поглед, вижда живота наоколо“...

Възразих й: „И какво като вижда? Все едно — импотент в публичен дом... Само тормоз“...

* * *

В магазина. Няколко човека чакат. Идва ред на жената пред мен — здрава, на вид нахакана, тип шефка на квартален клюкарски пункт. Продавачката я поглежда и казва:

— О! Не те видях — много си тиха...

Ужасяващо точно определение — забележителна с шума наоколо си жена...

* * *

Стигнахме комунизма...

Нали това ни казваха за него — няма да има работа, няма да има пари...

Е, безработни много, пари нямаме... И който е бил нищо — сега се изживява за всичко...

Комунизъм...

* * *

Най-хубаво е да си отдъхваш нейде далеч от дома. Особено, ако си мъж.

А почиващите мъже са седем категории:

Лъвове — отиват на курорт с любовниците си, заемат най-скъпите стаи.

Вълци — пристигат зли и самотни, търсят пиене и жени, после захвърлят жените.

Чакали — събират това, което са хвърлили вълците.

Магарета — отиват с жените си, носят се с умен вид, хванали ги под ръка.

Овни — пускат жените си на курорт сами.

Козли — само почиват и хич не им пука за жени и пиене.

Алкохолици — две бутилки са им малко, една жена много...

* * *

Малките деца са страхотно наивни тарикати. Винаги оплитат нещата и се опитват да ги оправят по системата „метното одеяло“.

Нали помните: мяташ го над главата и ти нищо не виждаш, значи и теб не те виждат. Ако пък те виждат — сърдиш се, тропаш, дори се мяташ на пода.

Възрастните са длъжни просто да ти вярват — колкото и елементарно да ги лъжеш. Или поне се опитваш да лъжеш...

* * *

Така свикнахме с интернета... Не можем без него... И се чудят младите какво са правели хората едно време без разните джаджи и интернета...

А то следи от онуй време има. Намирали са занимавки, оставили са нещо и за нас. Един пишел симфонии — девет известни, друг композирал токати и фуги, трети опери създавал, четвърти рисувал портрети, пейзажи, библейски картини, пети стихове, че и роман в стихове съчинявал, шести „Престъпление и наказание“ сътворил... седми... осми...

Абе, убивали са си някак времето...

* * *

Някога той бил малък и глупав хлапак с филия мас в ръка. Сега е голям и тъп политикан с ръце в държавната хазна...

* * *

Обучаваме кученцето. И му слагаме пелени в единия ъгъл — да си пикае там. Та отивам да купя. Опашка. Тъкмо идва моят ред, една дама застава отпред и учтиво моли да вземе само една торбичка от 20 стотинки. Кимам й — не бързам за никъде. Но казвам:

— Обаче, госпожо, друг път не изпреварвайте човек, купуващ пелени или памперси. Не знаете на какъв зор е...

Опашката се хили...

* * *

Срещам се с добър познат. Работи в МВР, не е важно къде и какво. Прием си кафето, по едно време излиза. Връща се доволен:

— Ей, свърших за втори път днес една голяма работа...

Аз, нали съм си бърз, казвам:

— Ми с тия заплати по няколко пъти ходите да изпразвате червата. Все препълнени... А пенсионерите — на три дни веднъж...

* * *

Срещам позната. Детска учителка. Оплаква ми се, че пак трябвало да ходи в циганската махала, да проверява за отпаднали дечурлига — ония, които от пет години трябва да са в градината. Но полицаи не искали да ходят, общинари формално отбивали номера...

— И защо ходиш? — питам. — Разбери, цялата история е заради едно изречение в някой отчет на министъра...

— Ама ми остава малко до пенсия — вика ми. — Ще направят нещо...

И защо в учебниците пишат, че робовладелският строй е завършил?

* * *

Бяла Слатина. Общината заема шестетажен хотел. Борба с безработицата. Има голямо указателно табло. Където на един етаж са посочени кабинети за кмета, приближените му и — цитирам! — „главен специалист шофьор“...

Много главен специалист...

* * *

В Бяла видях голяма сграда — магазин нещо. С надпис: „Прясно българско месо“...

Аз ли съм с изкривено виждане, околните ли не минават зад видимото, но на мен ми се струва, че това е магазин за продажба на българи. Все пак, прасетата и телетата не са българи, нали?

* * *

Имам една позната — Санда. Тя, горката, няма да е добре бракувана.

Защото живее с комплекса да не бъде управлявана. И на всичко е контра.

Каквото и да е — разумно, неразумно — опита ли се някой да ѝ каже „Трябва!“ — край...

Не и не!

Колкото и хубаво да е, каквато и полза да носи — щом е налагане отвън, значи няма да стане.

И се питам — как ли ще се омъжи туй момиче (по документи)?

Дали ще се намери самоубиец, готов всеки ден, час, миг да води война на нерви?

И да се опитва да ѝ обяснява наложителното — без тя да го приема като потискане на личната ѝ свобода?

Ами, ако отстъпи пред нея и я остави тя да ръководи нещата — само мир да има?

Тогава?

Та тя ще го захвърли веднага. Не ѝ трябва подчинен, трябва ѝ мъж.

Който мъж ха се опита да се наложи...

М-да, май става нещо като бракът между Сцилата на комплекса и Харибдата на самочувствието...

Но — ще видим, както казал Рей Чарлз...

* * *

И се сещам как преди няколко години си тръгнах преди последния час. Минах покрай абитуриентите и подхвърлих: „Аз си отивам, вие оставате“. Една наперена мома рече: „Да, ама ние сме на 18 години и отиваме да се веселим!“. На което отговорих: „И аз бях на 18 години. Сега съм на 60. Вие ще станете ли?“ ...

И лицата им се опънаха...

* * *

Те учеха в различни училища. В различни профили, различни специалности...

Коя английска паралелка, коя информационни технологии, коя ветеринарна медицина, коя хуманитарно направление...

Завършиха. И се събраха — една професия, една работа, едно място...

Големият мол... Продавачки...

Поне засега...

* * *

Изгубил се бай Пеньо от съседния блок. Знаехме, че склерозата го дъвче, ама чак да се изгуби... И то така, че го намериха чак във Варна. Как е отишъл, защо е отишъл — не знае. И никой друг не знае...

— Бе, бай Пеньо — викаме му, — ти не помниш ли къде живееш?

А той ни гледа спокойно:

— За щастие, забравих...

* * *

В аптеката. Нещо объркани рецепти. Младичката аптекарка влиза нейде отзад, после се показва и ми говори:

— Спокойно... Ще стане...
А аз ѝ казвам доверително:
— Моме, те това е най-лошото — когато жена успокоява мъж, че
все пак ще стане...

* * *

Съседът Красьо рови нещо из гаража си. Минавайки, му казвам:
— Ей, и ти да свършиш някоя работа...
А той, изпотен от нехарактерното усилие, ми вика:
— Ти да не би да работиш...
— Работа — казвам му. И съм прав — таман сътворих една
история, над 4 000 знака стана черновата.
— Как работиш? Не съм те виждал...
— С мозъка...
Той махва презрително:
— Това не е работа. Копал ли си?
Любимата ми тема, любимият „аргумент“...
— Що, само копаенето ли е работа?
— Само копаенето...
Спокойно се устремявам към вдигнатата топка:
— Ми, Красьо, ако не бяха работилите с мозъка, сега да си още
маймуна, най-много негър, ровещ с пръчка вместо мотика из
Калахари...
Красьо пробва да се замисли. Нямам време да чакам дългия и
труден процес, продължавам си по пътя...

* * *

Една позната — моя бивша ученичка, сега баба вече — взе да ме разпитва как правя морковени сладки и все повтаряше: „Ама колко се слага?“. И аз ѝ отговарям: „На око“. Пък тя: „По-точно“...

Обясних ѝ — мъжката мярка е „на око“. Правиш и преценяваш. Така и с черпенето, и с работата, и с жените, ако щеш... Фантазията в действие. А не като младата булка, решила да изненада мъжа си след първата брачна нощ с пилешка супа, отишла в магазина, отворила готварската книга и започнала: „Една щипка сол, 50 грама ориз, 200 грама пилешко месо“...

* * *

Гледам вчера — моят приятел даскалът върви и се подсмива. Странен човек! Кой нормален днес се смее...

Питам го какво става, а той ми разправя поредната трагикомична случка от училището.

Предавам разказа му в „аз“ форма — по-звучащо е.

— Водя си часа в дванадесети клас — казва ми той, значи. — Всичко е нормално. Едни слушат, дори мислят. Други стоят и са стигнали в развитието си нивото на парково дръвче.

Навън — хубава вечер. Звезди, луна, блестящо небе, нощната тишина се простира...

И изведнъж...

Зяпнах.

Извиках ученици от първите маси:

— Сашо! Сандо! Я елате...

Някои от учениците дори реагираха. Насочиха очи по посока на погледа ми.

Показвам с глава. Лек смях на вълнички приплъзва из стаята.

Представяте ли си? В нормалната работна атмосфера, сред покриващата ни с нежност вечер...

Задник!

Лъснал задник най-нагло се хили насреща ни...

Едно от момичетата седнало така, че три четвърти от задника ѝ любопитно наднича навън.

Да, де — знам. Мода, ниска талия... Ама чак задникът да се развява като символ на девойчето?

Грубоватият Сашо изревава:

— Ама, оооо! Скрый си фугата, ма!

Лек хаос, смях, оживление...

— Моме — викам, — така... Да усещаш, че нещо не е според правилата, възпитанието, етикета?

Тцък!

— Кво толку... — отговаря тя и бавно почва да се загащва.

— Абе, човеко — лъжа я, — ти си в определена среда, има обществени изисквания за поведение, има и правилник...

— Ееее... — сумти момичето. Типична реакция на пубер — звукоподражателно да е, но последната дума да е нейна.

Абе, всичко е ставало.

Веднъж едно момче пръдна в час. Успокоих ги, наредих да отворят прозорците, обясних им, че се случват подобни неща, ееее — хайде сега, извини се момчето...

И май забравихме.

А тая госпожица... Ама хич не ѝ пука! Дори доволна... Привлякла е вниманието върху си, всички я обсъждат!

То, вярно — човек привлича вниманието на околните с хубост, с акъл, с възпитание и култура. Но и на останалите се иска да ги забележат, нали? И — кой както може. И с каквото си знае...

Днес имам пак при тях.

Със страх си представям какво ли ще демонстрират...

А още по-страшно е да си представя — какво ли трябва да направят внучките на днешните момичета, та бабите им да кажат: „Малей, по наше време не сме и помисляли за това“...

* * *

И надничах из интернета. Та чух разни мнения. И на политикани, и на чиновници, и дори на нормални хора...

След което стигнах до важен извод.

ЗА ПРОСТ НАРОД НЯМА ДОСТАТЪЧНО ПРОСТ УПРАВНИК!

Което се гарнира с тъжното наблюдение на П.Р. Славейков — „И не знаем, не можеме, не щеме да работим за себе си със време“.

Тъжно, но... За себе си отбелязах — не сме за съществуване, ми дано не попречим на другите...

* * *

Трол... Ако разширим смисъла на термина, ще открием — доста политикани са тролове. Класика е Цвъка...

Глосолалия (на гръцки γλωσσολαλία) е изкуствено, само на пръв поглед създаване на нов език. Наблюдава се обикновено у душевноболни хора. Те са убедени, че говорят на този нов език, който разбират напълно, макар той да се състои в повечето случаи от променени думи от вече съществуващи познати на човека езици.

Дрънкане (на английски Gibberish) е българският термин за говорене, което макар да притежава звуковите характеристики на членоразделната реч, е напълно лишено от смисъл.

Дрънкането на Цвъка се дължи на остра глосолалия. Но ни специалистите се заемат с това, нито медиите го възпират, нито публиката го отхвърля. Чувал съм даже възхити от неграмотния простак... От подобни електорални единици, разбира се...

* * *

Предварителна бележка. Зная, че ще предизвикам някои хора, но... Просто разказвам история, за сетен път потвърждаваща разликите между мъжете и жените. Някои разлики аз много харесвам. Но други ме дразнят. Извинете, честен съм...

Та вчера гледам — няма интернет. Пет сутринта. Рано.

Измивам се, закузвам, проверявам — няма.

Вдигам кръвно.

Жената ме успокоява, карайки ми се, че вдигам кръвно за толкова дребно нещо.

Аз ѝ обяснявам, че не се ядосвам за липсата на интернет, а за невъзможността да свърша работата си. Беснея заради провалени планове. Гневя се заради липсата на важен елемент в ежедневиия пъзел — поради която липса картинката рухва.

Обаче, тя продължава да ме укротява, критикувайки ме за нервното поведение.

Че да не би тя да ръмжи заради подобни неща?

Което е вярно.

Женската психиатрия и мъжката психика са бая далечни планети.

Мъжът се ядосва, после натрупва в себе си и в един момент експлодира — кога трошейки всичко по пътя си, кога разбивайки сърцето и мозъка с инфаркти и инсулти. В кардиологите, както и в кардиохирургията, мъжете бяха в пъти повече от жените. Когато и мен ме пратиха там за транжиране.

Защото женската система на стресово противодействие е позната — чупене на чинии, мятане на вещи, изливане на гнева върху първия попаднал... Знаете кой...

Абе, истерията като буфер.

И затова лежах с тридесетина сърдечно оперирани и три жени. При това едната я изписаха и дойде друга, та станаха три.

Жените не се вбесяват от дребните мъжки неща — конфликти, проблеми, несправедливости.

Жените имат свои стимули за яд и скандал.

Но важни стимули...

Например, счупения маникюр на малкия пръст на лявата ръка.

Или пристигането на оная флърца от съседния отдел със същата като нейната блузка.

Или вкисването при вида на комшийката с нов любовник и натрапчивата мисъл, че някои по три брака завъртяха, а тя все още като последна кокошка стои при своя будала. Който си трае, защото знае — сапърът греши веднъж. А два пъти да настъпи същата мотика...

След което е ясно — ураганът се извива над главата на виновния за всичко най-удобен козел опущения.

Пък ако има несъобразителността да възрази или дори попита нещо...

Абе, женска психиатрия!

Но защо ли и в лудницата са повече мъжете? Кой ли ги е пратил там?

* * *

Вземам си аз вестник от павилиона и гледам — минава някакво петнадесетинагодишно хлапе.

Ранна утрин е, момчето явно отива на училище, но...

Е, как да не го видиш — червени кичури коса се стелят от двете страни на главата му.

Яркочервени, огнени, преливащи в оранжево тук-там.

В типичния си заядлив стил подмятам на продавачката, че е хубаво човек да е бояджия, ама като обърне боята отгоре си, трябва и да се мие...

Хлапето се прави, че не чува.

Но е доволно.

Забелязано е!

Пуберски му работи.

Не е чак толкова глупав, та да се харесва в тоя вид на идиот в градска отпуска.

Обаче, се носи така — за да го забелязват.

Не може, ама не може пуберът да живее, без да му обръщат внимание околните.

Е, няма какво умно да каже, не може нещо свястно да направи, няма как да се открои на ежедневния фон с минимума си знания и умения...

Но — иска!!!

И затова се прави на интересен.

Много хубав и точен пуберски лаф — още от наше време.

Просто човек не е интересен, но му се иска да го смятат за такъв и се прави... Преструва. Напъва. Натрапва се.

Нормално.

Такава е психокартинката на възрастта.

И ние сме я прекарали тая болест.

Шарени дрехи, предизвикателно поведение, опити да изпъкнеш...

Както и ще да е — но да се откроиш.

Което, впрочем, при някои продължава цял живот.

Лъскава кола и бясна скорост. Като че в тенекето не е същото младо говедо, което в кръчмата налита на бой, а с автомобила е опасност за нормалните хора по пътя и край него.

Шарени дрешки, украшения, вериги, жезла...

Екзотично поведение...

Хвалби — в реално време или в интернет.

Където най-вече младият фръцльо пробва да се „покаже“ такъв, какъвто му се иска да е.

И много далеч от реалния образ.

Но де да бяха само младежите... Ще им мине — припомних, че и ние сме го преболедували, а то време на време остатъчната версия на фукльовщината и сега ни тресе.

Например, идат избори.

И започват пуберските изцепки на политиканите.

Някой прави фойерверк от скандали, друг се заема да дава съвети кое как да е, трети се излива от чешмите и тоалетните чинии. И всички се изявяват тук и там, крещейки с поведението си: „Вижте ме!“.

Май предпочитам тъпите самореклами на пуберчетата. Те поне се фръцкат невинно-природно.

* * *

Вървя с кучето през пазара. Няма хора, лесно минаваме. Виждам жена... Няма да я опиша — все пак, спада биологически към нежния пол. С нея момче. Тя се разкрещява:

— Махай го това куче... Детето се плаши...

— Госпожо — казвам учтиво, — кучето е малко, на верига дори е, кокер шпаньол е, не е агресивна порода, не е забранено присъствието му тук...

— Нееее... Ще уплаши детето...

Ами ядосах се. И не сдържах острия си език:

— Няма да се уплаши. Смелчага е, щом от майка си не се плаши...

Оная застина с отворена уста. И премълча. Първа разумна постъпка за последните пет минути...

А пред магазина насреща ни зацапука момченце — нейде година имаше. Майка му се усмихва, аз ѝ казвам:

— Няма страшно, кучето е закувало. А и обича децата с горчица или кетчуп. Най-много да го удави с близане...

Тя се смее:

— Той много обича кучетата...

В което време малкото прегърна кучето. То — високо колкото момченцето, стои, не мърда...

Две майки... И различни в бъдещето деца...

* * *

Върнах се от пътуване. Пет дена не съм излизал с кокера. А той е толкова неуправляем... Жена ми изобщо не може да се справя с него. Мен ме слуша — аз действам по сталински...

Но...

Първата сутрин — проблем след проблем...

Опитва се да ме влачи. Накъдето се сети. И когато му скимне.

Което не отговаря на моите виждания и намерения. И прилагам твърда ръка в управлението. На моменти кокерът направо увисва във въздуха при опит да скочи и се юрне нейде си...

Влезе във форма, схвана, че правилата са възцарени отново. Поне при мен...

А аз се чудя на акъла на животното. Що за безсмислени опити — при положение че на врата ти има яка верига?

Инстинкт срещу реалност...

* * *

Влизам в голям магазин в малкия град. И питам за домашните потреби. Касиерката ми вика:

— Колежките са ей там...

— Ама аз няма да вземам колежка, искам кофа за боклука...

Гледа ме недоумяващо...

* * *

Накупих някои неща за майка ми. И в един магазин казвам:

— Чорапи за млада булка — деветдесетгодишна...

Физиономията на продавачката мина през няколко етапа при думите ми. Надежда, че ще продаде нещо скъпо, разочарование, че щом ще е за деветдесетгодишна — няма да е скъпо, облекчение, че все пак нещо ще продаде, няма да е на сухо...

Хората в малкия град са свели нуждите си до аскетичен минимум. Няма необходимост от много стоки, защото липсват пари...

А каква пазарна икономика без пари...

* * *

В купето на влака — няколко души. Тиха жена, която не се обади до края, един градски, студентка, мъж, който има мнение по всички въпроси, макар половината да не знае какви са, и детска учителка. Възрастна, дребна, кротка... От ония, на които се крепи светът, робството, гнетът. С четири чанти, две найлонови, една антена на прът. Прътът над човешки ръст. Щяла да пътува с приятелка, ама оная се обадила сутринта, казала, че не може и ѝ поръчала да закара и нейния багаж в далечното село. Та женичката се натоварила...

Във Варна студентка ѝ помогнала, в Плевен всички се хванаха да разтоварват. Оставиха я на автогарата. Но как ли ще се оправя на село...

А студентката — дребна, с малка усмивка (това е намек!), пантерка (това също!). В къси гащички — опнати под мишниците. Реалистична поетеса...

Сещате ли се?

* * *

Аз се върнах в миналото. И си спомних как един ден в клас се появиха две момичета по къси роклички. От този тип — отгоре с деколте до пъпа, отдолу стигащи над пъпа...

Таман започваше пробата — докъде може да рухне дисциплината в училище. И ето — да видят как ще реагирам. Защото знаеха — при мен няма хъквата-мъквата. Макаренко, Шамаренко, Дървоненко. Към учениците се обръщам с хубави думи, но почна ли да им говоря на номер, или — не дай си боже! — по фамилия... Бързаха да се извинят, щото натам си представяха какво иде...

Та влязох аз, зърнах ги и веднага ми хрумна.

— Извадете по един лист — викам, — десетминутна писмена проверка...

Зашумолкаха, а аз се огледах:

— Много сте наблизко, ще си подсказвате. Я изнесете една маса на подиума. Така... Вие двете седнете там. Да не подсказвате...

Подиумът висок, масата няма заслони, момчетата насреща виждаха направо зъбния им статус...

Дадох задачата. Всички пишат, тия се въртят, мъчат се да заемат някаква прилична поза. По едно време питат:

— Може ли да извадим вестник?

Изненадах се. Тия кога са се научили да четат? Ама се съгласих. Извадиха някакво вестниче, взеха да опитват с него да закриват гледката...

Едно момче от първата маса изрева:

— Ма, ооо, аз не знам какво да пиша, ти ми шумолиш тука... Кой ще ти гледа кривите крака...

На другия ден срещнах едната на улицата. Пак с тая рокличка. Изчерви се...

— Спокойно — казвам й. — Не сме в училище. На работното място трябва да си в удобно облекло за работа. А тук... Вашите да му мислят...

Не й добавих, че и на работа може да е с подобна униформа, но... На работа, където се полага друг труд...

* * *

Седя пред кафенето, пия си чая, зяпам и мисля...

Обмислям идеи за нещо смешно, нещо ведро, нещо весело...

Стига с тая политика, стига с тоя реализъм, стига с мрачните виждания...

Да се развеселят хората.

И го умея — може да се види. А и в някои медии (в събота пак пуснаха един разказ)...

Ето — сега ще зърна нещо, ще прехвърчат някакви искри из мозъка ми, неправилно свързаните центрове ще заработят и... Това, което за нормалния човек е правило, при мен ще стане абсурд...

Например, тия помяри...

Дето притичват по улицата. И не спират. Оглеждат се, търсят нещо за ядене, бързат да изчезнат от чуждия район или да подгонят пес, навлязъл в зоната им...

Ама какви очи имат...

Тъжни...

Просто човек се разчувства при вида им. И хич не се сеца за някакви забрани и тем подобни глупости — подхвърля им нещо за ядене. А те се облизват, завъртат опашка и чакат...

Пък ако нямаш под ръка нещо — протягаш я, помилваш ги... Те пак очакват залък, ама и на милването са доволни... Не им се случва често...

В този момент поглеждаш към минавачите...

И се стряскаш...

Очите им са същите...

Тъжни, очакващи нещо...

А хората са мрачни, предпазливи, очакващи ритник или удар... Не физически — по-лош...

Е, някой там си подсвирква. И мигновено десетина чифта очи го стрелкат — къде неразбиращо, къде подигравателно, къде с бърз, безразличен поглед минават и отминават...

Усмехнатите са подозрителни...

А веселите са готови престъпници — в тая немотия само крадец може да е в настроение. Независимо какъв — джебчия, политик, бизнесмен... Крадец...

И какви случки може да се развият...

Да се смееш...

Да се отпуснеш...

Да избягаш от реалността...

Но не става...

Минало ми е вдъхновението. Свършил е зарядът. Няма настроение...

И пак се появява реалистично тъжен портрет на съвременността...

Съжалявам...

* * *

Пия си чая пред кафенето. И погледът ми танцува из площада. Минават хора — млади, стари, деца...

А нещо розово все се набива в очи.

Впервам поглед.

Възрастна, дребна женица е заела няколко квадрата пред паметника на Кирил и Методий.

Няколко квадрата — защото не стои на едно място. Играе нещо. Заглеждам се в далечината, ослушвам се...

Да, има гайдар нейде на другия край. И жената... подскача, върти се, движи се... Играе. Хоро ли, ръченица ли — тя си знае.

Но танцува...

Минаващите внимателно я заобикалят.

Била нещо не наред, казва ми сервитьорката.

Нямала близки. Или те не я искали. Прибрали я в едно заведение.

А сега била пусната — за да е сред хората. Обществената среда я лекувала...

Първата мисъл — абе, лекува, ама...

Не е само тя.

Улиците се изпълниха с хора, които наричаме обобщено „луди“. Въпреки протестите на специалистите, че става дума за болни хора.

От които се боим.

И с право.

Ей го — оня ден видях писмо от човек, чието дете е било грабнато от подобен освободен луд. Едва го настигнал и отгървал чадото. От какво — не знае. Но детето все още заеквало и се плашело...

Човекът разбира — да, онзи не е виновен. Болен е. Но кой го е пуснал? Кой е поел отговорността за възможните последствия от подобен експеримент? Или начин на лечение?

Кой ще съдържа болния, ще го лекува, ще следи развитието на болестта?

Кой ще го опази от подобни ексцеси, опасни за гражданите?

Разбираемо е — специалистите искат обществената среда да създаде условия за подобряване здравето на пациентите.

Но и хората, наричани обществена среда, искат спокойствие...

Реалността е жестока — безработица, криза, мизерия, риск от война...

И тук се появяват някакви непознати, за които се налага да се внимава най-малкото...

Не може да се изисква от нормалния човек чак такава доза хуманизъм и себеотрицание...

Въпреки всички хубави приказки... Ние сме си грешни хора...

И избираме — между тоя до нас и непознатия...

Предрешен избор...

Натрапен ни...

Добре — лекуваме болните.

А нас кой ще лекува?

Защото все по-често се оглеждам и питам — абе, ако това е нормален свят, къде има друг? Спасителен за нас...

* * *

Изчаквам един приятел пред книжарницата. Седя си на пейката, държа верижката на кучето, зяпам по витрината. Разрешават да се влезе вътре с него, но... Няма работа животните по магазините. А и кучето не разглежда спокойно, все разгръща книгите, търси някоя по любимата му напоследък тема за скарата и използването ѝ...

До пейката спира млада жена, говореща по телефона. И неволно подслушвам:

— ... В книжарницата ще се отбия... Да избира някоя книга за Ванчето... Ами рожден ден, трябва нещо хубаво да взема... Книга, какво друго... Че ти къде видя тия покривчици? Имаше ги във Варна, ама аз не взех... Аха... Аха... Отивам да купя един пакет. Ванчето ще ги хареса. Хубав подарък. Това да не ти е някаква книжка...

Мииии... Каквото Ванчето — такива и приятелките му, такива и подаръците... Барем не тормозят мозъчната ѝ клетка с четене...

* * *

Поръчал съм няколко книги. И отивам в книжарницата, за да ги получа. Вземам ги в ръце, оглеждам ги — надявайки се и предвкушвайки бъдещото наслаждение...

Зад гърба ми застава някаква жена. Едра, напориста, безцеремонна. Кое то веднага проявява — грабва едната книга от ръцете ми:

— А, тая ми харесва. Ще я взема...

Пресягам се, издърпвам си книгата. А книжарката казва:

— Господинът е поръчал книгата, за него е...

— Че какво от това? Ще я отстъпи на дамата, нали? — дори не ме поглежда.

— Ще я отстъпя на дамата — казвам бавно. — Стига да дойде...

Онази бавно осмисля и почва да усеща сарказма.

— Ама нали аз съм дама...

— Не, госпожо, не сте. И нито имам време да ви обясня защо, нито вие разполагате с цяла вечност, за да го разберете...

Книжарката не се и опитва да скрие усмивката си. Аз плащам, минавам покрай едрия истукан и си тръгвам...

* * *

Имам приятел — даскал. Който твърди, че ако днес започваше работа в школото, вече да е напуснал.

Носел си, вика, романа „Спартак“. И в междучасието заинтересовани ученици го попитали: „Господине, какво е това «Спартак»?“.

Отначало помислил, че се шегуват, после видял — не, трагедията е реална.

Единият се сетил: „Аааа, «Спартак» — Варна“. Другите и това не знаели.

Моя позната ми разказа колко трудно е в края на срока. Идват ученици и директно заявяват: „Трябва ми четири“.

А тя била подготвила слаба оценка. Кое то не ги интересувало — четворка им била нужна и толкова!

И заявявали: „Бе, госпожо, вие в кой свят живеете? Ние имаме толкова проблеми — компютри, дискотеки, гаджета — та ще седнем «Под игото» да четем!“.

А проблемите им... Пак приятелят ми каза — идва една ученичка и му се оплаква. Трябвало да намери нова диета. И за приятелката си.

„Онази — рекла — има проблеми над кръста, аз под кръста.“

Моят приятел е бързорек и веднага ѝ обяснил, че и на двете проблемите са над раменете.

Но оная въздъхнала: „Иска ми се да съм бременна?“.

Тоя се озверил — ха сега де, това не влиза в служебните му задължения?

А тя обяснила — бременните ядат каквото си щат и колкото щат. Та това я вълнувало в момента.

Пак, че не е като съученичката си, която видяла как преподавателят им платил 40 лева за антикварни книги и се възмутила: „Бе, тоя знае ли колко пиене е това? Как ще дава толкова пари за някакви си книги? Че и стари вече!“.

То и аз се сецам за комшийчето, изключено от школото. „Ти, викам ѝ, не разбра ли, че си натрупал отсъствия?“

„А, знаех, ама не мислех, че ще ме изключат само за това...“

Пътят ми минава покрай една „професионална гимназия“ — бивш ТОХ, бивше СПТУ.

Страх ме е да погледна пушешите пред вратата му и на стълбището деца. Очите им са празни, празни... Кучето до тях гледа по-смислено.

Но дипломите са осигурени. И дори следването.

После?

Кому пука?

Най-малко на родители и ученици, живеещи тук и сега, за момента и кефа.

И усилено борещи се неграмотен у нас да бъде всеки първи.

* * *

Оня ден го ударих на почивка. Хубава почивка — три дни...

И отидох да пия чайче с едно маце. Младо, хубаво, високо, стройно... Предната година се обакалавърствала, тая се готви да се пише за магистърка...

Но пътем трябва да се живее...

А на Анка баща ѝ почина още, когато учеше. Майка ѝ е болна, бабата също не цъфти...

Та момичето се цанила учителка...

Позачудих се защо не отива в София — дори в магазин да е, по-добре заплатена работа ще има...

Не, на нея ѝ харесва учителстването...

И есента я пратили в далечно село. Пътува до малък град, оттам към селото... И после обратно...

Разправя ми младоучителските си премеждия...

Селото... Абе, с индобългари... Та тя решила да го дава строго...

И още първия час изгърмяла...

В буквалния смисъл...

Гледала навъсено (аз това не мога да си представя как е при нея, ама да ѝ повярвам), говорила полусъскащо-полутенекиено...

В един момент рекла да седне на първия — празен, чин... И се намерила на пода...

Чинът бил счупен, затова никой не седял на него...

После... Циганетата я харесали...

И за Коледа картички ѝ дали — „*Ногу та обичъм, госпожице*“, пишело на едната...

Влезли веднъж в час едни, хапвали таман опечен хляб. И попитали нежно: „Искаш ли от нея?“...

Българския го говорели... В стил: „Госпожице, може ли да отидо на къщи?“...

Абе, типични по-зелени...

В шести клас имало направо неграмотни...

Друго ги вълнувало...

Похвалило ѝ се едно момиченце в пети клас: „Пък аз от миналата година ходя...“.

Тя се позачудила: „Как ходиш?“...

„Ми с мъже...“

Звънкат им, казва ми, по телефона. Само сигнал. И тия тичат до клозета, който е в двора... А там...

Ама си ѝ харесвало да сее доброто и разумното...

Повече писане, приказки четели — как да усвоят езика? Поне до седми клас... После почвали да раждат...

И на нея ѝ излязъл късметът. Минавайки през градчето, се запознала с един младеж от там. Та с тоя Веско... Ама това е лична история...

Пък и време ѝ е — нейните приятелки коя роди, коя е напълняла...

Разправи ми за една Марийка — рижата, трудолюбива, сериозна... Страх я било от раждането. Да не се излага — та да почне да вика пред хората...

Родила, Анка ѝ отишла на свиждане в болницата, попитала я — викала ли е...

А Марийка казала: „Като почнаха болките — забравих за всичко. Крещях“...

Изобщо — бая работи си разправихме...

Анка — учителката...

Като я видите — ще се шашнете. Детска физиономия, наивна, бодра, убедена в цялата доброта на света...

Не за това време...

* * *

Уличка. Тишина. Само две баби са извадили столчета пред портичките, наредили са отгоре стоката и чакат някой мющерия.

Обаче — няма. Есенното слънце леко пожълтя клоните, птичите аборигени се радват на освободеното от прелетните курортисти пространство, котките лениво се оглеждат, преценявайки конкуренцията за идващия март.

Задава се човек. Евентуален купувач с евентуални пари, които след евентуалната покупка ще преминат евентуално в джобовете на жените.

Заглежда се.

Добър знак.

Спира се...

Охо, това е вече сигнал!

Вперва поглед към кошницата на едната баба.

Е, готов е...

— Гъби, а? — пита, сякаш е чернокож слепец на пиано.

— Гъбки — съгласява се миролюбиво продавачката.

— Диворастящи?

— От гората...

— Пресни?

— Е, има и изсушени...

— Нещо отровни...

— Как щяло...

Потенциалният купувач се превръща в полуреален с едно посягане към задния джоб.

Бабата продължава небрежно психоатаката.

— При добро изсушаване на тия гъби през цялата зима ще живееш в летни картини...

Парите са вече в ръката.

— Колко?

Бабата казва. Съседката ѝ трепва, но правило номер едно на пазара е — не се меси, ако намесата не е протренирана предварително.

Портфейлът е отворен, устата на купувача също.

Ама че евтиния! И то какви гъби...

Парите, временно отседнали в джоба му, продължават през бабата по кръговрата си към далечната все още банка.

— А имаш ли още? — пита купувачът.

— Има, има... Лятос бая гъбки набрахме с дядото. Аз не ги обичам, но за него... И за продан... То, вярно — той много не ми помагаше. Всяка вечер си правеше каша, цяла нощ се хилеше, а после цял ден спеше, ама какво да правя? За друг старец нямам ни имоти, ни години...

Купувачът я слуша с едно ухо. Леко го е наострил само при споменаването на дядовото хилене.

Махва им с ръка, отдалечава се към близкия билдинг, дето настаниха миналата година някакво изнесено обучение на привнесен курс от европейски факултет на световен университет към вселенската академия...

Втората баба чак сега отваря уста:

— Ма ти, шантава ли си? Що толкова евтино ги даваш?

Другата махва с ръка.

— Има да се учиш, Пенооо... Много да се учиш! Тоя го знам — нещо преподава в школото там. Сега ще си направи гъбките, ще се зареди, ще им изнесе една лекция за чудо и приказ, после те ще го питат отде ги е взел, ще ме рекламира и гле'й какъв бизнес ще му въртна...

А от факултета насам вече идат студенти. Изглежда оня е имал рожден ден нещо, почерпил ги е, та те направо хвъркат на две педи над изровения тротоар.

Ама това с тротоара е друга история...

* * *

Пием си чайчета и кафета с един младеж. Според мен младеж, де... Иначе — има си щерка в девети клас, че се и хвали с нея. Кое то е напълно нормално и справедливо. Тъй като детето е свършило куп неща. И хвалбата е заслужена.

Е, ако беше хвалба в бъдеще евентуално — „ще“, „ще“, „ще“... Тогава е смешно и нелепо. И следва упрек.

Но заслужил човек има право и трябва да се похвали. Скромността е белег на некадърност. Че с какво ще се похвали някой некадърник? Ама е скромееееен...

Та ми разказва как дъщеря му била пратена по някакъв проект в Гърция. Четири деца, с четирима учители... Отишли, показали им, видели, научили...

И, разбира се, моят човек го споделил в службата си. С което веднага вдигнал кръвното на някои родителки. Та едната била достатъчно глупава хем да вдигне скандал на дъщеря си, хем да разкаже за станалото. За да го науча и аз...

Прибрала се, значи, и рекла на момичето някои неща. Между които давала за пример щерката на моя приятел.

А онова спокойно рекло: „Ми ще учи — като е тъпа!“...

Мамата й занемяла...

„Ми да — тъпа е, напъва се, учи... Пък аз нали също ходих в Гърция? Вие ме заведохте...“

Да, баща й бил бая богат и купувал всичко желано от малкото му момиченце.

Кое то вече приемало това като нормално.

И си знаело — няма нужда от напън. Ни четене, ни писане, ни мислене, ни труд... Тати и мама всичко ще осигурят...

Модерно паразитче, развиващо хищнически инстинкти...

Така и ще си живее...

Ще се вкопчи като кърлеж в някой богат младеж, ще му изсмучи кръвчицата, ще се прехвърли на друг гостоприемник...

Хомо сапиенс, а...

Модерно...

* * *

Почти цял ден ходих по всякакви медицински учреждения.

Станах си раничко, пузнах материалите, отидох да ми точнат кръвта вампирите от лабораторията.

Отпред — две опашки. Чакаш — плащаш, чакаш — влизаш...

Ей, не мога да кажа, че този път пациентите — в огромната част пенсионери — тарикатееха. Поглеждаха, заемаха място, чакаха...

Но точно преди да вляза, отнейде се цъфна някакъв чичка и вика: „Да мина...“.

Поглеждам го. „Накъде?“ — питам. Няма вид на сестра, камо ли на лекар. Типична аграрна физиономия.

„Аз съм — вика, — за кръв...“

„Аха! А тя на опашката са за домати и краставици...“ — иронизирам напразно. Тъй като чичката посяга с ръка и казва: „Ама чакай да мина...“.

Е, излетя. Жените му се нахвърлиха. Забелязал съм и друг път — ха се опита някой да превари опашката, жените като ято кокошки го накължават... Ако е жена нахалничката — и друго. Веднъж гледах как разделят две лелки...

Влязох, обясних на сестрата, че вените ми са секретни и няма смисъл да рови, за да ги търси. Писна ми да човъркат с иглата, разчитайки на придобития опит. Ама моите вени са още по-опитни, пък са и на своя територия, та знаят де да се скатаят.

Сестрата излезе разбрана, взе кръв от горната част, над дланта.

После се метнах на такси — нямаше как иначе да стигна навреме на работа.

По обяд — пак на линия. Най-напред отидох да ми извъртят кардиограма. На вратата на кабинета имаше някакъв плакат с реклама на нуорофен. Изобразен като червено човече, което дърпа надолу живака на термометъра. Ама яко дърпа — напънало се. И живакът вече под 36'... Бе, както се напругя... Направо ще остави човека с температура под нулата. Което няма баш да го излекува...

Та понесох кардиограмата към докторката. Погледнах я... Какво ти разбирам? Освен най-важното — линията не е права. А това си е

повод за оптимизъм. Временен.

После пак дадох кръв — две различни изследвания ми правиха.

Ходих, пийнах чайче, хапнах малко... И пак на кръвопролитие...

Та така — почти цял ден по доктори. Някак си... Абе, не ги обичам тия ходения...

И, като се прибави невролога, който ми обясни, че лявата ръка изтръпвала нещо от нерви и периферната система, ама трябва повече спокойствие...

Сетих се за старата и хубава песен — [А на кладбище всё спокойненько](#) (музика и текст: Михаил Ножкин):

*Четверть века в трудах да заботах я,
Всё бегу, тороплюсь, да спешу,
А как выдастся время свободное —
На погост погулять выхожу.*

*Там, на кладбище, так спокойненько,
Ни врагов, ни друзей не видать,
Всё культурненько, всё пристойненько,
Исключительная благодать.*

*Нам судьба уготована странная —
Беспокоимся ночью и днём
И друг друга грызём на собраниях,
Надрываемся, горло дерём.*

*А на кладбище так спокойненько,
Ни врагов, ни друзей не видать,
Всё культурненько, всё пристойненько,
Исключительная благодать.*

*А семья моя — свора скандальная,
Этот пьяный, драчливый сосед,
Ты квартира моя коммунальная —
Днём и ночью покоя всё нет.*

*А на кладбище так спокойненько
Среди верб, тополей и берёз,
Всё культурненько, всё пристойненько,
И решён там квартирный вопрос.*

*Вот, к примеру, захочется выпить Вам,
А Вам выпить нигде не дают —
Всё скрипят да грозят вытрезвителем,
Да в нетрезвую душу плюют.*

*А на кладбище так спокойненько
От общественности вдалеке,
Всё культурненько, всё пристойненько,
И закусочка на бугорке.*

*Старики, я Шекспир по призванию,
Мне б „Гамлетов“ писать бы, друзья,
Но от критиков нету признания,
От милиции нету житься.*

*А на кладбище по традиции
Не слышать никого, не видеть,
Нет ни критиков, ни милиции,
Исключительная благодать.*

* * *

Дребна историйка. Ама наистина дребна. И дребнава.

Отивам аз в един голям магазин.

С чантата на рамо — както винаги.

И, естествено, смятам да я оставя в багажната каса. После ще я пълня.

Да, обаче любимите ми номера — 4, 7, 13, са заети.

Не, не — в 7 има някакво пликче със слънчоглед. Леко скъсано отгоре. Положено в касата и вратичката затворена. А ключът си е на мястото.

Ясно.

Пореден тарикат, решил да не слага дори 50 стотинки (нищо, че после си излизат). И разчитащ на българското възпитание, което те кара да подминаваш срамежливо простотията. Че и да се срамуваш от надигащото се възмущение в теб.

Да, ама ме подхванаха моите дяволи. Извадих пакетчето, сложих го в празна каса, прибрах чантата, стотинките паднаха, ключът се завъртя.

И отзад чувам глас: „Вие ли преместихте семките?“

Пак на „Вие“ говори, все е файда.

Казвам: „Трябва ми клетката, не е заключена“...

„Ама как така? Нали съм сложил пакетчето?“

Обяснявам като на малко дете. Или на наглеещ тарикат.

„Това абсолютно нищо не означава. Има касичка, плаща се.“

„Нямате право...“

„Сериозно? Я извикайте охраната или полиция...“

Спихна се, но продължава.

„Ами ако и аз извадя чантата?“

„Първо, касетката е заключена. Второ — те това ще е престъпление — опит за кражба.“

Взе си пакетчето. Тръгна. Мълчаливо.

И в този момент загреях.

Просто влиза, взема си нещо, изнася го. После пак и така нататък.

В джоба няма ключ — не могат да докажат, че той е сложил нещата.

Изобщо — по малко, по малко...

Пък аз се намесих, видях го, запомних... Свидетел!

Явно за този ден ще мине с пакетчето семки.

Тук.

Защото има и други магазини.

Дребна история, нали?

И дребнава...

Но някак си мразя тарикатееци се простащи да смятат, че са се наложили над баламите, балъците, будалите.

И все влизам в скандали...

* * *

Често ги виждам. Всеки ден минавам край тях. Защото те са продавачки в магазини. Но стоят пред витрините. И пушат. С пластмасова чашка кафе в ръка.

Момичетата пред витрините.

18 — 25 годишни.

Завършили гимназия, а после...

После са два варианта. Неуспешно кандидатстване във ВУЗ. Или нежелание да отидат да учат другаде, не в избраното учебно заведение, където не са приети. Или нежелание за учене повече — под предлог, че тази година ще се подготвят, следващата ще започнат.

Което не става, разбира се.

Тъй като инерцията е убита и започва скуката на ежедневието.

Много харесвана от тях скука. Въпреки приказките за намерения.

Които приказки вървят пред мама и тате (засега). Но хич не се възприемат сериозно нито от приятелите им, нито от познатите.

„Ами няма пари за следване...“ — верен и удобен предлог за затваряне в калъфа на безразличието и нищоправенето.

Познавам немалко младежи, които започват да учат — едва ли не без пари наистина. Но си намират работа — тежка, гадна, носеща пари.

И учат, работейки. Или работят, учейки.

Но не чакат „следващата година“.

Да, мизерия. Да, не сме бяла държава. Да, битпазарна икономика...

Което се използва за оправдание.

Не искам да кажа, че всички тези момичета, очакващи принца пред витрината, са мързеливи и безотговорни към себе си. Но така излиза. И май е...

Колко мазохистично хубаво е да ближеш цял ден чашката с изстинало кафе, да пускаш дим към небето, да се вайкаш — крадци, мошеници, няма място за честните хора...

И хич, ама хич да не правиш нещо, с което би могла да промениш нещо. Поне за себе си...

Винаги е виновен някой друг...

А ти се жалиш безмълвно, докато пафкаш фаса и държиш
чашката — горката жертва...

Удобно...

* * *

Обичат дървеняците да се аргументират с тъпи и прогнили лафове. От типа на „Грабвай мотика № 8“ и „Ми що не вървиш на село“...

А за селото мечтае всеки полугражданин.

Да се пенсионира, да се върне в бащината къща, да измаже, пребоядиса, изреже буренака, почисти герана, смени керемидите, укрепя оградата...

И после да пусне няколко лехи със зеленчуци, три-четири асми, а в стопанския двор кокошки, две-три овце, прасенце...

Не само за него — и за децата му ще има.

Не изисква много труд, няма го напрежението в града, няма нерви, няма...

Няма нищо да остане на третия ден още.

Защото циганите ще издушат кокошките, теглят ножа на прасето, отведат овцете, изскубнат зеленчуците.

И ей така — от злоба, ще насекат асмите.

Докато новодошлият селянин ще се свива зад прозореца и ще се чуди — къде отиде селската идилия?

Няма я отдавна.

Както няма полиция в селата.

Както няма държавна власт.

Както няма мир, тишина, труд, закон, съвест.

Имам куп познати, преселили се на село. И разказващи с мъка за положението там. Истинското, не дитирамбите на идиотите, пращащи всички „на село“.

Разочарование — това е основното чувство.

И постепенно съзряваща ярост. Която води до купуване на ловна пушка. И стрелба.

Поразпитайте хората и ще разберете с изненада, че по селата всяка нощ се стреля. Къде на месо, къде във въздуха, къде превантивно.

Полицията си трае — щото иначе ще пратят ченгетата да разследват, пък да пишат рапорти, пък дори да разкриват престъпници.

И после политически шум — защото става дума най-вече за работещите електорат. Пък избори идат...

Та, ако човек е инат — ще се закрепил на село. Ще ходи с пушка в ръка. Или поне с голяма сопа.

Ще спи с отворени очи.

Ще варди — защото няма държава...

Поради което все по-малко възрастни се връщат на село.

А младите...

Къде ги? Че и да остават...

Защо?

* * *

Звънна ми джиесемът. Познат — ни близък, ни далечен. Щял да пътува за седмица до Щатите.

Добре...

И трябва да му дам кабела за зареждане на таблет, защото там били други контактите. Пък моят кабел е точно за тях — ще махна българския накрайник и ще пасне добре на фотоапарата му...

Да му го дам...

Няма „Може ли“, „Би ли“... „Ако обичаш“...

Обаче, това е най-малкият проблем. По-важен е друг.

Няма как да му услужа, тъй като таблетът ползвам много, батерията често пада, всеки ден го зареждам...

И, ако махна тоя кабел — цяла седмица трябва да остана извън него. И библиотеката си, която пазя там.

Та му обясних, че няма как да стане — на мен ми е много необходим. Е, ако има подобен кабел с български накрайник — ще разменим и всичко ще е наред.

— Да, де — вика той, — сега ще седна да купувам накрайник... Какво толкова — една седмица ще почакаш... Не съм си мислел, че си такава скръндза...

Ха де?!

Кабелът мой, аз имам нужда от него — ама трябва да се засрамя, задето не го давам някому...

Който не иска да харчи пари, щом има балама като мен, дето ще му осигури нужното...

И се сетих за други истории. Все от тоя род — някому нещо твое е нужно, изисква го направо, че ти се и кара, задето поставяш своите интереси над неговите...

Да е вода в пустинята — да дадеш, да помогнеш...

Ами то предмети, които може да се намерят, да се купят... Но... пари струват...

И затова започват упреци и укори... Даже приятелства се развалят...

Какво стана ли?

Нищо особено...

Не дадох кабела — използвам си го. Оня не ми се обади. Не усещам липсата.

И си мисля — кога ще разберем, че благородството и добротата е едно, поддаването на евтината демагогия и агресивната простия е друго... Съвсем друго нещо...

* * *

Една случка — класическа — във Варна.

Автобусна спирка. Някакво циганче блъска и събаря наведен ученик. Оня се изправя и му отшива един як шамар. Цигането и глутницата му се хвърлят в бой. С ученика е солидна компания. Почва мариз...

Намесваме се околните — де разтърваваме, де намираме сгода да отперим по някой ритник на циганора, предизвикал боя...

Всичко завършва с пристигането на полиция. Циганите изчезват. А към управлението тръгва група — полицаи, двама немци (семејство), скромна, свита, незабележима циганка, свидетели...

Защото, докато едни се шамарят, а други зяпат, джебчийката отарашвала чантата на немкията. Но имало и внимателни хора, видели я, спипали я с пълна ръка. Така я държаха — стиснали й ръката, не дават пръсти да отвори, та да „изпусне“ портмонето.

Стар трик — едните отвличат вниманието, други крадат...

И действен — много ефикасен. Особено, когато на хората им стигат хляб и зрелища...

* * *

Откачен ден беше.

Като почнеш от нощта. Линейка хвърчала с родилка, някаква млада дама си слушала гръмко музика в колата, не обърнала внимание и се нахакала в линейката.

Хайде, да речем — пострадалите хора ще ги пооправят. И кой е крив, кой прав — ще уточнят.

Ама новороденото... Току-що роденото...

Нищо. То е за добро. Нека още от раждането си разбере каква грешка е направило, та баш тук се е пръкнало.

В България, дето правилата са според зависи, а рискът за пътнотранспортно пътешествие те следва по петите още от раждането.

То и други рискове има.

Ако полицаите уловят някой джигит, може пък той да открие огън по униформените, позволили си да му се пречкат с някакви изисквания и закони.

Абе, него закон не го лови!

Впрочем, миналата година — точно по тая пешеходна зона се носеше (наистина не бързо) типична мутренска кола.

И спря до двама полицаи, които бяха паркирали патрулката си точно върху пешеходната пътека.

Поприказваха си, после джипът продължи по уж пешеходната зона.

Питах полицаите защо така, а те ми отговориха ясно, точно и конкретно: „Наш човек!“ и „А ти защо питаш?“.

А накрая — за още едно изкрейзване. Логично и очаквано и тук, у нас.

Джеймс Верон от Северна Каролина отишъл да „обере“ банка. С едничка цел — да го вкарат в затвора поне за 3 години. Та се полекува там.

Изгубил работата, останал без здравни осигуровки, болен — и намерил изход. Поне временно.

В затвора — че е по-хубаво и нормално от свободния живот.

М-да! Къде наблизо има банка?

* * *

Събота. Отивам да си тегля пенсията. Свършвам бързо. С кеф. И в този момент влиза жена...

Как да ви я опиша... Жените от малки се самоопределят — още от пети-шести клас. На две групи. Мацки и лелки. Тая беше типична лелка.

Направих едно добро дело. Казвам й:

— Госпожо, не може...

Тя тъкмо е цъфнала — пенсията иде.

— Ама защо?

— Днес пенсионерите вземат пари. А вие не сте на пенсионерска възраст...

Хептен светна. То ясно — има огледало, има очи, обаче удоволствието от комплимента...

Доброто е сторено...

* * *

Бяла Слатина...

Прибирам си се аз тихо и кротко, никого не закачам — освен баничката, която предъвквам. Пред мен се носят три дами — втора свежест. И си бърбят на бая висок тон. Разказва едната за комшийката си баба Веда. Която строго централизирано следяла мъжа й — кога се прибира, как, не дай си боже, с кого...

И си обсъждат гръмогласно. Че какво — в малкия град, дето всичко е център, тайни няма. Ако кихнеш в единия край, от другия ти викат „наздраве!“...

Поради което се намесвам:

— Та това е страхотна жена! Целенасочена, последователна, принципна — изградила си собствен принцип и го следва. Неотстъпно...

Те се смеят, ама малко така...

* * *

Неделя вечер. Краят на пАнаирЪ. Дим от скари, отварящи се бирички, пеещи (или поне смятащи, че пеят) панаирджии...

И шум от адско повръщане. Един глас — „оуууу“... Друг: „Ъъъ“...

Май са натровени с „новичок“. Имало е руснаци в района явно...

И хич не е вината в изпитите по литър, литър и половина от всеки, гарнирани с по десетина бири. Кебапчетата никой не брои — пАнаир е...

На заранта минавам край младежи, разглобяващи естрадата. Единият изразява общото настроение: „Ама след снощи... Бррр“...

* * *

Магазин. На касата е мама с момиченце, което се суче около оста си. Мамата моли: „Дали ще пуснат детето в тоалетната?“. Касиерката е рязка: „Няма начин — натам гледа камера“...

Изненадан съм: „Камера в тоалетната?“...

Тя се поправя: „Не, камерата ще покаже, че външен човек влиза в тая зона“.

Кимам: „Да се вижда кой какво прави. Учихме го в пети клас. Нарича се робовладелски строй“...

* * *

Зърнах го отдалеч, не щях да го видя по-близо. Така човек избягва да се приближава до купчина боклук — дори от любопитство...

А едно време беше известен. Не уважаван, не признаван, но известен. Най-вече заради баща си. Който беше директор на гимназията. И почина точно, когато завърши випускът ни. Но синчето — доказателство, че природата си почива при второто поколение, вече беше уредено във ВИФ (не казвам прието!).

Да, имаше фаца — казано на нашенския ученически жаргон (от face). Или — пак по ученически — вид на изглед...

И — толкова...

За интелект, за чест, за ум и разум — да не говорим...

Завърши някак си. И се върна в градчето — никой никъде не го щеше, а татето го нямаше. Слагаха го местните къде ли не. Проваляше се. И направо се оливаше...

Беше някакъв в културния дом. Ревизия и... Отде да знае, че не бивало да се слага кучето на оклад там...

После — някакъв във футболния клуб. Та още носи новички анцузи от там...

И секретар на общината го сложиха. Срецам го, викам: „Иво, тия цигани, дето се разхождат по центъра с метли, що не ги пратите в гробищата, да позачистят малко... Минах покрай гроба на баща ти — всичко е обрасло“...

Ми...

Взе да ми обяснява, че идем нов футболен сезон, трябвало стадиона най-напред да оправят, пари липсвали, по-важни неща... Плюх и отминах...

А иначе — има си все още фаца. Зад нея — мъгла, прах, кухня...

* * *

Един и половина по обяд. Градът е опразнен. По улиците няма жива душа. Освен такива като мен — принудени да бродят в жегата...

А, и трима там, дето задушевно беседват. Заобикалям ги и...

„Ей, господине“...

И как можах в празен град да се натъкна баш на него...

Далечният ми първи братовчед. Първи — защото майка му е сестра на баща ми. Далечен — просто, освен документите, нищо друго не ни свързва...

Провинциален политикан, полуграмотен, с елементарно мислене, за щастие без политически късмет, че иначе щеше да е обогатил политзоофауната с още един ярък пример на сиво мислене, мазнотия, слугинско послушание...

А какъв свестен баща имаше... Официално, вуйчо не ми е кръвен роднина. Но предпочитам да беше...

На времето бил лидер на местната организация на Гемето. Закарали го в Белене. После си имал проблеми с властта, но ние по-късно го разбрахме...

Та синът му — по-малък от нас, растеше спокойно, при всички условия за развитие. За което трябва и други неща — предразположение към умствен труд, работа, интерес...

Нямаше ги. И ги няма...

Избута средно с помощта на старателната си сестра и ученолюбивия си братовчед — брат ми. Не го приеха никъде. Та се наложи майка ми да ходи в Джебел. Там леля ми — отдавна отседнала в града, раздвижи връзките си, обявиха го за нужен бъдещ кадър и го уредиха в полувисшия в Кърджали. С много зор го избута и го нагласиха при мамата си в града ни...

Майка му след 89-а пробваше да го изкара репресиран от властта — макар това да беше свършила природата. А брат ми се смееше. „Абе, ако не са го приемали заради вуйчо, що сестра му завърши ХТИ-то и нормално си работи? Защо нея не са репресирали?“...

Ама нали трябва актив... и... нищо... Пак си прави балончета... Сега е някаква мъглява фигура в местното полит блато. И се изживява като фактор. Сипе имена, разправя в захлас с кого ял и пил, какви похвали за устроеното ешмедеме получил...

„Ти още ли пишеш?“ — „Пиша“ — „Аз нищо не съм ти чел...“ — „Нямаше някоя книга аванта?“ — „Не ти харесвам книгите“ —

„Ама ти си ги виждал? Не ги отваряй, създават проблеми, че те и карат да мислиш — вредно е...“

Жена му — която добре си го познава, се подсмивва на точните ми тушета, ама при него да иронизираш... Полза няма. Щото не схваща гаргарата...

Обаче, с апломб ми разтяга локуми за лошите комунисти, дето всеки ден ги бори. „Прав си — викам — да не беше оная ти комунистка леля ти... Колко щастлив щеше да си. Ми те натовари с дипломка и претенции...“

Абе, издържах го половин час. И бързо се втурнах към далечна фигура, извинявайки се, че имам среща с напълно непознатия ми...

* * *

„Ей, с жълтата фланелка...“

Аз съм във фланелка на „Левски“. И се обръщам. „Жълта фланелка, за да не показвам наред жълтата си книжка“. Она се хили...

Симеон. Едър, пълен — не шишкав, а сочен. Винаги си беше такъв. Обичаше шума на вестника, в който е увита баница или нещо друго за хапване, пред шумкането на отваряните книжни страници. Съученик от първи, та до осми клас. После отиде в ТМСС-а. Тракторист. Ами не му вървеше учението. Пък и не му се учеше. Пишат му тройка или даже двойка — захили си се спокойно, нали изпитването минало, а ядове никакви. Ядовете по него — като по гъска вода. Усмихнат, ведър — днес му викат позитивен човек.

Виждам го всяка година. В града си е. Работи какво ли не. Каквото намери и за колко време го вземат. Не прави бели, изпълнителен е, ама... Все нещо се объркава. Не той объркава, но все покрай него...

Навремето стана градска забележителност. Аха-аха да си ожени за грузинка. Но баща му го спря. А щеше да е интересно...

После взе местна. Или тя него. Но още са заедно. Макар той да е цял ден из града. Де двама, той трети. Захилен, пръскащ фонтани необуздано добро настроение. Къорав виц не знае, ама как се смее на всички... Даже на ония — с дядомразовските бради. Всеки виц за него е супернов, оригинален и за пръв път чут...

Какво ще остави след себе си? Сигурно нищо...

Ама си поживя...

И още да живее...

За кефа... Завиждам му искрено...

Щото казано е: Много знание носи много тъга...

И още: А освен всичко туй, синко, пази се от това: да съставяш много книги — то няма край, и да четеш много — то е уморително за тялото.

Демек, Симо си живее библейски правилно...

* * *

Седнахме с един набор на кафе. Ама той малко напрегнат... „Що така?“...

Отивал при майка си. Тя живее в къщата им, той си купи апартамент. Панелен. Но е там с жена си. И всеки ден ходи при майка си. Най-напред да закусят. Тъй като тя от известно време... Абе, между нас казано — откача. Деградира. Изкрейзва...

Това не го каза. И аз не употребявах точните думи в разговора...

Губела паметта. За пет минути шест пъти питала едно и също. И той кротко отговарял. Защото е безсмислено да й припомним, че вече са го казвали...

Ама се ядосвал на друго. На изпадането ѝ в детски глупаво състояние. Лъжела безсмислено. Просто за всичко. Питал я: „Защо си извадила тоя стол насред стаята?“, „Не съм аз“...

А живее сама, никой не влизал тоя ден, обаче...

Или: „Хайде лекарствата...“ — „Пих ги...“ — „Е, как ще си ги пила, като вчера свършиха и нося нови?“ — „Ми намерих и пих“...

После почвали с яденето. „Ей, аз не ям. Винаги съм хапвала само малко...“ — „Бе, мамо, от 60 години те познавам, яла си нормално, какви ги разправяш...“

Дълго се чудела кой е роден на 19 май. И мислела, че е снаха ѝ. А това е рожденият ден на съученика ми. Нейно първо дете...

И така — всеки ден. Но най-лошото било с парите. Имала неголяма пенсия, обаче за дома стотинка не давала. Направо съскала: „Парите ми... Не си давам парите“... И ги криела. А на другия ден

обявявала, че някой е влязъл в къщата и ги взел. След което той почвал поредното претърсване. И почти винаги — след час, а понякога часове, ги намирал, сврени нейде. Тя ги грабвала: „Ми, да — сега се сетих, че ги скрих там“...

Пет-шест пъти месечно ги криела от себе си...

И, все пак — изчезвали. Нейде към края на месеца искала пари. А на практика той ѝ купувал хляб, храна, плащал ток, вода телефон... А парите ѝ ги нямало. Раздавала заеми на „приятелки“ и... забравяла. Пък те се възползвали и не връщали. Но тя не давала дума да се продума за разписки, за свидетели, за някакво ограничение...

Скъперничеството е лудост, избиваща при психиатрични отклонения. Помните ли стария Гранде, искането дъщеря му да изсипе златото пред него, ровенето и думите му: „То ме топли...“.

И други неща ми разказа. За страстта ѝ да мие съдовете. Чакали гости, жена му приготвила три месни яденета, той ги занесъл в къщата (там имат хубав двор — за гости е страхотно под крушата до чемширите), върнал се за ракията и виното... А после в къщата заварил наредените на поставката тави. „Бе, мамо, къде са яденетата?“ — „Дадох ги на кучето, че да измия“...

Те така и нормалният уж откача...

Сетих се за майката на един комшия. Само ще спомена, че ходеше в банята, пускаше червения кран и си грееше ръцете на топлата вода. Печката им гори, парното върви, но тя точи водата — застинала в някакъв кеф...

Като умря, той нищо не каза. Но просто виждах облекчението на лицето му. Защото това явно не беше майка му, а някакъв луд в нейния облик...

Казах на съученика си: „Тя е болна...“. Той ме погледна. „Разбирам. Но заради нея ние сме вече болни...“

Те затова не искам да векувам. Да не съм никому в тежест. А има и по-лошо. Страшното е, ако деградирал интелигентен човек внезапно се осъзнае... Ще умре от срам, когато усети какъв е бил...

По-добре мъртъв човек, вместо куха материя...

* * *

Събота. Ранна сутрин. Няма още 6,30 часа. Но съм се събудил и ставам. Тихичко, защото жена ми спи. И, ако се събуди... Единственият начин да се спре световна война е някой идиот да я почне, когато жена ми спи... Така ще го смота — и войната веднага ще спре, и повече оня няма да посмее дори да помисли за нова война...

Та — ставам тихичко. Отивам в хола. Пускам си телевизора. И по трите канала, представяни за национални (щото от съдържанието не личи) въртят анимационни филмчета...

6,30 заранта...

Кое дете в тоя час гледа филмчета? И изобщо — кое гледа телевизия? Най-точно — кое ГЛЕДА в тоя ранен час?

Но ги въртят. Отчитат изпълнено неписано задължение към бъдещите рекламни потребители...

* * *

Плевен. Гарата. Бюфетът. Обява: „Търсим майстор за закуски“. Казвам, вземайки сандвич: „Наполовина мога да помогна. Майстор съм, но не на закуски“. Жената въздиша: „От година нямаме майстор, само сандвичи правим“...

Не е на добре в България да няма баничари...

Не е...

* * *

Във влака. Качвам се в Плевен. Втори вагон, 46 място. Пред мен жена. Която пита на входа на купето за 47 място. Вътре са три... момичета — нейде около трийсетте. Зад тях. Казват й — „Няма такова място“. Макар табелката да се вижда отдалеч...

Казвам учтиво: „В тоя влак всички билети са с места. Така че — моля, освободете 46“...

Надигат се с мърморене. Не разбирам. Билети имат, места имат, но ги домързяло да отидат до тях. А влакът е с три второкласни вагона и един първокласен всичко...

Две жени — не от компанията, стават и тръгват, втрещени в билетите си. Трите моми седят, едната казва: „Е, сега има много хора, ще станем като тръгне“...

Усещам, че се ядосвам...

„И ние ще ви стоим диван чапраз? Давай!“

Стават. Добавям: „И си приберете чашките от кафе, слуги тука няма“...

Навън едната мърмори: „Тия провинциалисти невъзпитани“...

Тук вече изригвам: „Абе, простакеси нагли! Дразни ли ви, че хората спазват правилата? Ега ти селяндурките от жълтите павета“...

Изнасят се тихичко. Както викаме ние — невъзпитаните провинциалисти: като пръдня из гащи...

* * *

В купето са двама младежи. 22–25 годишни. В дънки до под коленете, бели фланелки с някакви реклами, остригани. Разговарят помежду си — на висок стил, с много чуждици. И мятат по някое око — да видят колко сме впечатлени.

Четат една книга, препредавайки си я. „Богат татко, беден татко“. От типа женски поучения в стил „Учи се как се сади пиперо“...

Модерни джендър хлапета...

* * *

В коридора звучи гръмкият глас на младо полицайче, придружаващо влака. Бъбри си с някаква срещната позната. Разправя ѝ как добре му вървяла работата...

„Не ми трябва да се издигам. За какво ми е да отговарям за 200 — 300 — 1 000 човека? Сега отговарям само за себе си и колегата...“

Наполеон ли беше казал, че всеки войник носи в раницата си маршалския жезъл... А младите полицаи май нямат раници...

* * *

Сутрин излизам към седем — седем без десет. Таман почва да се разсъмва в тоя сезон. А на вратата нас — мен и кучето, ни чака пес вълча порода. Голям такъв, ама кротък. На комшии отсреща на улицата. Цял ден стои или лежи пред вратата им, не закача никого — освен котките. Ама и те си знаят, не минават тук. Децата си играят до него, хора минават — лежи си и дреме...

Нас ни чака. Правим обиколка на кооперацията. Играе си с кокер шпаньола, който със скок се мята на врата му — едва стига до там, отръсква го, гонят се. Кокерът — на каишка, щото е толкова щурав, че сам не знае какво ще направи след малко...

Та слизам с асансьора заранта и гледам — една комшийка стои до вратата, мъжът ѝ я увещава да тръгват, а тя ме вижда и вика: „Води го, махай го от тук...“. Щото вълчакът стои пред стълбите...

„Бе спокойно, бе жена — говори ѝ комшията, хубаво куче е, кротко...“ Неее... Да тръгнат... И сутрин — казва ми — да излизаш по-рано, да отвеждаш кучето, та да излизам...

Малко се раздравам. И обяснявам — проблемът не е в кучето, проблемът е в нея. В този страх от животните. Ако него преодолее — всичко се решава...

Подкрепя ме мъжът ѝ. Комуто явно е омръзнало всичко това...

Но тя — не, та не... Да излизам сутрин преди нея...

Пак бавно ѝ обяснявам, че сутрин нямам спешна работа. И хич не мисля, че ще се затичам да ѝ подготвям пътя, да помета пътеката, да я посипя с цветчета. И не е лошо да се обърне към специалист. Защото тежък проблем е идеята в главата ѝ, че някой си — напълно чужд и с нищо неподчинен ѝ човек, ще зареже делата и интересите си, та да обслужва някакви нейни мераци. Ни голямото куче е мое, нито съм охрана на квартала...

Мъжът ѝ е зад гърба ѝ и се подхилва. Явно е доволен, че някой затваря рязко, като врата на стар москвич, устата на жена му. Но тя не схваща. И тръгва след нашата тройка с призив на другата заран да я чакам пред вратата...

Аз съм добра душа. Ако съм жена — от родилното няма да излизам. Обичат ме всички кучета, котки, малки деца и хубави жени. Мъжете не ме харесват, ама то е от нормална завист към екстериора и интериора ми. Но такава жена... Не искам да ме харесва...

А и както отдавна са казали древните — колкото повече опознавам хората толкова повече обиквам животните...

* * *

И пак ми разправя моят приятел — полицейския шеф.

В техния град живеело немладо семейство — мъж, жена, две деца, тъща.

Мъжът бил бизнесмен, вдигнал голяма къща, прибрал бабата при себе си.

Обаче, тя била с такъв характер... с такова характерче... че дъщеря ѝ говорела за нея само като за „тъщата“.

Та бабата поискала зетят да сложи мокет в стаята ѝ.

Той заобяснявал за прах, боклуци, мръсен въздух, децата...

Не, та не!

Искала мокет...

Туй паркет, ламинат, после килим, удобства за чистене и проветряване — не приема.

Мокет!

Купил той, закарали го в дома му.

Казал: „Бабо, това е немски мокет. Не се слага лесно. Трябват специални гвоздейчета — да се нажежат в масло, да са гъвкави за забиването.“

И извадил китайския тиган, изсипал кило пирони, налял олио.

„Нямам време, казал, ти ги пържи, аз ще подготвя мокета...“

И се обадил в „Бърза помощ“ и полицията.

Идват ония, завел ги до вратата на кухнята.

Отпред санитарите, отзад полицаите.

Застанали на вратата.

„Добър ден, госпожо! Какво правите?“

Поучудена, бабата вдигнала глава: „Ами пирони пържа... Защо?“

Та после глобили яката мъжа — и за разкарването на медицинския екип, и за полицаите.

Обаче, той си се хилел доволен.

И полицаите, барабар със санитарите се хилели.

Както и дъщерята...

* * *

Омръзна ми да се появяват на екрана на компютъра радостни съобщения — спечелил съм някаква награда. И да се цъфват редовно — ама имате непотърсена награда, вземайте я...

Играта е ясна, банална, неподходящо тъпа за нормален човек. И на устройващите я би трябвало да е просветнало, че малцина са баламите, които ще се хванат на въдицата с кукичка, върху която е забучена една гола надежда (не с главна буква!).

Обаче, упорстват.

Защото има достатъчно будали да се уловят.

И защото считат, че на човек ще му омръзне и ще реши да отвори, да види какво, аджеба, има толкова там.

Та стои някакво надписче няколко дни, подминавам го, не ща даже да плюя върху му.

Пък взе, че ми писна. И натиснах върху червеното квадратче с хиксчето — да го изчистя. Понеже няма точка „Абе, ваш’та...“.

Но — не изчезна.

Въпреки че би трябвало да е изтрито.

Напротив — взе, че се отвори и се чу задушевен педерастки глас: „Поздравления!...“. Тук натиснах горе и излязох.

Ега ти номерът!

Въртят, сучат — ама моите пари искат.

И то как...

Пише — получавал съм айпад някакъв. За което — да отговоря на елементарен въпрос (не отговорих, ама те сами пишат — „елементарен“). И после да пратя номера на телефона. Плюс ПИН кода.

Ей, аз съм шашав, ама чак толкова...

Не се и сецат, че все пак не сме Япония. И компютри нямат всички. А които имат — знаят и за подобни уловки.

Обаче продължават. Тъпо и упорито.

И, изглежда, улавят. Защото без полза няма да пробват номера на китайката...

Но от мен — сложна конфигурация от три пръста с преобладаване на средния...

* * *

Пак се поразходих из града. Интересни неща видях. Влязох в един магазин, погледнах щанда за сладкиши и се сетих как се нарича жена, която бие мъжа си. Защото предлагаша курабийки...

После... Тук ще сложа червена точка... Та минах покрай квартален пенсионерски клуб, приютил магазинче. На витрината едни до други снимки от дейността на собствениците и няколко реклами на наемателя. Една от които за сухи сливи без костилки...

Хубаво де — знам, че не е прилично да се говори така, ама го видях. И се запитах — след сподавения смях — бе, тия хора не са ли го видели? И минувачите не се ли замислят? Само при мен ли е така откачено под-под-подсъзнанието?

А в един голям магазин видях гнева на жена, разбрала, че мъжът ѝ изневерява. Голям надпис: „Не ме наричай «скъпа»“... Кавичките са от мен, на плаката ги нямаше — писалите го рекламисти са типични представители на полуграмотната младеж и не знаят как се отделят цитати. А това е цитат — думите на мъжа... Е, аз си представям чие е изказването, но за създателите му това е реклама на стока...

* * *

По форумите — реклама: „Искате ли жена за една нощ?“...

Един пише: „И за какво ми е жена за една нощ?“.

Друг го поучава: „Дават ли ти — вземай! Прозорците ще измие, ще мине с прахосмукачката, чиниите и тенджерите ще оправи, пък може и да те позакърпи“...

* * *

Отдавна не бях правил портрети на познати. Но снощи моят приятел — даскалът ми разказа за свой ученик — типичен пример за модерен младеж от новото пазарно общество...

Натам — по неговия разказ.

Георги е нормално момче. При това интелигентно дотолкова, че да разбере — интелектът в наше време е пречка за щастието на човека. Поради което се брой със себе и вече успява — става все по-прост, често дори простак. Така е доволен, щастлив, не се конфронтира с обществото, бъдещето му е перспективно. Никакви Хамлетовски проблеми (той не знае какво е това Хамлет, има вече оценка за него и затова е ненужно да помни), никакви романтично-хуманни душесмутове...

Връх на цивилизационното му развитие беше, когато решил, че ще е изключително забавно да се набуха с чесън и да смърди в час при математичката. Та после обираше обелки с ръце... Но това не го възпря.

Както не го възпря и пояснението ми — чесънът е типичен нашенски продукт. Полезен, че и вкусен. Обаче... Културният човек НЕ ЯДЕ чесън в общество или преди комуникация с хората! Просто не яде...

Георги не ще да е културен човек, той иска да е забележим — както всеки пубер, и незабелязан — както всеки ученик...

Оня ден призна — прочел „Бай Ганьо“ чааааак до 60-та страница... И нищо не разбрал, нищо и не запомнил...

За какво му е бай Ганьо — има себе си...

Но беше възмутен от забележката ми. „Господине, вика ми, не е ли по-добре, че съм прочел и знам какво пише в учебника за «Бай Ганьо»? Защо трябва да се мъча с книгата?“

Ха де...

Обяснявам му простичко — от подобни телета имат полза всички властимащи. Политическа, икономическа, духовна власт... Всеки чорбаджия се радва на израстващите телета, защото от тях стават

великолепни волове за оран. Скопени (в случая духовно), изпълняващи заповедите, немислещи...

Просто повтарящи наредбата... И изпълняващи я...

Но това не стряска Георги. Той е убеден — именно простотията е лост за пробив в новия свят. Де за повдигане, де за разбиване на глави... Важното е да си силен — акълът е тежест...

И да гледаш на света презрително. Учтиво-презрително. С ясно говорещи очи: „Ма къф си ти бе? Аз съм АЗ!“...

Защото това „аз“ е неговата вселена. Неговият дребен и дребнав свят, който е всичко за душичката му. Повече не му трябва. Той е като кралят в „Малкият принц“...

И е готов за живота. Едни мустаци само му липсват, тепърва е набол колчетата, дето предвижда да са, ама това лесно се преодолява...

Физиология... Не е мислене, че да е трудно...

* * *

Срещам рано заранта една позната. Да я наречем... Хайде, Валя да бъде.

Знам, че работи в едно школо. Обслужващ персонал. Лелка, както си ги знаехме едно време.

Така — несвързани с нас по роднинство жени, но близки и разбираеми. Може да ти се скара, може да ти помогне — зависи от много неща.

Та Валя гледам оная заран, тръгнала в обратна на училището посока.

Питам я да не се е загубила.

А тя ми обяснява, че ходила да чисти лекарски кабинет.

Парите в училище не стигат.

Плащат на жените минимална заплата. А с тия 290 лева — доскоро 270 — кое по-напред?^[1]

Собственикът на кабинета ѝ плащал сто лева месечно.

Без данъци, без удръжки, без осигуровки.

Валя е доволна.

Работа около час — парите сигурни.

Сив сектор на икономиката? Черен?

Какво ѝ пука? Жената има семейство, пари трябва, а от спазването на законите — полза йок.

Осигуровки плаща през училището. Досега не са ѝ трябвали. И не вярва да ѝ послужат.

Знае си — циганите ще получават безплатна медицинска помощ, а евентуална пенсия даже не я блазни.

Хем не е сигурна дали тогава ще има отде да дойде, хем има усещането, че за властта е по-добре тя да не стига до пенсия.

Не е права ли?

Законопослушание?

Отношение към държавата?

А какво е получила досега от тая държава, която години наред е подхранвала с парите си?

Малко, но редовно.

Които пари, впрочем, са били откъсвани от залька ѝ.

И да оставим настрани втръсналите се лафове: не питай какво прави държавата за теб, ама патриотизъм, но недей така...

Държавата е система, която трябва да служи на гражданина. Не той на нея.

И, когато тази система се опитва да подчини гражданина на своите интереси — разбирай: на интересите на тези, които трябва да му служат, човек е в правото си да ѝ се противопостави.

Най-напред — рода, родината, нейде накрая държавата.

Тогава малкият човек разбира, че не е толкова малък.

В борбата с цялата потисническа сила на държавата...

* * *

Имам един познат даскал — абсолютен реалистичен скептик. И ми казва веднъж: „Утре ще се срещнем в кафенето, ако не се видим на някой стълб“...

А негова колежка се възмутила от безотговорното му отношение към смъртта. Що казал, че не иска некролози, нито посетители. Човек се появява сам сред няколко, толкова и стигат, за да го отпратят...

— Ще дойда нарочно на погребението ти — рекла тя.

Пък той отвърнал:

— Не ми пука! Няма ще стана да те посрещна, камо ли даже да те погледна...

[1] Писано преди време. — Б.м. ↑

* * *

Вчера се подсетих за една история от далечното време...

1990 година...

В малката обща стая се събираме на почивка. Ама фактически почивка няма. Полит събрания... Помните това време, нали?

Някои гледаме сеира, други се паят и размахват ножа на умрялото куче, трети си мълчат неудобно.

Две госпожи (вече) са особено разпенени. Направо са изпаднали в истерия — комунистите това, комунистите онова...

Няколко колеги и колежки се свиват — бивши членове на БКП или сегашни на БСП...

А ония все към тях сочат...

Не издържах. Отидох до шкафа в стаята, където държахме какви ли не документи. И извадих известния на всички дневник на политическата учебна година...

По-възрастните помнят — всяка седмица, общо събрание (не бяхме много), предварително зададени теми, изказвания (в повечето случаи по поръчения на водещия)...

Можеше да не се ходи. Имахме такава колежка — помня само, че се казваше Александрина. Викаха я, мъмреха я... Тя си мълчи и... Пак не ходи...

Но освен определените предварително, имаше и натегачи. Които зубреха като ученички и направо пееха със запетайките нужния материал...

Едната беше от тия госпожи. Членка на партийното бюро. Окото на партията и ръководството.

Другата беше „само“ партиен член. Изключително активна — мероприятия, украси, прояви...

Та извадих аз дневника и започнах да чета...

Имам доста силен глас — при нормално говорене заглушавам и мегафон.

Четох — и все имената им там, все правилни партийни изказвания, все славословения на другаря Бай Тошо...

Настъпи тишина...

След което помолих да бъде все така...

А дневника прибрах и пазех доскоро...

Ония госпожи скоро напуснаха. Все още имаше работа. Но беше глупаво — градът не е голям, познаваме се. И хич не се впечатляваше някои, че на митингите на СДС тия бяха в първата редица — крещяха, вееха сини байраци, пиеха с поглед трибунните вождове...

И да бяха само те...

Все ренегати се натикаха в първото СДС — та затова и хората бързо ги усетиха...

А после занавлизах там тарикати и мошеници. Ненапразно Цонев и Бисеров намериха място в групировката ДПС, а повечето други се намърдаха при Пръмова и Борисов...

И сега срещам понякога ония двете. Вече овехтели, но... Помнят!

Като ме видят — минават на другия тротоар. Или изкривяват поглед...

* * *

Имам си една комшийка, покрай която трудно минавам. Не само, че се конкурира с Хималаите, ами и защото не пуска човек да мине покрай входа, където цял ден седи, без да го подложи на разпит с пристрастие.

От „Я, ама ти домати си купил... Пари имаш, а?“ до „Абе, вчера нещо ви чух гласовете. Какво се карахте?“.

Та пробвах оная вечер да мина леко, леко... Ама като нямаме втори вход — паднах в капана.

Седи си тя на стълбището, припича се, отчита като таксиметров брояч кой минава. А сетне се нахвърля като дебнеща хиена върху невинната жертва.

Е, сгащи ме.

Тая вечер беше в настроение не за разпит, а за изливане на душата. Правели някакъв изпит в школото на синчето й (после питах — казаха ми, че се наричало външно оценяване на учениците).

И нейното чадо гениално имало четворка!

Четворка, бе! Почти петица! Пък където пет — там и шест, нали?

А оная гад, даскалът, му пишел тройки и все разправял, че са с клизма, дето вика народът. Значи детето можело — ама много можело, само дето тия загубени даскали го подценявали.

И тогава направих фатална грешка.

Взех, че споменах банална истина.

Учителите оценяват децата при всяко изпитване, а накрая на срока слагат срочна оценка въз основа на цялостната им проява през тия месеци.

Дето казва един стар умен човек — оценката е субективно отражение на обективната действителност (няма да казвам кой, защото съм скромнен).

И оценките през годината рядко са еднотипни — все шестици или все двойки. Като селски бостан едно време са — има от всичко по нещо. Дори кратуни.

Понякога цялата таблица за оценяване е в графата срещу името на детето.

Поради което накрая доста учители препитват децата, опитват се да намерят най-точната оценка, да не подценяват, нито надценяват положения труд.

Тъй като учението е труд — може би най-сложния и тежкия труд.

И детето получава заплащането във вид на оценяване на положените усилия. За различни усилия — различни оценки. Срочната или годишната е средна, обобщаваща, обхватна. Както щете я наречете.

С известен плюс. Доколкото познавам доста учители, зная, че почти всички пишат накрая с едно на ум „в полза на ученика“. Както сме свикнали от дома — „Хайде, баби, едно залче и за леля...“

„Допълнително“ му викахме в казармения стол. Допълнително стимулиране го наричат чиновниците — защото за другите премиите са забранени.

И тройката на синчето й — а го познавам от първолаче, тогава се засъседихме, е доста висока оценка. Според мен.

Но на — на външното оценяване имало четири...

Та й викам, че понякога човек надскача себе си, че късметът се случва да помага, че може и сам евентуално да си помогнеш с пицови, че и други хора в хаоса помагат.

Простичък пример. След матурата софиянчета се похвалиха в интернет как си организирали НЕ ЗА ПРЪВ ПЪТ подсказване.

Лявата ръка показва с пръсти кой въпрос е (за шести и нататък с особен жест), дясната — коя точка от предложените четири.

Ха върви го хвани. Че и докажи. И после понеси всички разправии с родители, директори, началници.

Може, може да се изкара и с късмет. Наша милост веднъж решаваше тест при един физик.

По системата на щурия късмет: първи въпрос — а, втори — б, трети — в, после пак отначало.

И покрих ниво 3,38. Колко му е! Господ помага на глупавите. Аз цял живот на това разчитам.

Та думата ми беше, че пробвах да ѝ обясня на женичката — една оценка не е мярка.

Кое то отхвърли приятелят ми, дето е даскал. На другия ден ми обясни, че за чиновниците от МОН точно тази оценка е критерий за работата на учителите.

Добро ниво — добра работа.

Ама в някое училище хлопнали вратите и директорката лично решавала тестове, ама в друго затваряли очи при преписването, ама в трето били готови свещ да палят за благодарност към вносителите на китайски слушалки...

Мнооого важно!

Та някъде дори се карали на учители, при които средният успех от срока бил по-нисък (на места дори с цяла единица!) от тоя на проверката.

Затова — не гледай кой какъв е, колко знае, какво умее.

Гледай документа!

Там е бюрократичната истина.

* * *

Поразходих се до Бяла Слатина и Краков. И, разбира се — доста неща има за разказване...

Два дена в Бяла Слатина бях гостенин на един приятел. Не ми се стоеше у тях — зная добре в какво състояние е 90-годишната му майка. Меко казано — като малко дете. Само дето хлапето осъзнава, че е недорасляче, че е глуповато, че много, много неща не разбира и не знае. А старата жена е убедена, че е нормална, че всичко знае и може. И нещо повече — че всички се опитват да я излъжат.

Отказала да плаща тока, макар нейната стая да е в отделна пристройка, с отделен електромер, с отделна вода и канализация. Рекла, че токът идва при нея накрая и затова не е качествен(?). „А водата?“ — питам го. Вода, телефон (отделен), телевизия, храна — всичко той плаща. Но тя не се сеща, че и това пари струва...

Представи ме, тя не се сети кой съм — макар да бяхме комшии двадесет години. И връчи на майка си две нови поли, купил ги този ден. Добави касовата бележка. Щото тя не обичала нови дрехи, смятала, че са чужди, та ето — да види касовите бележки, да се увери, че са нейни. Пътем ѝ връчи ново дистанционно — старото тя го смачкала някак си.

Бабата тихо ни погледна и рече: „Ми, да ти дам пари...“. А моят приятел веднага се съгласи. И тя извади портмоненце наброи му шестдесет лева...

„Бе, ти...“ — казах му укорно, когато излязохме...

„Шшшшт... — огледа се той — Видя ли портмонето? Цялата пенсия там. С нея ходи до магазина, нея крие където ѝ хрумне, от нея раздава пари на ония лешоядки, дето ѝ се пишат приятелки. Та барем малко пари да прибера“ — и отвори шкафа в кухнята си, където сложи банкнотите върху други. С тях плащал тока, телефона, водата, храната... С две думи — игрички си играе. Принуден...

Но изкарах само още един ден. На заранта жена му отиде на работа, той тръгна към пазара, аз сложих лаптопа и... На вратата се почука. Появи се бабата...

„Извинявай — рекох, — работя...“

А тя: „Виждам. Не ми пречиш... Слушай сега...“.

Та вечерта се преместих при брат ми. Приятелят ме разбра. Очаквал нещо такова, ама чак веднага...

А на обяд тя го погледна и рече: „Ти си купил ново дистанционно ли? Колко струва?“ — и извади портмонето...

* * *

Виждахме се всеки ден на кафенето. Приказвахме си, спомени разни, обсъждания на съученици и комшии...

И се появи един нашенец — млад, млад, останал още през 90-те.

От тия, дето им викат психодесни. За каквото разговорим — а ние почвахме за какво ли не, избягвайки политиката, той ни прекъсваше и почваше:

„Руснаците изпратили Кулбарс да нареди на цар Милан, та да нападне България...“

„Сашо, викам му, няма Кулбарс — имало е Каулбарс. И сърбите цар не са имали, царе са властвали само в нашето царство. Сърби, гърци, власи, албанци са обявявали крале най-много...“

„Ти, казва, нищо не разбираш от историята...“ Може и така да е — втората диплома от СУ е от Историческия факултет, ама какво ти знам аз...

„Аз, обяснява ми, съм учил още от учебника за единадесети клас как Русия е пратила Сърбия срещу нас през 1885 година...“

„Саше — прекъсвам го, — ти завърши гимназия през 1970 година и е просто абсурдно подобно нещо да има в учебника...“

„Не ми отвличай вниманието! На това са те учили...“

Съгласявам се: „В университета на КГБ още в първи курс се учи как се отвлича вниманието на деца от детската градина. И аз го използвам. Е, в четвърти клас се учи как се спори с възрастни и умни хора, ама ония знания за теб не ми трябват“...

Приятелят се хили и наслаждава, Сашо се мъчи да преглъща — познава ме, знае, че ни с „доводи“ за десни-бесни, ни със злъч може да надделее. А у нашенско в спор надделява тоя, дето реже със замах и направо подмята с подигравки опонента като хартийка върху фонтан...

Така — почти всеки ден. Мазохист ли е станал Сашо — може би. Ама десет дена да се завираш между шамарите...

А, да — все още се пише адвокат. Даже взе да разказва как бил навремето прокурор. „Саше — признавам му, — аз бая мръсотии сигурно съм направил. И ме е срам от това. Ама барем си трая. Пък ти се и хвалиш с гадостите...“

Важното е, че е свеж. Все едно 30 години не са минали, светът не се е променял, хората не са поумнели и всички си стоят в някогашното мислене (ако може да се употреби тая дума, де!) на колективното безумие, глупави надежди и наивно доверие в празните приказки...

* * *

Голяма шперплатова врата. Край нея два плаката. И автомат за кафе. Отгоре надпис „Супермаркет Ани“...

Странно... Помня — имаше барака там. Дървена. Използвана за електронни игри. Неjde тридесетина квадрата. Пък сега... Супермаркет?

Бе, можеше и хиперултрасупермегамакет да е. Пак са скромни...

Тръгнал съм да търся английски чай. Не отваря от някакви треви, нито събирани от циганите с метла и лопата отпадъци, пакетирани и предлагани като „чай“...

Вътре... Мрак... Да, де — има някакви крушки. Мътни, цветни или оцветени от миналогодишните мухи. Внимателно се промъквам между два рафта, заобикалям нещо като фризер, зървам под десния си лакът отвор в стъкло и се досещам, че сигурно съм пред касата. Но, понеже подът не е равен, тя е на нивото на пъп ми...

„Какво искаш?“ — пита някакъв глас, идващ май от някакво същество на неопределена възраст. Може на 20 да е, може на 40, може и на 60 — нали ви казвам, тъмница...

Питам за чай...

„Ей там — сочи то над главата си. — Търси си...“

И почвам да напрегам поглед като вахтения моряк на „Санта Мария“ пред сами Сан Салвадор. Ама оня барем е имал напред си цял океан, пък и денят е бил светъл, вълните певчески и красиви...

Пък аз — в бившата барака, сегашен супермаркет...

„Извинете — казвам, — но не мога да различа нищо под тавана. Търся английски чай. Какъвто и да е...“ (Вече съм готов да плащам, само да се измъкна...)

„Стой там! — нарежда съществото. То къде ли ще ида, изгубих ориентация. — Ей тоя, пише нещо на английската азбука“...

Пише. „Липтън“ — неочакван успех в търсенията ми.

„Дай там три и петдесет...“

Ха, че и евтино? Плащам и се оглеждам...

„Надясно, надясно... И да не се бутнеш в рафта...“

Каква светлина е навън...

Разказвам на една позната, продаваща тетрадки и вестници от училището. Успокоява ме — учениците от първи до последния клас ѝ говорят на „ти“. Малък град, всичко е център, на единия край кихнеш, на другия ти викат „Наздраве!“. И всички я рода, а комшии, я колеги, я просто се видели в понеделник на пазара, та се знаят...

* * *

Автобусът от Плевен за Бяла Слатина. Питам: „Колко е да отидеш?“. Шофьорът казва, че е 6 лева...

„А да излезеш от Бяла Слатина?“

„Пак толкова...“

Съмнявам се... Май е много, много по-скъпо. И не се заплаща само с пари...

* * *

Изчаквам моят приятел пред гаража му. Ще ходим до село. С новата му кола, която си купил точно за това — двуместна, с багажник, градски тип.

Та аз го чакам пред портата, тя се отваря и на улицата показва колата... Количката... Нещо като голф количка, но с вратички. Две места, просто направена да се върти като пумпал в града. Пък тук...

„Сега ще я изкарам“ — вика ми той.

Пък аз: „Това чудо не се изкарва, а се изнася... Вдигни я под мишница“...

* * *

На 3 март в града имало малко тържество. Бедна община, няма пари... Е, учениците излезли в центъра, били окачени знамена тук и там, пуснали малко патриотична музика...

Абе, казвам ви — пари няма...

На 8 април ДПС организирано празник на циганите. Безплатни кебапчета, по една бира, музикална програма с Тони Стораро и още някаква циганка. На големия площад. Разбира се, всичко струва пари. И кметът намерил малко — заделени за нещо. Но важното е, че депесарите гордо се дръвчели на трибуната. За чужда сметка...

Така старото отстъпва на новото, така се сменят декорите на историята...

* * *

В неделя се сетих, че на другия ден ще раздават пенсии и в банката — значи и при банкомата — ще е приветствен митинг на пенсионерите. Та рекох да дръпна някой лев предварително. Отивам, слагам картата... И — няма пари! А зад мен още две двойки — сравнително млади, явно не за пенсии, и те решили предварително да се заредят, че да не правят опашки на другия ден...

В града — в центъра, ама то всичко е център — има още два банкомата. Също празни...

На другия ден минавам — опашки. По една на банкомат и на банка. Вият се — за града големи опашки, нейде поне по десет човека във всяка...

Понеже трябва да взема лекарствата, отварям вратата на голямата аптека... Малей! Що не се сетих, че е понеделник, пазарен ден. И пенсионерски. Хората дошли до града за туй-онуй, пенсии вземат и, естествено, част от тях отиват за лекарства. Така че е просто безсмислено да чакам — три опашки в тая аптека, в другата само една, ама започва отвън...

На другия ден отивам пак — при отварянето. И пак заварвам тълпа. Като че са спали отпред.

Заставам. Пред мен младеж. Типичен селски вид. До него момиче — поне по документи. Тя хапва баница, той дъвче баница. Рано е, гладни са — нормално. Стигат до края. Почти. И момчето завива последното късче в хартийка. Момчето вика: „Що не го дояде?“. Тя — с тона на селска гранд дама: „Ама си прост! Не се дояжда яденето, винаги трябва малко да остане.“ — „Що?“ — „Да покажеш, че толкова хубаво е яденето, та си се наситил преди края. И чорба да ядеш — две лъжици да оставиш. И от пържола трябва“...

Да се хиля ли...

Ама неудобно. Момчето я гледа като фея на трапезното поведение. И огъва в хартийката останалия залък от баницата...

Впрочем, младежът купи освен някакви лекарства, и валериан. Май ще му трябва за в бъдещето...

* * *

Тръгвам си и казвам „Довиждане“ на роднина, работеща в един магазин. Пътем пожелавам успех сред момчетата на помощничката ѝ — младо дребосъче. А то вика: „Какви момчета? Няма вече момчета“. На което поласкан отговарям: „Благодаря за комплимента!“. И се сещам за репликата ми към моите дванадесетокласници: „Едно време в казармата не вземаха само инвалиди и педали. Вие не сте инвалиди“...

* * *

А магазинерката поръчва стока. И казва на пласъора: „От сиренето четири...“. После се сепва: „Четири разфасовки, да не докараш четири кила, че кой ще ги купи“...

М-да...

Та нещо дипломирани икономисти да ми обяснят как се развива икономиката и как се повишава жизненото ниво...

* * *

Гарата в Плевен. Трябва само да презаверя билета. И го прави жената зад гишетото. Но отбелязва: „Място имате, обаче не мога да го запиша — системата не работи“. И обяснява — кондукторът ще настани всички, правостоящи няма...

Няма... Ама хаос има — огромен. Щото преди това системата работела. И някои са с билети, на тях всичко наред — включително отбелязани места. А ние трябва да питаме има ли свободно място, после да напускаме, когато се появи човек в редовен билет и пак да търсим това скрито нейде наше (да, наше!) място...

Та отидох до кондукторката, платих пет лева и се преместих в първа класа. До Варна — сам...

Макар това да не ме спаси от бедежействането. На два пъти пускаха яката парното. Та пътувах в топло, претопло купе и отворен прозорец...

* * *

Провадия. Кой слиза, кой се качва... Аз зяпам през прозореца. Бая порутени постройките покрай линията. Къде ли са хората, живели или работили там?

И в тоя момент влакът — едва влачещ се — спира. И то точно срещу спирка. Нормална спирка — със заварена пейка, с навес. Ега ти БДЖ-то — вече взема пътници при помахване?

Качват се трима. Двама мъже и жена. Тя сочна, те дебели. Единият в железничарска униформа. Поздравяват се с кондукторката, събират се в купето й. И се носят от там гласове...

Кой знае защо, когато летях за Краков и обратно, самолетът не кацаш по разни спирки, за да вземе колеги на пилотите. Може би, защото беше чужд?

* * *

Снахата изпуснала сина, той хукнал по сайтовете и ми звъни. Имало пътуване до Краков, евтина авиокомпания, направил заявка за хостел, осигурил всичко, аз му трябвам само за компанията...

Бе, не ми се пътуваше — таман се прибрах от Бяла Слатина. И, казано честно — краката трудно издържат, диабетът бие баш в тях. Ама той само ме информира — основното обсъдил с началстващия състав. То при тоя състав за няколко дни се преместиха бебетата и снахата, гледаха се заедно. Плюс кучето.

Пък ние — към Бургас. И от Сарафово — към Краков...

Поприпомних си някои неща за града, намерих нужната литература, стегнах багажа (малко!). Колата оставихме до летището, минахме проверките. Абе, да ви призная — и нашенци, и поляци, все ме оглеждаха подозрително. Изглеждам като пенсиониран капо ди тути капи? Ама нашенският не се пенсионира, ами си краде на воля и с евтини самолети не пърха...

Вода не може да носиш. А мен диабетът ме избива на жажда. Като че съм след съботен запой. И — 3,5 евро вода в самолета. То вътре всичко е пари. Евтин билет, ама после...

Кацнахме в Краков. Пред летището чакахме автобус. И пробвахме да вземем билети от автомат. То хубаво, но и поляците едва се оправяха с тия нови техники. Както и да е, синът успя. И пристигна автобус двеста и нещо си...

Милионен град. Но покрайнините, пък и в центъра — нашенски, източен. Минахме през богат квартал с красиви, модерни, изпипани къщи. И навсякъде — кипариси, смърчове, борчета. Наредени в ограда и подстригани елегантно. Хем пазят от шума...

Видях една супер модерна църква. Нещо като кацнала летяща чиния с връст отпред.

Да отбележа — бе, тия поляци много грешни хора. Църква до църква, костьол до костьол, храм до храм... Явно много грехове имат и се мъчат някак си да им измолят опрощение. И ксендзове — на верижки. Млади, с бейсболки, но в поли...

Вечерта рекохме да вземем нещо за хапване. То в апартаментчето имаше спалня, баня, кухничка. С хладилник, печка, микровълнова. Поради което накупихме какво ли не. Кренвиршите — дръжте се! — бяха С МЕСО! Да, бе — не само пише „90% месо“, ами се и усеща. И майонезата по-различна. Не казвам по-хубава, а по-различна. А всички етикети на полски. Няма на друг език...

Та купихме някакви кюфтенца, то пък се оказаха вегански, от гулия. Донесохме ги на жената и снахата, уж специално за тях сме ги взели, да видят как ядат полякините...

Ама май яката ядат... Ще споделя възмущението и огорчението си... Дебели! Полякините станали ужасяващо дебели... Къде са ония тънки момичета от Черноморието? Дето се учехме на тях?

То и на мен ми личи мъхът на времето, ама при тях...

Цените — мнение на сина ми, мен това не ме вълнува — са 10–20% по-високи. И заплатите така. Самолетът беше наполовина пълен с наши хора. Чак пък да учат там всички... Но да работят, каза синът ми, нямат сметка. В Германия заплатите са 3–4 пъти по-високи...

Е, а накрая гледахме полска телевизия — кабелната им има 24 канала, всички полски!

Като финал — напомням стария лаф: поляк е диагноза, полякия професия.

Честно — за тия няколко дни НЕ се потвърди (поне за мен!). Ама звучи добре...

* * *

Краков е исторически град. Музей — не само в центъра, където е Старият град. Там има два търговски площада — голям и малък, маса църкви, музей, Ягелонският университет, галерии, театри, изложбени зали...

Тръгваме рано за оглед. Нали сме в центъра — модерния, близо ни е до Стария град. Сградата, в която сме, е доста странна — буквата W е вписана в огромна С и се получава грамаден, извит, усукан вътрешен двор. Отвън е полющена, но запазена, отвътре е поддържана...

Никъде в града не видях улично куче или котка! Никъде! Имаше кучета — на верижка, имаше котки — зад стъклата. Но на улицата — не...

И просяци не забелязах, макар на малкия пазарен площад да имаше доста възрастни в овехтели дрехи, продаващи китки зеленина или дори чемшир. Нали иде Великден...

По едно време мила родна картинка ме трогна. По улицата вятърът леко прехвърляше амбалажна хартия. Някакъв човек се наведе, взе я и я метна в близкото кошче...

Не казвам, че навред е аптечна чистота. Видях и хартии, и опаковки, и някакви боклуци. Но — забелязах ги, защото бяха малко...

И разкопана улица видях. Една! При това разкопаното беше оградено от телена мрежа. С удобни проходи към улиците. И никаква разнасяна кал. А в момента градът, дето съм, е така разровен... Не разкопан — разровен...

Впрочем, и други неща забелязах. Почти всички велосипедисти бяха с каски. Чакам аз сина пред един магазин, задава се колоездач, отбива, спира, подпира се на десен крак, вади фаса от устата, гаси го с ръка и го мята в кошчето за боклук...

Ей, мразя обобщенията. И не обичам „ние, българите...“. Но ми се струва, че малко са нашенците, които просто не биха метнали в движение фаса нейде си. Та кой ще им обърне внимание...

И взаимоотношенията между пешеходци и коли ме изненадаха. Отначало реагирах бавно — стигам по пешеходна пътека, по навик се оглеждам... И забързвам. Защото колите са спрели преди да съм стъпил на нея. И ме чакат. И никакъв клаксон. И всичко едно...

Направо се наложи да подтичвам, за да не бавя хората...

Е, не е идеално, разбира се. Зърнах паркирани коли върху трева. И на брега на Висла видяхме как някакъв работеше някаква — голият му... щях да кажа гъз, ама... Но така си е — виреше се нагло и помпаше. Простащина, съгласен съм...

Обаче, видяхме и млади хора, прегърнати на пейки край реката. Помахаме им, помахаха ни...

Споменах олющени сгради. И недотам приятни улички имаше. А и дразнеха викачите, които се мъчат да те вкарат в заведение. Кое то е празно — явно не си вършат добре работата...

Но, общо взето — търговията с туризма върви. Нормално. Искаш да видиш, да усетиш, да почувстваш — и свикваш, че трябва да плащаш...

Аз затова обичам в чужд град да бродя сам — да дишам, да се вживявам, да вляза в духа на мястото. Не толкова историческите забележителности, а самият град как живее...

Макар не отказвам екскурзии по прославени туристически обекти. Като Ягелонския университет, като Вавел, като Големия пазар...

* * *

За Вавел специално на човек чу трябва поне седмица. При това — ако бърза. Дворецът е разпрострян на грамадна площ, има за гледане много, а предизвикващи размисъл места — още повече.

Като почнете от металната скулптура на дракона (наричан още Смок), която е издигната до брега на Висла. И пуска огън от време на време. Е, тръбите, от които излита, се виждат добре, но истинският турист не ги забелязва. Важното е внушението...

Впрочем, мястото е пълно с дракони — най-вече плюшени. Всякакъв размер, всякакъв материал, с всякакви отлики. Ние взехме дракон, говорещ на полски и английски, че и свирещ от корема си прекъснатия сигнал на тръбача от кулата. Видял татарите, вдигнал тръбата, стрела го пронизала в гърлото и прекъснала. Та сигналят сега звучи така — рязко секващ...

Е, скептик като мен, имащ някакви познания по история, е убеден, че стрела — дори татарска — няма как да стигне на подобно разстояние (извън крепостните стени, та на височина чак до върха на висока кула), ама легендата е красива. Защо да я рутя със съмнения?

Купих си и шапка с надпис „Краков“. И на две места отбелязано „Полша“. А вътре етикет — „Маде ин Хина“. Както и на плюшеното драконче. Както на магнитчетата. Както на чинийките с изгледи от града...

Бе, не са ли можели тия поляци да развъртят един присъдружен на туризма бизнес? Производство на сувенири? Щото днес отвсякъде може да купиш китайска оригинална стока. Примерно — в Крит

амфори с печатче „Маде ин Хина“. Знак, че древните китайци са имали Чайна тауни и тук...

Но — бизнес! И нищо лично, оригинално, аборигенско и местно. Дето се вика — Господ създал света за шест дни, щото китайците нещо се замотали. А можело и за три да го направят...

На входа на замъка е паметникът на Косцюшко. През немската окупация той е бил унищожен, след войната германците го възстановяват. Обаче, скептиците отбелязват, че е сменен коня на героя. Преди е бил полски жребец, сега е типичен немски тежкотоварен кон...

Много катерене — хълм е, а и вътре има доста стълби, много ходене, много народ. Учениците са преобладаващи. Типиса заинтригувани, хем се опитват и те да бъдат забелязани. Но най-важното е — гледат. И мълчат — и в храмовете, и в музеите, и при гробниците...

Да, слязохме при кралските гробници. Пълни ли са, празни ли — но са като новички. Поддържани. Коего малко разваля впечатлението — няколко века и са като пресни? Но това също е подробност. Важно е внушението. А то е силно. Там, сред кралете, е гробницата на Качински — президента, заради чийто алкохолизъм и себелюбие загинаха сто човека. Но това си е полска работа, аз не пожелах даже да мина покрай мраморния му ковчег.

Интересното е, че там са тримата от династията Ваза — шведи. Били и полски крале. Логично, но по този метод трябва да изброяваме Османците като наши владетели. А някак си българинът — като изключим проститутки като Харалан — не би приел чуждата власт за нормалност...

Гробниците са подредени, чисто е, уредено, на всяка крачка служител, с удоволствие — поне видимо — помагач на туристите.

Качихме се и при камбаните, на кулата. За човек с угасващ акумулатор... Бая зор! Седнах на една греда горе и обявих почивка. А то си искаше. Качваш се, навеждаш се, а входовете стават все пониски. Демек, прекланяш се пред небесата. Надолу пътят е в обратен ред — слизаш и въздъхваш свободно...

Наистина — едно е да четеш, друго е да видиш. Макар някой път видяното да разочарова — представата е много по-красива и убедителна, реалността е поразяващо жестока...

* * *

А синът ми проведе бързи преговори с един собственик на корабче и двамата се качихме на „Портокал“, така се превежда името на съдината. Час по Висла...

Красиво е... Широко — сто, сто и петдесет метра, още сме в горното течение. Наоколо — градът. На отиване отляво е новият, отдясно старият град. Сгради различни, усещания също. Ниски брегове, на места с бетон, зеленина, пейки, разхождащи се хора...

Какви ли не сгради. И стари, и панелни, и заводи, и грозните аборти на модерната архитектура. Трябва да видите, за да повярвате — стара църква, около нея нови остъклени стени, над нея модерна сграда като покрив... Пошло съчетание на средновековната красота и модерната сивота и функционалност...

От корабчето се обадох на брат ми, на братовчеда, на един приятел. Можеше и от друго място, ама как звучи: „Звъня ти от корабчето, дете ме разхожда по Висла. В Краков съм“...

Не фукня, ами... Абе, нашенско си е — да ме видят, та ако ще в тоалетен зор да съм...

Да си призная — спорехме със сина за местата, които трябва да отидем. И той обикновено ме слушаше. Има опит. При всички пътувания се оказва, че не съм бил на доста места, но ги познавам по-добре от уж посетилите ги. Просто поколението ни е такова — чело, чело, чело... И с умения да види през текста реалността и картината. Та понякога, както споменах, е по-добре да не ходим навред. Неведнъж се оказва, че видяното е по... недобро, да речем, от представата...

Така стана с Еврейския град. Не го разубедих, тръгнахме и той беше много разочарован. Нищо интересно — овехтели сгради, липса на оригиналност, мухъл дори във въздуха...

Затова пък бяхме очаровани от големия пазарен площад. Специално намерихме ъгъла, където продавала грънци жената на Пан Твардовски, героят от легендите и поемата на Мицкевич. Оня, дете продал душата на дявола, ама и него излъгал. Обаче, и досега седи на Луната и се чуди как да се върне тук...

А жена му е била истинска жена. Красива и проклета. Толкова проклета, че чак дяволът се отказал да има работа с нея...

* * *

Няколко думи за детайлите. Сред които за туристите са местните жители. Да си признаем — целта на пътуванията ни най-често е да видим. Страната, музеите, забележителностите... А хората минават в миманса — екскурзоводи, сервитьори, магазинери, просто минавачи...

Е не твърдя, че съм опознал поляците. Не ги познавам — макар да имам определено мнение, изковано на база литературата и историята им. Мнение, което мога успешно да аргументирам... И, все пак — не съм убеден, че съм прав.

Просто, защото хората не са маса. А са различни — субекти. Обекти са за политиците, за враговете, за пишман учените, смятащи, че могат да изучат и вкарат на графа необятното — човешките личности.

Видях всякакви поляци. Кого за секунди, някои за часове, малцина за повече време. И ги характеризирах, вкарвах в някакви определения, набързо лепях етикети. Накрая стигнах до извода — непознаваеми са...

Не само поляците, но и всички хора. Таман си разбрал, че немците са педантични, стриктни, законопослушни — и виждаш как немец зарязва сериозна работа, за да зяпа в небесата. Или набързо прехвърля нужните документи и отбива номера. Или хвърля бутилка в контейнер за хартия...

Така е с поляците. Различни са. И затова са интересни. Не вярвайте на пътеписи и психологии — винаги ще попаднете на човек, различен, а често и противоположен на стереотипа...

Така че — поляците до поляци. И всеки е себе си. Хубави, грозни, слаби, дебели, умни, глупави, хуманисти, шовинисти, честни, лъжци...

Всякакви ХОРА...

Виж, за други детайли мога да кажа повече, но и вие ги знаете. Храната. Много вкусни улични гевреци. Струващи 2 злоти сутрин и злота и 50 гроша вечер. Хлябът също е хубав. Но той навред е такъв.

Синът ми остана очарован от майонезата. И на мен ми допадна. Не е по-вкусна, просто е по-различна. Споменах как попаднахме на кренвирши и таман ги подминахме — кой нормален човек се осмелява

да хапне тая субстанция, зърнах надпис „90% месо“. Колко? Взехме за проба. Хубави, с месо. Странно... И за гулията споменах. Имаше пица за вегетарианци — по 7,6 евро... Да, бе — ще давам 15 лева за глезотии и спанак...

Книжарници не видях много. Но и у нас е така.

Паметникът на Грюнвалдската битка е интересен. А на мен — като на стар скептик — ми беше интересно всичко, свързано с нея битка. Особено желанието на поляците да не се разбере срещу кого са се сражавали и кого са победили. Разбирате ли — врагът е бил католически рицарски орден. Дет се вика — „наши“... И се трепали наши срещу наши. Защото едните наши си помислили, че всичко вече е тяхно, та решили и официално да погълнат другите. Ама насреща им излезли литовци (Ягело е литовски княз!), смоленци (три полка), чехи и, разбира се, поляци. Защото Реч Посполита не е Полша, а обединение. Ако се вгледаме в историята, в романите на Сенкевич ще открием един чист поляк (Пан Заглоба). Останалите — литовци, руснаци, чехи, естонци дори... Пък за етническия произход на самия писател, на Мицкевич, на Косцюшко, на Шопен... Да не ровим...

Сутрин излизахме към 7,30. Градът почти пуст. Към 9 и нещо започват задръствания. Дечурлига рано на училище не видях. Явно ги оставят да поспят.

Виж, вечер улиците са пълни с млади хора. Тук хапват, там пийват, разговарят — спокойно, без бързане.

Е, и пияни не видях. То и у нас намаляха с повишаване цената на алкохола...

Изобщо — ако се абстрахираме от конкретни черти на културата и мястото, нищо поразяващо и невероятно. Нормални хора, със свой бит.

Но историята все пак се отразява — леко, почти незабележимо, докато в един момент схващаш, че са различни хора, все пак...

Диалектика в бита и психологията...

* * *

Както е казал Ерих Кестнер: „Всичко си има край, само саламът има два края“.

Та и на нашето пътуване един ден дойде краят. Пак с нискотарифната авиокомпания. До летището отидохме с влака. Така пътувахме с автобус, трамвай, влак. Видяхме градския транспорт в разновидностите му, само за такси пари не ни се даваха.

На летището изчакахме спокойно времето. И, като останаха десет минути до последната проверка, станахме и се оказахме първи на редицата на нормалните. Тия евтини компании се опитват да печелят от всичко. Ако искаш каквото и да е — доплащаш. И ставаш привилегирован. Иначе си нормален.

Ние пари не даваме току-така. И затова в двете посоки изчакахме да минат привилегированите. Които влизат и сядат, а ние не оставаме правостоящи, ама не сме до прозореца. И чакаме...

Голям праз, казва нашенецът. Какви привилегии са тия? Та ако нещо... Ще падаме заедно — и привилегированите, и ние, нормалните.

Обаче, имаме си тарикати. Винаги. На нашата опашка бяхме няколко човека — търпеливо чакащи, на другата — поток...

Пък полякините ми харесаха. Сега — да уточня. Системата за прибиране на пари не ми харесва. Но съм се съгласил, щом я използвам. Ако съм против — да си купя билет за друга компания. Дето дават кафе, чай, сандвич дори, да не говоря за ядене по пътя.

И така — съгласен, несъгласен, аз чакам на опашката. Полските служителки пък взеха да връщат тарикатите. Те пробваха да стоят отпред, до пропуска, обаче ония ги насочиха недвусмислено към финала на нашата опашка.

И защо това бързане? Правостоящи не останаха — сам видях...

А и пристигнахме в Сарафово по едно и също време. До секундата...

Добавка. Край Москва изгоря самолет. 41 жертви. Все от задната част — където е втора класа. На записите ясно се вижда, че мнозина от първите излезли — специалните, привилегированите — са с ЛИЧНИЯ БАГАЖ! Станали, отворили багажниците, извадили го и излезли. През това време пътеките запушени, хората отзад остават блокирани и...

Та май не съм много прав — плащаш, получаващ. В случая — шанс. И багажа...

После... Излетяхме и кацнахме. Кое е важно — пилотите си пожелават броя на излитанията да е равен на броя на кацанията.

И вкъщи ни чакаха кучето, жена ми, снахата, близнаците... В тоя ред. Първият дори се зарадва...

П.П. Когато ме питат къде съм се изгубил, отговарям: „В Полша, в Краков“, а на жена ми обяснявам, че днес — особено сред младите — малцина знаят къде е Краков и дали пък не се пише с „у“...

* * *

А е добре да се живее щастливо — като малките деца. Слагаш пръстчета пред очите, никого не виждаш — значи и теб не виждат. Всичко е наред, в твоя свят си, където не може да проникне гадната реалност... Щастливец!

* * *

Сетих се за една позната. Любителка на книгите. Купуваше си и никому не даваше от тях. Логиката ѝ беше желязна: „Аз си купих книга, той си купил салам. Изял го и сега иска и книгата. Не! Направили сме си избора и всеки да си носи последствията“...

* * *

Улицата. Един циганин — цветно записано на физиономията му, вика на друг подобен: „Пусни малко музика“. Оня пита „Циганска ли?“. Първият отговаря: „Не, народна“...

Ха сега, де... Не харесват циганските маанета и чалги? Или не искат музиката им да се определя като циганска? Вече е станала народна...

А те — новият народ...

* * *

Събирам пари за входа. Звъня, отваря ми комшийката и вика на мъжа си: „Андрей, къде са ти парите?“. Питам заинтригувано: „Защо неговите? Ти нямаш ли?“. А тя ми обяснява като на малко дете: „Имам, но ми трябват за мои работи“...

* * *

Звъннах на друга врата. Показа се щерката на собствениците — девети клас, дълга, кльощава, с изумително празни очи, с кух поглед и абсолютна индиферентност към мисълта...

„Баща ти тук ли е?“

Нямало го.

„Майка ти?“

И нея...

„Кажим им, че съм идвал за парите за входа...“

„Аз ще платя“ — казва и вади портмоненцето. Типично момичешко — с някакви бляскави зрънца и пайети.

„Имам едри...“

Е, викам си — има двайсетачка, ще ѝ върна десет и монети...

Подава ми петдесет лева... Ъ? В туй хлапе толкова пари наведнъж? Бе, не ги ли е страх да ѝ дават големи суми? Щото за града това са бая пари. А в портмоненцето ловкият ми поглед засича още банкноти. И то не по два или пет лева...

Двам ѝ остатъка, тръгвам си. И се сецам за една стара история...

Междучасие. Някои излизат, а други остават в стаята. Три момичета идват и почват да ми докладват. Ходили голямото междучасие да пият кафе. После всяка извадила стотинките да плаща. Само една сложила петдесетачка. А в портмонето имала още няколко...

„Ма, знаете ли как ги изкарва?“

„Ми — викам, — сигурно се е хванала на работа...“

„Неее...“

И разправят...

Влюбила се в някакъв футболист. Който набързо я... Така де... После заминал за друг град на гурбет. А момичето почнало занаята...

Та сега се стреснах. От петдесетачката. Ама... Бе, може да са седмичните ѝ пари. Макар да беше петък. Или друго...

Пък и момичето доста... Така — меко казано, далеч от затрудняващ я интелект. Не знам на кого от родителите си се е метнала — по-скоро и на двамата — но никога няма да бъде обвинена в сътворяване на вредни мисли. И изобщо на мисли...

Ама кой знае какво става...

Все пак, мъжкият организъм е всеобхватен. Особено след пет ракии. И особено неукрепналите момчешки организми. Плюс бушуващите хормонални тайфуни...

* * *

Срещах често после онова момиче. Симпатията. Изкарваше си честно добри оценки, незлобива, ведра... И проститутка...

Та я зърнах в един супермаркет. С майка ѝ. Която познавам и се чудя — какво мисли за професионалното развитие на дъщеря си. Носеха кутии с плодови сокове.

„Я — викам, — откога си на плодов сок?“

„Господине, нали ме знаете — не пия алкохол, не пуша...“

„Тъй, тъй... Направо не си от сегашното поколение...“

А тя ме гледа сериозно.

„Днешните момичета са по-лоши от нас — казва. — Много по-лоши. Морал нямат...“

А аз изтръпнах. Вече съм далеч от младежта, но една проститутка да ги укорява в липса на морал...

Плашещо е...

* * *

Пак за събирането на парите във входа.

Нямаме касиер. Всеки събира — по реда. С две изключения. Едната беше алкохоличка. И не ѝ давахме по понятни причини. Другият е днешният герой.

Над 40 години е. Какво работи — не можем да разберем. Ту в курорта следи за велосипеди под наем, ту в някакъв гараж. Излиза сутрин, връща се вечер. Няма домофон, не отваря никому. На събрания не ходи, пари за общи работи дава... Като че има запек...

Казано направо — селски тарикат. Постъпва нагло, безочливо, тъпо — но е убеден, че е много хитър. Крие се като плъх в апартамента, ако го сбрат навън — дава парите, ама все едно че е лапал месо с кокалите и сега го разтоварва...

Аз го спипвах. Връщам се сутрин с кучето, то си отдъхва пред входа, оня излиза и... „Парите за входа!“...

Да, ама тоя път успяваше да се скрие. Засичам го от балкона, спускам се с асансьора — не отваря. Макар да се подпирам на звънеца и упорито натискам...

Слагам му бележка — с тиксо, да я махне леко, да не цапа. Никакъв отговор...

Като мина седмица — писна ми. Абе, аман от простаци, смятащи, че възпитанието е признак на слабост!

Лепнах му бележка пак — но с гадно, бяло, здраво лепило. Вечерта долетя. Разговор на висок тон.

„Да слезеш и ми изчистиш вратата!“

„Няма да стане... Ти кога смяташ да плащаш?“

„Ще я чистиш!“

„Функционално неграмотен ли си? (това го затруднява) Казах — НЕ! Кога ще плащаш?...“

„Ще видя...“

„Аз вече платих сметките. Значи съм платил вместо теб — тоест, ти си откраднал парите ми. А на тарикатите все се случва нещо...“

„Какво ще стане?“

„Бе, де да знам... Може някой циганин да се бутне в колата ти и огледалото да хвъркне. По-скъпо е от седем лева, нали? Или някой нервен да те срещне в тъмното... Или...“

„Ама ти ме заплашваш?“

„Неее... Просто си мисля — ти се криеш, защото се смяташ за шегаджия и разиграването за шега. Аз пък имам други разбирания за

шегата. И ето — лепнах бележка на шега. Другия път ще сложа голям картон със същото лепило...“

„Добре, де — няма ли да го изчистиш?“ — омеква като масло на слънце.

„Не! И чакам парите...“

Мълчи. Прави си сметка. Знае, че имам маса бивши ученици, някои от които са известни с... Абе, нетрадиционен подход към конфликтите. Един даже наби директора на училището заради дъщеря си, та му дадоха условна присъда. Макар при мен винаги да е бил ангелче. А сега, при среща, говори на „Вие“, все пита какво да помогне. И е идвал у дома, тоя го е виждал...

Аргументите стават все по-ясни и застрашителни за простака. И бърка в джоба си... При това плати и за предния месец, та съседът се изненада, когато му занесох отписаните вече пари...

Раздялата е дипломатична — топла сред хлад и мраз. И я използвам. Кова желязото, докато е горещо.

„Следващият път ще събирам след десет месеца. Бъди така добър — когато сложа бележката с тиксо, ела най-късно на другия ден...“

Мълчаливо тръгва. Но се вижда как от опита да мисли чак бръснатият му тил се гърчи...

Да четеш притчи на простак е излишно и безсмислено. Ляв прав, съчетан с десен отдолу, обясняват по-ясно — поне нему — това, което искаш да разбере...

* * *

Поканиха ме на представяне на книга. Обикновено не ходя — не обичам местните (където и да е!) културтрегери и групичките около представящия писател, поет, художник...

Този път отидох. Бивш ученик. Не беше от любимците ми. Да речем — от втората редица. А те при мен са доста редички — та чак до плюс-минус безкрайност...

После завърши висше и стана начален учител. Виждахме се — изрисуван с татуировки, по шорти, с маратонки. Родители и ученици много го харесваха — точен, умен, стриктен. Последно се видяхме миналото лято. Канеше се да напуска. „Не мога, каква ми, с тая малка заплата. Пък за семейство да не говорим. Иска ми се в училище, но...“

И сега издал книга. Надписа ми я.

„На г-н Х... На моя пример.“

Една от най-големите похвали, които съм получавал...

* * *

Племенницата направила изложба.

Тя е на един братовчед щерка. По тая линия — женската — сме шестима първи братовчеди, двадесетина втори. Третите са безчет. По другата — на баща ми — сме осем братовчеди, също двайсетина втори, поне петдесетина трети. С някои се виждаме и чуваме, други знам само по име или помня от детството...

Та момичето направила изложба. А иначе е фризьорка в малък град.

Парадокс?

Не!

Нямам представа какви са картините ѝ, не зная ще ми харесат ли. Но ми хареса желанието ѝ. И явно — последователното постоянство.

Да си художник — при това любител, в малък град, си е подвиг. Както и да си поет, музикант. Или просто четящ човек, просто любител на изкуството...

А тя се изправила срещу сивотата на обществото, срещу стадния инстинкт и — прави това, което ѝ харесва.

Както казвам за хора, опитващи се да създават изкуство: „Ама не пие и не взема наркотици!“.

А какво е направила — ще се разбере. След време.

Засега е победила стадото. И страха в себе си — да не ѝ скочи глутницата...

* * *

Съсипахме природата...

Първата ми мисъл оная вечер, когато срещнах жена, разхождаща кучето си. Дребно такова. С нахлузена дрешка.

Хладно си беше, да...

Ама мигар дивите кучета, вълците, чакалите обличат дрешки в студената нощ преди лов?

Живеят си — според законите на майката природа...

А „облагородените“ кучета — в дрехи. Не знам какви — манта, шлифери, якета... Но навлечени. За да не изстинат...

Защото човешката селекция ги е направила като хората — изнежени, разчитащи на външното, а не на природното.

Впрочем, по улиците има доста изоставени породисти кучета. И нищо — справят се. Което не устиска... Дарвиновият закон...

Ама и ние яката се опитваме да го променим. Безуспешно. Засега...

* * *

Седя си аз, пийвам чайче, слушам музика (слушалките и на двете уши), зяпам безцелно...

И изведнъж се стряскам...

Нещо не е наред...

Момичетата...

Защото аз тях гледам — мъже, младежи не забелязвам, да не съм педал...

Как вървят...

Леле, как вървят...

Свили рамене, приведени, изгърбени...

Не прегърбени — формата на С, а изгърбени — в S форма...

Ужас!

По-възрастните жени ходят изправени, дори гордо, изпънати, стегнати...

А младите...

Защо така?

Липсата на спорт, игри, физкултура?

Един от факторите. Компютрите, висенето над кафето, небрежността в поведението...

Бабите са били под контрол — „Изправи се!“, „Не седи разкикерчена!“, „Стегни се!“...

И сега шестдесетгодишни жени имат стройни и що-годе стройни фигури, свежа походка, приятен за окото външен вид (е, има болни, прегърбени, с артрити и ревматизми... ама възрастта...)

А внучките...

Отнемат ми част от красотата на деня...

* * *

За пореден ден до масата спира тридесетинагодишен мъж. Без ляв крак. Давам му монета от лев. Учтиво благодари и продължава из кафенето...

Явно не е голяма печалбата му — градът е намаляващ, хората бедни вече...

Но той редовно се появява.

Защо?

Пенсия има — не може да няма, с тая инвалидност...

Не стига... Убеден съм...

Но...

Но не зная какво му е. Май мизерията го е натиснала така, че пренебрегва типичното за годините гордо отношение към света и околните.

На тридесет години човек работи, изкарва, жени се, деца гледа...

А с един крак...

Непозната човешка дума...

Не се вижда да е пил, има приятен вид, учтив е...

Какво му е вътре...

Не зная...

Не питам...

И той не говори...

Само поглежда... И благодари...

Даваш... Ако имаш...

И забравяш...

По-добре е за душата...

* * *

Седим си с Криста на лафче. Върнала се е за малко, иначе учи в Германия. Две години немски език — макар да смята, че след втория семестър е била готова с него. Чиракуване при зъболекар — готви се да продължи именно по тая специалност.

Харесали я — добра атестация й дали, даже зъболекарят поискал взел да се увърта около й. Но, както казва тя (оплаква ли се, хвали ли се — не разбрах), бил много стар. На 35 години чак...)Туй ми го казва на връх рождения ми ден, когато закръглям 60!).

Пък тя е още малка — едва 22 е чукнала...

Учи близо до Манхайм, работи... Успяла да отиде до Париж — но не е очарована. Има усещането, че всички евроидиоти са се събрали там. Плюс нашенски цигани.

То нашенци имало и при тях. Проститутки — българки и циганки, „работели“ в близък квартал. И немците смятали, че българките са все проститутки...

Последния път, когато пътувала до Германия, в автобуса имало циганка без багаж. Вика ми Криста — „Отиваше да проституира и всичко нужно си е с нея...“

Но има много учещи българчета. Сериозни, трудолюбиви...

Както и младежи от други държави.

Нашата била в интернационален апартамент — трима наедно. С две момчета...

Тук почнах да виждам някои картини, пък тя — нали си ме познава — казва: „Ама не! Всеки си има стая. Само дето трябва да се прибирам често, че ония прасета разхвърлят много“ ...

„Да се прибиращ?“

„Разбира се, понякога се прибирам да спя в квартирата...“

И пак виква: „Нееее... Просто пътувам, събираме се, ходя на работа“...

Германия, Германия — ама обрели момето веднъж. 200 евро с портмонето откънаха.

Носи го в чантичка, която има цип, а и външна ключалка. Но е на ремък, метнат по гърба.

И в една дискотека... Отворили чантичката и на портмонето поникнали крилца...

Отишла в полицията. Била наясно, че няма да има резултат, обаче...

След седмица я извикали. Някакъв чистач намерил портмонето с документите в кофа. Без парите, естествено.

Криста взела кутия бонбони. Да почерпи полицаите. Документите са по-важни от парите, нали?

А дежурният зяпнал и се вцепенил.

При тях подобно нещо било абсолютно непознато...

Но ги почерпила, пожелали ѝ вече да не се виждат по такива случаи...

И още истории ми разказа. Обеща да запише някои.

Ще ги пусна.

Честно момиче е...

Ама момиче...

* * *

Затвориха „за ремонт“ заведението, където си пиех чая. Рекох, че и аз ще спестя някой лев. Но ми се обадиха за една среща и отидох в близко там кафене.

По пътя се сетих за историята му.

В центъра на града, точно срещу читалището и пред едно малко заведение, имаше градинка.

По-точно — зелена площ.

Дървета, трева, цветя...

Най-напред се появиха две дървени будки. Преносими — тоест, временни обекти. После сложиха нещо като детски кът. Платен, разбира се.

Той зае единия край.

На другия се започна постепенна експанзия.

Най-напред поставиха скари. И наредиха леки маси и столове. Изнесено заведение, радост за окото, пък и опазвало природата.

Сетне сложиха дюшеме, покриха опазваната трева. А дърветата стегнаха със затворнически килии.

Последва вдигане на дървени колони, раздвижени стени — от найлон...

Все конструкции, които лесно се раздигат. Теоретично.

Защото на практика заведението продължи да се разраства.

Сега са сложили някакви китайски нагреватели — от тия, дето специалистите предупреждават, че са опасни.

Отгоре те напича, отстрани подухва...

Седят пушачи с връхните дрехи, пафкат и се кефят...

Как ще е зимата? Сигурно ще затворят плъзгащите се врати и ще стане лисичарник.

Природата? Каква природа — пазарна икономика сме.

Но това е временно...

Най-вечни са временните проблеми.

И... Може спокойно да кажем — беше градинка.

Полека-лека, вече е приватизирана. Толкова инвестиции за временни неща не се правят.

По ръба на закона... в името на пазара и екологията... доказателства за корупция няма... пък и недоволни не се обаждат... а и избори идат...

Всичко е наред! Корабът потъва нормално, вода има за всички...

* * *

Возя си се в таксито и си приказваме с шофьора. Стана дума за все още топлото време, споменах за последното ми есенно къпане на открито баш в тоя месец, вързах го с войнишките изпращания...

Войнишки сватби, както им викаха някъде...

А той каза: „Хубаво време беше“ ...

И наистина — хубаво време беше.

Не, защото бяхме млади, красиви и умни — сега младостта нещо заминава, ама другото е наред.

А защото...

Абе, по-друго беше...

На първо място — спокойствието. Просто улегналостта на душата, не очакваща някаква беда изневиделица. Не стряскаща се при

всеки шум навън. Не дремеща нощем зад три катанеца и пет решетки...

Всеки има свои спомени от него време.

Помня — предната врата не се заключваше, задната беше постоянно отворена. Един ден дядо ми се прибирал в Борован от Търнак, минал и през нас, влязъл в задните стаи и легнал да дремне. Ние с брат ми сме си учили ли, чели ли, играли ли нещо горе. И не сме го чули...

Та после се прибрали нашите, само го завили и толкова...

Или Ботевия поход. В което село бяхме — хората вземаха походници в домовете си. Ни ни знае и познава, ама кани. Че и на трапезата слага — какво като ядене ни готвеха...

Така на бригади, така на екскурзии, така на летувания и зимувания...

Спокойствие...

И прословутия ключ под изтривалката...

Не, бе — имаше престъпници... Ама толкова малко, рядко срещащи се, че не виждам смисъл да ги споменавам. И бързо спипвани...

После се сецам за общите празници.

Градския панаир, селския събор (по нашему — сбора), всякаквите държавни дни...

Които много бързо минаваха от официално-студени в истински живи веселби.

Та дори манифестацията беше интересна — зърнеш познати от друго предприятие, махаш на публиката по тротоарите...

И у дома. Дето мръвката се пече, салатата залята с олиото, бутилките в хладилника запотени...

Е, и за усмивките ще кажа.

Може би най-важното.

Усмиваха се хората.

Ха сега тръгни усмихнат по улицата...

Половината ще те помислят за откачен, другите ще се дръпват страхливо...

Защото на какво да се радва, за какво да се смее човек днес?

Пък да си подсвирква...

Е, тоя вече е готов за прибиране в седма стая при Цезар, Наполеон и индийския вицекарал Берлага...

Не забравям — партийно-държавен надзор, липса на богати (ама и на бедни!), сивота и сухота в делника, кретени началници (то пък къде има свестни шефове!)...

Но...

Настроението, настроението беше друго...

А то с пари не се купува...

* * *

Седя си, подсвирквам си, даже си подпявам...

Хубаво настроение.

А две познати момичета подмятат: „Господине, пиете ли си хапчетата редовно?“

Позачудих се, пък загрях.

Демек — абе, да не съм мръднал, та така съм се разпял?

При това трезвен?

И въпреки че момичетата ме познават и знаят характера ми — далеч от мрачния?

Задето си подсвирквам? Което май е много, ама много неподходящо за времето и положението ни?

Сетих се за картинките от живота в ония държави, дето им викаме „бели“.

По улицата усмихнати хора. Извинения, поздравии, просто светещи зъби.

Разговори в усмивки — дори, когато информират, че някой е починал. И най-вече, когато става дума за тъщата.

Да, това е автоматично.

И в много случаи си е откровено лицемерие.

Но то и възпитанието си е лицемерие. Искаш да кажеш някому, че е говедо, обаче се налага да премълчиш. От куртоазия.

Не са позволени дори интеллигентни откровения. Например, да отбележиш, че еди-кой си е по интеллигентност на второ място след табуретките.

Обаче, да се върнем на усмивката.

Времето ли, историята ли, манталитетът ли — но у нас на усмихнатите хора се гледа с подозрение.

Сериозен — значи сигурен. Дори тая сериозност да е израз на тъпота.

Тъп — обаче, безопасен.

Интелигентният е опасният. Защото може да измести шефа си.

И преценява, оценява, разбира.

Поради което хората предпочитат да са мрачни — често и когато са пияни.

На смеещия се гледат като на луд.

Абе, тоя няма ли си проблеми? Защо се хили?

Мисля си, че ако оставим на някои хора, всеки усмихващ се на обществено място ще бъде арестуван. За неприлично поведение.

Или сметнат за луд.

Не пиещ хапчетата.

Та по нея причина вече се опитвам и аз да ходя като че — както казва народът, са ми потънали гемиите.

С изглед на вкиснала миналогодишна туршия...

* * *

Разказва ми един приятел преживелиците си. Гледа той у дома си възрастната си майка. А една от особеностите на старостта е, че ако след 50-те сутрин се събудиш и нищо не те боли — значи си умрял. Която логика потвърдила и майка му. Разболяла се жената. Та право в болницата.

Където заявили, че е нужна операция. Спешна. Направили я, останала жената в реанимацията, а някакъв шеф извикал приятеля.

И му заявил, че трябва да се намерят поне двама кръводарители. Защото кръв няма. Да търси близки и познати, но да намери двама.

Вярно, едно време беше по-лесно. Войниците под строй, студентите по комсомолски дружества, служещите начело с началството — и доброволно дарената кръв се лее.

Пък и полезно е, казват, да се пообнови малко, да се раздвижи организмът. Да оставим настрана особеното чувство, че благородно и безкористно си помогнал някому.

Обаче, в пазарната икономика безплатни и безкористни неща няма. Всичко струва пари. А здравето — много пари.

Вярно, все още се намират бели врани, наречени кръводарители, но и те намаляват, здравата намаляват.

Та се налага човек сам да търси доброволци. И то не какви да е — а здрави, с годна кръв.

Коего приятелят набързо разбрал. Тъй като от първите петима (5!), изпратени в съответния кръвен център, само един бил одобрен.

Кой с ниско, кой с високо кръвно, кой бил слабичък, кой дебел. Просто не се вписват в изискванията на медиците.

Както и да е, намерил той още двама, приели единия, изпълнила се, значи, исканата норма от кръводарители.

Да, обаче пак го викнали и му казали — още четирима. Или спират кръвопреливането.

Тук аз го прекъснах и попитах — сигурен ли е, че това са му казали? Защото си е направо заплаха за убийство. Как така на болен човек ще спиращ поддържащите системи?

Обаче — не. На четири очи, без свидетели, ясно и разбрано — или-или.

Добре, намерил още двама. Макар и трудно. Защото времето така ни очука, че сами не знаем какви болести влачим в себе си.

А за другите двама намислил да плаща на циганите. Ония, дето се навъртат край входа на всеки кръвен център и предлагат да се точно от тях живителна течност.

Въпреки че нещо го усъмнило. Защо така упорито му намекват да потърси циганите? И защо никой не ги гони? И как така висят за едната кръв там — та нали само веднъж на шест месеца уж може да се дава скъпоценната течност?

Пък нещо обща далавера да имат медиците и циганите? Не разбрал, защото го видяла случайно една лекарка от тоя център, познала го — моят приятел е известна личност, та сетне го извикал пак оня шеф и му рекъл, че тия дарители са достатъчни.

И не разбрал моят приятел — ами като се внасят осигуровки, защо държавата и касата не подсигурият всичко нужно за лечението?

Или поне официално да се знае какво ще се доплаща? Или да се вдигне осигуровката?

Но да не се прехвърля работата върху стресираните болен и негови близки.

Важното е, че има министерство на здравеопазването. Опазващо българина от здравето...

* * *

Прибирам се от работа.

Уморен.

На автопилот.

Веднъж така се сблъсках с един човек. Измърморихме извинения — пък видях, че е приятел.

И той така — с отворени очи, но по джипиеса в главата, се прибира от работа.

Та, вървя си аз кротко по тротоара, никому нищо лошо не правя...

А една кола се възкачи през бордюра и напиря насреща ми.

Ръмжи даже!

Зад кормилото немного млада дама дори ми маха възмутено с ръка — махай се, бе идиот, не виждаш ли, че паркирам!

Пък аз спрях и се загледах с интерес към наглия автомобилизиран инсект.

Ръкомаха, даже тръгна да отваря прозорчето.

Да ми се скара, изглежда.

А аз стоя. На метър пред ръмжащото тенеке.

И — не се извинявам, мисля, че ще ме разберете — най-невъзпитано показах среден пръст.

На дамата!

Дето напиря да ме смачка.

Дръпна на заден, на заден, на заден и... паркира на десетина метра встрани.

Където има специална площ. Заета от две коли — но с място за още поне пет.

Слиза, а аз продължавам пътя си покрай нея.

И ми вика: „Ама защо не ме разберете — искам да паркирам?!“.

Казвам й: „Не ме интересува изобщо Вашето желание! Защо трябва да Ви разбирам?“.

И наистина — защо трябва да проявявам разбиране към мерациите на някого, решил, че газенето през правилата и моите интереси е нормално?

„Разберете ме“ — казват.

А аз съм по-кратък: „Разберете!“.

Липсата на местоимението е показателна.

И, въпреки всички съвети да си кютя, продължавам да съм последователен в защита на правата си. Колкото са останали.

До Младежкия дом паркираше един кривоглед. Предполагам затова слагаше колата по диагонал — заема поне две места за коли. Плюс целия тротоар.

Казвам „паркираше“ в минало време.

Щото минал веднъж някой с ключове.

Край! Паркира по правилата.

Ама защо, а?

Вчера пък гледам — до едно магазинче спрял автомобил — задницата почти до стълба, няма къде да се мине.

Гадно се изплюх върху предното стъкло.

А оня вътре — да, там си седеше шофьорът — не помръдна.

Дали набързо прецени, че не е в изгодна позиция?

И, ако викне полиция, няма да е баш по желанията му?

Замълча си, а аз спокойно продължих.

Инат!

И се чудя — дали съм простак, дето не ще „да разбере“ хората?

Или просто гражданин, комуто е писнало да го правят на парцал и взема в свои ръце подреждането на живота си — поне около себе си?

* * *

Срещам позната. Беснееща. Връща се от болницата. А пътем ходила в аптека, преди това пак в болницата...

Предписали й някаква инжекция. Една само. За 200 лева.

Намерила ги, взела рецептата и отишла в аптеката. Където й казали, че ще поръчат инжекцията — да мине пак. Помолила да й звъннат — няма как всеки ден да проверява, работи жената. Взели номера й, обещали.

Но не се обадили. Тя отишла сама. Оказало се, че инжекцията дошла. Обаче, срокът на рецептата бил изтекъл — само пет дни. Изненадала си — нито докторът, нито от аптеката я предупредили за подобна опасност.

Но аптекарките я успокоили — да отиде за нова рецепта, тая, старата, те ще хвърлят.

Обаче, познатата упорито я изисквала. Защото усетила някакво подвеждане. Кому ли е нужна тая рецепта? И защо така напират да я вземат?

После — по същия ред. Взела рецепта, отишла в друга аптека, където имала позната, оправили нещата...

И се възмуцава.

Що за хора? Изобщо не ги интересува нуждаещият се. Не щат пръст да мръднат — поне да му се обадят, че да дойде, да получи лекарството? Нито една усмивка, какво ти — нито една нормална дума. Едва ли не — само ръмжене. И при доктора, и в аптеката...

Пък аз се смея. Е, гадничко е, но се смея...

Повечето българи разбрахме — капитализъм. Със своите правила и закони. Няма морал — има бизнес. Няма никакви хуманистични и християнски правила — има полза. Няма човешкото — има егоистичното...

И човекът отдавна не е върхът на природата. Той е просто част от бизнеса — работник, конкурент, потребител, продукт...

Останалото са илюзии...

* * *

Събота. Прием си чай и кафе с приятели пред читалището. Подухва ветрец. И се кани да ръсне...

Идва барманката. Учтиво пита:

— Ще влезете ли? Че тук много духа?

Бързорек съм си и отговарям с въпрос:

— Че кой мъж се е оплакал от това?

* * *

Обадиха се едни познати. Бургазлии. От „Меден рудник“... Което означава, че не съм сигурен наистина ли са от Бургас...

Та оная нощ ги обрали...

Леко, технично, спокойно отворили вратата на панелния им апартамент.

Огледали наоколо, харесали си телевизора, който бил окачен в една от стаите, взели си и други неща. Предполагам — не за спомен...

Собствениците си спали дълбоко — не усетили нищо...

И, както каза мъжът — за щастие...

— Щото — вика ми, — ако ги бяхме сварили, както крадат... Не знам дали щяхме да оживеем...

А, стига, бе... Какво става — обраните се радват, че не са усетили обира... Пострадали, но добре, че е било по-малкото зло...

Казвам го на едно момче — 66 набор, офицер в полицията, и той кима в съгласие.

Обяснява ми:

— Така е... Ако са ги нападнали наркомани — в каквото състояние са... Пак добре, че не са се събудили...

Даааа...

Преди лягане, събличайте се в антрето и оставяйте там дрехи, портфейли, кредитни карти, телефони, пари... Та да не ви търсят в спалнята...

Което, впрочем, не е гаранция за оцеляване...

* * *

Валя, валя, валя... И пак вали...

Мокро...

Асфалтът е подготвен за развитието на реколтата...

Макар тоя дъжд да е нужен на село, а не в града...

В града има други работи...

Например — ремонт на улиците...

Някъде по пътя си минавам през малка уличка.

Която е подготвена за ремонт — преди две години очертах местата и изрязаха правилни контури на дупките, миналата година стовариха чакъл, тая добавиха още и даже заляха с разтопен асфалт дупките...

Та сутринта дори започнаха да ремонтират...

Машина, два специални камиона, пет-шест работници и още десетина наблюдаващи...

Героичен труд...

Дъжд вали, хората запълват дупките...

Кое то дори за лаик като мен е сизифоски труд...

Зная го — та по пътя си го виждам всеки ден — след няколко месеца дупките ще зейнат...

Просто не се запълват в дъжд — някъде дори сипват пълнежа направо в локвичките, образувани в дупките...

Подобна картина виждам на една друга уличка. Ремонтирана от различни фирми (по название) през последните години. Някъде асфалт, другаде бетон, на трето място залято с нещо си — смес от вар, цимент, лепила разни отпадни...

И цялата улица — шарена черга.

Водата, разбира се, е отнесла слепващите материали, а после е разровила чакъла... И зоят ями като капани на мравешки лъв...

Другаде капаните са реални...

Представяте ли си — някой (дали от общината, дали от граждани, на които е писнало да хлътват колите им) е положил арматура на платното и после отгоре е залял...

Сега заливката почти е изчезнала... Но арматурата си е там — стърчи като таралежови бодли, чака да се забиے в нечийи гуми или подметки...

Неведнъж съм казвал — ще стана милионер, ако взема една пресечка само под аренда. Запълвам дупките, после се заемам с новите, в това време първите са зейнали, сетне другите...

Вечно колело, перпетуум-мобиле на парите...

Това е бизнес...

Но май някои вече са го завъртели...

За сметка на данъкоплатците...

* * *

Минавам покрай един познат вестникар. Седи си в будката и чака като пясъчен лъв мравки. Ама читателите намаляха. Но пък той е пенсионер и си допълва доходите, че и убива времето.

Будката е на ъгъла. И пред нея — паркирана кола. Наполовина върху тротоара — таман да закрие безопасния път на пешеходците, да ги накара да слязат в огромната дупка върху платното и станат лека мишена за търсещите някакъв път автомобили. Гледам и се чудя на напълно идиотското паркиране. В тоя момент се появява виновникът. „Аха! — казвам високо — Както мислех. Жена. При това изрусена...“

Тя, разбира се, ме чува. Това е и целта. Отваря вратата, после я затваря и идва. „Извинявайте, вика, че паркирах така, но имахме тежък багаж, трябваше...“ И дъра-бъра... Щото и на нас се е налагало. Но спираме за минута, максимум две, бързаме да освободим заетото неправомерно място. Пък тук — аз бях стоял към десет минути, а колко преди това... Обясних ѝ на госпожата, че на запад за това глобяват, а на изток направо бият. И фактът, че жена е шофьорката не е оневиняващ, а напротив — утежняващ нарушението. Защото тя с туй се опита да се измъкне — ама защо се карам на една слаба жена...

Предния ден наблизко беше паркирал млад мъж. Върху тротоара. С един приятел, който има магазин там, гласно изказахме отношението си. Меко казано — бая твърдо. Но оня се направи, че не чува обсъждането що за идиот трябва да си, за да нарушаваш правилника. Побърза да палне двигателя и изчезне...

Хора разни. И говеда, смятащи, че светът е техен, щом са зад кормилото на лъскаво тенеке...

* * *

Понякога се подхилвам на местните джурнала.

Иска им се да бъдат на висотата поне на „Ню Йорк таймс“, но някак си... Така, от само себе си...

Ни учене, ни търсене...

Сред тях има двама-трима, завършили журналистика — при това само една учила пет години, в СУ. Останалите — разни свободни „университети“.

Доскоро щях да кажа — уникам е една, дето има зад гърба си едногодишни курсове за секретари на селски читалища, но се представя като завършила специалността. Нещо като Цвѝка с неговите две седмици в УНСС, които нарича висше образование по право... Ама уникалната се уреди да отиде във Варна и зае чиновническо място там с неповторимата си специалност.

Има, разбира се, и добри журналисти — умеещи да създават интерес и привличат публиката. Но — единици...

Та понякога се смее ли, смее над изцепките на „колегите“... Това в кавички. Тъй като аз не съм журналист, а коментатор. Бягам от вече срамното нарицателно...

Пример. Наближава градския празник.

И идват при мен две дечица, които в свободното време ходят в едно местно радио. Типично нашенско — провинциално по звучене и затова слушано от доста хора.

Поръчали им да направят анкета. Питат — „Какво ще кажете за въпроса: защо този ден е градски празник?“...

Обяснявам им — лек, повърхностен, тривиален и наивен въпрос.

Е, ще намерят не един, който не знае. Какъв е смисълът? Каква е ползата?

Питат — може ли да им помогна? Да измисля някой въпрос?

Което е повече от лесно — опитът, свободното мислене...

„Какво слово бихте произнесли вместо кмета на празника?“...

Или — „Каква информация бихте изпратили до централните медии, та всички да разберат защо точно днес празнуват хората тук?“...

Или...

А те тъжно ми казват след малко — обадили се на куриращите ги джурнала. И ония им казали да не оригиналничат, ами да задават баналния и доста нелеп въпрос...

Възпроизводство на провинциалната джурналистика...

Единствената ми надежда е, че дечицата са интелигентни и надали ще се хванат на приспивната мрежа на елементарността...

* * *

Не, не си представяйте лека, приятна интелигентска картинка — човек с книга в ръка пред камината...

Към която може да се добави чаша вино... Или купичка с бадеми... Или сладки някакви...

Не, не — това си е фантазия...

Картинката, за която ще ви разкажа, е друга.

Селяндурска, просташка, тъпо самовлюбена...

Нали познавам доста хора и не бягам от редки срещи с никого. Редки — в повечето случаи избягвам от тях. Не ми се слушат глупости на куп. Нито издържам на надутото самочувствие на простаците.

Имах такъв комшия. Завършил СПТУ по автотранспорт с тройка. После шофьор — тук, там, при някакви шефове... Украсил беше апартамента си с кич — картина с череп и нож, книги, купувани за обложките, всякакви порцеланови дрънкулки...

А сетне дойде 10 ноември. Оказа се активен борец срещу комунизма — седмица вися в една палатка пред хотела (вечер се прибираха да хапнат). Провеждаха гладна стачка.

Назначиха го някъде, тръгваше в официално облекло всеки ден. Имаше фаца, както викахме едно време (от фейс). Брадичка-катинарче, бомбе, шлифер...

Даже го записаха да учи — нещо грижи за старите хора... Според него — социология...

И му намериха малко началническо място...

Та баш него гледам да не засичам из улиците на малкия град. Не ми се губи време в слушане на помпозни нелепици...

Е, познавам и селяндури от село. Един често засичам към пазара — продава какво ли не от колата си.

Със самочувствие на мноооого умен човек. Природно, не знам дали осми клас е изкарал.

Оня ден спрях близо до него. Купих едни книжки, подарък за четящи деца.

А той се подпрял на вдигнатия капак на баничарката и вика: „Книги ли? Аз много ги обичам...“

Погледнах го учудено — не съм убеден, че дори билет за градски транспорт е чел.

„Като седна с тях пред камината през зимата...“

Айдееее, викам си, почва да лъже...

„И късам, мятам в огъня... Хубаво горят...“

Повярвах му...

Ама нещо гледам да заобикалям уличката, дето паркира колата със стоката. Гнуслив съм си...

* * *

Ами наложи се три дни да пообикаля поликлиниката. Най-напред — при сестрите Дракула. Точиха кръв. Следобед ми притрябваха резултатите — за невролога. Отидох да попитам, една руса къдрава сестра ме погледна и рече: „Вие ме научихте да чета поезия... Помня как всяко голямо междучасие се събирахме и слушахме стихове“. И аз помня. Събираха се пълна стая — над 40, та понякога 50 човека. Четяхме, превеждах експромпт, запознавах ги с книги, които на български още ги нямаше... Виж ти — помнели някои...

А вампирката, дето рови из вената, прочете името ми и взе да мърмори: „Познато, познато... Чела съм нещо...“ След което се сети: „Ами в Читанката!“. И аз бях размазан като масло на пек...

После ходих при невролога. На вратата имаше надпис: „Моля, не чукайте! Изчакайте покана“. Ма нали съм си с прекапичното мислене — веднага си рекох, че е подходящ за входа на женско общежитие...

Очната ме гледа на четири машини, накрая слага в очите нещо и предупреди: „Упойка е — не боли“. С което, разбира се, постигна обратен резултат. Но, все пак — нахакаха какво ли не там, та заприличах в очите на пенсионерка, гледаща турски сериал и ревяща с водопад от сълзи...

Наложих се и в четвъртък да отида. Нещо налягането на очните дъна било 29, пък трябвало до 20. Отидох на заранта, измериха ги — 19. Обясних й — предния ден бях все навън. И по обяд пих чай на центъра. Времето топло, мацки по мини... Е, как няма да се уморят очите... Пък в четвъртък сутринта момичетата таман се прибират и не са униформени. Та очите си почиват с пенсионерки и млади баби...

Изобщо — цели два дена отидоха така...

* * *

Чаках пред лабораторията за ново теглене на кръв. Изведнъж се разприказваха две баби — така, шейсетата гонещи, ама от друга

посока. Едната била в Германия и вика: „Каква родина? Родината е дето е хлябът...“

За съжаление, не са само младите, които знаят „Който дава папо, нему викам «Тато!»“...

Познатото Ubi bene, ibi patria...

* * *

Срещам един младеж. 1966 набор. С ВиК се занимава. „Как си, що си...“ Обяснява ми, че отива при един клиент. Пенсионер, комуто се скапала меката връзка, та протекла...

И ме гледа учуден — защо се хиля така...

После загрява. Богат роден език, много богат — и речниково, и смислово...

* * *

Срещнах оня ден познат пенсионер. Разговорихме се, каза ми, че е решил да си търси човек за да живеят заедно.

„Ще се жениш?“ — питам го.

„О, не! Аз веднъж се жених, след смъртта ѝ дума на никоя не давам...“

„Значи просто жена си търсиш?“

„Не, не! Жени много... Човек си търся!“

И ми заразправя каква трябва да е тая жена, за да е човек.

А на мен ми хареса постановката. Тъй като повечето хора си търсят жена — хубава, стройна, дашна (както викат по нашия край, демек като бойна пушка безотказна).

И забравят, че много от хищните месоядни растения са красиви, блестящи, примамливи...

Та да може замаяното насекомо да кацне, те да притворят скромно цветче и...

Да, ама когато работи едната глава — другата не действа.

Старо правило.

И затова толкова истории има за уж страшно влюбени и разделени след кратък срок хора.

Тъй като едно е да се виждаш от кафе на кафе, от дискотека на дискотека, от чукане на блъскане, от кратък кеф на още по-кратък разговор.

При това разговор най-вече на делнични, елементарни теми.

Поради което днес не е модерна сватбата.

Заживяват хората заедно... Докъдето стигнат. И както стигнат.

А после почват скандалите.

А той, представете си, имал и мръсни чорапи! Трябва да се перат!

Пък тя не ще да гледат мача, ами иска сериалчето...

Той, обаче, иска да отиде с приятели на кръчма.

Тя се сеща, че живеят заедно и го кани да посетят техните.

Кое то за него е върховно изпитание на волята и той...

Накрая някой от двамата хлопва вратата...

Добре е да няма деца. Че после става една...

Макар, да речем, единият отстъпва. Ще ходи на мач, ама тя иска да отидат до една приятелка... и той се съгласява.

След време той отива да ремонтира колата, обаче нейните родители ще идват — тя просто забравила да му каже — и се налага да отстъпи. Пак!

Така, крачка по крачка, той стига до стената. Опира гръб в нея. Няма накъде назад.

И при следващото разминаване — тръгва с рогата напред.

Често, разбира се, вместо той — тя отстъпва. Кое то не променя крайният резултат.

А причината е ясна. Нито той, нито тя са намерили човек за живот.

Просто са си взели част от мебелировката. „Ей новия шкаф, ето кухнята, това е Пешо, това душът...“

Да намериш човек — това е изкуство. И изисква особена интелигентност, съчетана с естетика и критичност.

Жена ми е доказана интелигентка, естетка и критичка в тази област на живота.

Казано скромно като финал на това поучение.

* * *

Не съм ангелче. Спазвам правилата за поведение с ясното съзнание за лицемерието им.

Налага се понякога да кажеш някому, вместо „Ти си пън!“, възпитаното — „По интелект Вие заемате второ място след табуретките...“

А често съм директен.

Макар и много сдържан, нанасям бързи и точни удари. Но, за съжаление, понякога прекалено дълбокомислени, та отсреща виждам само физиономията на старите галоши на дядо ми и чувам едно: „А?“.

Затова взех да карам през просото — като тридесетичетворка утюжа вражеските окопи.

Като в събота.

Направих си обиколката, взех пресата, отидох да пия един чай.

Залата за пушачи отпред беше почти пълна. Задната — за непушачи, празна.

И аз, разбира се, се разположих на кресло — част от редицата пред витрината.

Седя си, слушам музика, отдъхвам спокойно, зяпам навън...

И тишина...

В този момент чувам шум зад гърба си. Обръщам се.

Дребен чичко (и за мен такъв), грабнал стол, мъчи се да го промъкне край креслата. Загледах го учуден. Тоя къде се е запътил?

Мина някак си, сложи стола до масата ми, седна.

А?

После дойде сервитьорката и му донесе кафе и вода.

Слушах си музика, игнорирах няколкото му опита да си намери компания, пия си чая... Малко забързано, защото не ми харесваше ситуацията.

Не обичам навлеци. Особено, когато не съм на кеф за компания.

Дойде още един пенсионер, седна. Към мен — само учуден поглед.

После още един, четвърти го последва.

Допих чая, станах и казах:

— Господине, възпитаният човек не сядна на чужда маса без покана. Освен това избягва да се натрапва, когато целият салон е празен...

Тоя ми отговаря:

— Ние си седим тук винаги...

Изненадах се от собственото си невежество и лошо поведение:

— Аууу, а аз да не видя табелката... Къде го пише, впрочем?

Ония усетиха иронията ми. Единият, възмутен от нахалството на тоя младок, рече:

— И какво искаш?

Аз съм проклет човек. Колкото по се ядосвам, толкова по-ледено студен и остро гаден ставам:

— Първо, нямам нещастията да ви познавам, движа се само сред възпитани хора. Второ, поведението на приятеля ви си е истинска простация. Кое го определя като простак...

Дето викат хората, бръкнах им в здравето.

Ама как така „простак“? Защо го обиждам? Не разбирам ли, че това е тяхно място... И тем подобни.

Викам:

— Господа, аргументът, че тук е вашето място е откровено глупав и показателен за мисленето ви. Е, аз тръгвам, защото не искам да ме видят в компания на простаци, при това откровени тъпанари...

И бавно се запътих към вратата — съхранявайки самочувствието си, пресичайки опити да измърморят нещо.

Абе, измърнкаха го, но тихо и, когато вече отворях вратата.

Сервитьорката чу и ми казва:

— Извинявайте, аз мислех, че са поискали разрешение...

Че тя какво е виновна? Платих си, чух, че компанията идвала редовно за по едно кафе, вече считала местата за свои...

И изведнъж някакъв да вземе и се разположи на „местата им“... Рухване на света!

Сериозно казано, понякога ми е мъчно за подобни чичковци. Доскоро бил някакъв дребен началник, двамата или тримата му подчинени го глезели с любовта си, гражданите знаели, че в него са хлябът и ножа, пък сега...

Пък сега са никой...

Разбирате ли — имената им, ненаписани на табелката на кабинета, не означават нищо за хората. Просто не им обръщат внимание.

Поздравяват доктор Петров, помнят учителя Иванов, махат на комшията Стоянов... А някогашния лъв... Пренебрегват!

В името на властта той е протъркал маса чифтове гащи зад бюрото, пък никой не ще да му се кланя... Или поне да кимне...

Да не говорим как губят полагаемото им се. Или „полагаемото се“...

И даже изискват от тях да спазват разни правила — които те не са парафирали.

Да, може и аз да стана пенсионер. Но отсега съм готов — АЗ ще съм пенсионер. Не длъжността ми, не работата ми, а името ми и евентуално някаква репутация, които имам. И колкото имам.

Останалото си е част от живота.

Както и правилата.

И възпитанието...

* * *

Внуците от Канада. Големият — адаш, впрочем, е първи в класа си. Питам малкия — той какъв е? Отговаря веднага:

— Най-красивият...

* * *

Детски празник. Две момиченца викат момченце да си играят. Той отказва:

— Аз съм вече голям. Завърших детската градина...

* * *

Далечна роднина. Която откровено командори сина си — над трийсетака. Чакаме, обаче, сватбата му след две седмици.

А майката ни представя малко момиченце:

— На снахата дъщеричката...

* * *

Комшията имаше имен ден. Дойдоха и синът му, и дъщеря му. Не знам как са празнували, но по едно време се вдигна врява. Чува се даже някои думи, от които през плочата разбрах, че става дума за апартамента...

Привечер излязох и го видях на пейката. Поздравих го за празника му, а той само вдигна горчив поглед и каза:

— Човек не трябва да се влюбва, да се жени, да отглежда деца. Такъв е животът — все ще се намери някой да те ругае, обижда, да бие даже. Но барем да е чужд, не свой...

* * *

Малкият син трудно се раздели със социализма. През 1996 година, таман в седми клас, ме изненада с вярата в човека и реда.

Прибирам се и виждам на вратата бележка: „Ключът е под изтривалката, защото не можах да заключа“...

И вратата затворена, но отключена. Нямаше нищо изчезнало, но не мога да кажа, че тогава се смях...

* * *

Имало в моя град един бай Кольо Черкеза. Участник в Ботевата чета, хайдутин, неуправляем от властта. Хванал се на работа в тухларната. Ама и с чорбаджията се скарал, та оня — преди да замине по работа за Враца, го изгонил.

Враца е на 50 километра — и тогава, и сега. Но на времето с каруца... Абе, отива си един ден.

Пък тоя ден да вземе и завали. Бай Кольо изтичал при жената на господаря.

— Чорбаджийке, дъжд вали, а чорбаджията каза да закриете стоката, че да не се развали...

И ония се юрват — черти, козаци, рогозки... Загръщат и завиват тухлите и керемидите, пазят ги от дъжда...

На другия ден чорбаджията се връща, гледа — по двора покрито с мокрите завивки. Пита шашнат защо така, ония му обясняват, а той се държи за главата:

— Бе, жено, аз си знаех, че си глупава, ама че си чак идиотка... Кой завива тухли и керемиди от дъжда, нали затова ги правим — те да пазят сухото...

А бай Кольо доволно се хилел до плета...

* * *

Пийваме биричка с мой ученик. Точно двадесет години от раздялата му с училището. Но се виждаме, приказваме си, понякога я удряме дори на хапка и пийка. Както в случая. Виждам — явно много има да разказва и затова оставям в джоба моите истории.

На моята втора и неговата трета бира не издържа. Женен е. Щастливо. Оплаквания няма, освен...

Бе, казва ми, жената като че сама живее в тая къща. Каквото ми потрябва — все някъде забутано, защото не ѝ било нужно, та го „прибрала“. А при нея прибирането е напъхване в шкаф и забравяне. Пък в шкафа — ужасТ! Нали не се вижда отвън...

Почнах да прави някакво руло. И решил да използва хартия за печене. Опънал я, за да премери колко, звъннал му телефонът, взел го, обърнал се — и гледа как хартията изчезва...

Къде, бе жена? Ми не ѝ трябва, прибира я... Ами на мен ми трябва!... Че откъде да знае?

Проблемът за нея е решен...

Намислила да променя интериора в къщата. На втория етаж да смени вратите. Ама да не ѝ се меси, тя сама викнала фирмата, проследила слагането, заплатила се с неговата заплата.

Той ѝ казал, че има процепи отдолу — ще става течение. Обаче... Жената живеела в свой свят. И по свои правила. Според които това, което не ѝ харесва — не съществува. Игнорира го и толкова. Та го отрязала — няма да духа. Но... Точно така — завил един вятър, като гладен вълк в преспите. Жена, ами зимата как ще е? Дай да сложа прагове...

Не! Грозно ще е, никакви прагове...

И — край! Реалността не отговаря на представите ѝ, значи реалността се отменя...

* * *

На моята трета и негова пета биричка мина на интимни проблеми. Женен е от двадесет години. След бала веднага се взеха. И обича жена си. Друга не поглежда — освен след осмата ракия на събиране с приятели, когато започне медицинската образователна програма за пияни мъже любопитни деца след полунощ...

Но... Жена му взела нещо да „се дърпа“. Преобличала се с гръб към него, денем и на светлина не искала никакви контакти, да кажем, прекратила съвместните къпания, за които навремето купил голямата вана...

И я гледа оня ден — сменяла блузката в жегата. Свалила я, останала по организъм — но гърбом към него. И с лице към прозорците, които били без пердетата, свалени за пране.

Е, хубав работа — рекъл той — аз да не ти се люблювам, а всякакви минувачи и комшии да зяпат...

Тя само се изчервила.

Обяснявам му. Обича го жената. И се страхува, че на почти 40 години няма да е привлекателна за него. Поради което го иска само в тъмното. Да не го разочарова...

Наивно и глуповато, знам. Но няма как да се промени вековното самозалъгване женско...

Пък той да не се кара с нея, а...

Само че събеседникът ми не слушаше. Викна келнера, плати сметката, кой знае защо ме прегърна и побягна на нейде си. Според мен — към дома...

* * *

Имам добра позната. Поетеса. Истинска поетеса. Та написала стихотворение, завършващо с „... Умреш ли, ще се преродиш във птица...“

Пък аз съм реалистичен скептик. И всичко анализирам — дори емоциите. Абе, винаги дияр корен квадратен на раятата.

Та се запитах — в птица... Добре! Но — каква! Орел? Лешояд? Кокошка? Патка? Пуйка? Бройлер? (Щото и той биологически птица) Колибри? Щраус? Харпия? Ястреб? Гарга? Папагал? Щъркел? Марабу? Розова чапла?

И какво да правим с народните оценки и виждания? За птичия мозък примерно...

Не ми се превръща в птица. Макар че ще е леко и лесно...

* * *

Мисля си за оптимизма и оптимистите.

Не мога да съм оптимист. Иска ми се да вярвам, да гледам през розови очила, но опитът и най-вече научен от книги, филми, информации, различни умни люде, оставили ни размислите си като поука... Просто спират оптимизма ми.

И смятам, че оптимист е само неинформиран и необразован човек.

С времето идва реализмът, но зад него за непросветения винаги прозира розовата мъгла на оптимизма и надеждата...

А го е казал колегата отдавна (Еклисиаст 1:18): „Защото в многото мъдрост има много тъга; и който трупа знание, трупа и печал.“

Колкото повече знаеш — толкова повече розовата амалгама се изтрива от съзнанието ти и гледаш открито. Трудно е, печално е, но е суров поглед към жестоката действителност...

Така че — не съм оптимист. Реалистичен песимист, по-скоро...

Защо казвам „колегата“? Че то и Исус е колега. Бил е учител, имал ученици, и проблеми с тях, и един го предал, а после ученици и родители се събрали радостни под кръста, на който бил разпънат той, който си позволявал да знае повече и да ги учи...

А те били оптимисти...

* * *

Моят приятел даскалът разправя маса истории за школото. И с него станали, и без него.

Снощи ми разказва случка, станала с негов колега. Рисуване преподавал, художник.

Та решил даскалът да правят илюстрация — обяснил какво е това, показал образци, съобщил, че ще рисуват по „Извора на Белоногата“. Произведение, изучавано от децата.

Е, да — ама те не били го чели. Никой!

Та взел той книжката, почнал да им рецитира... Така — цялата поема.

„Любил Никола Гергана, любил и я задирял...“

Пък някакво образче взело да се смее и да разсейва останалите. Та му се скарал яката. Пък онуй се оплакало на майка си.

Извикали художника да дава обяснения.

И писал — две страници изписал.

Защото бил обвинен — ни повече, ни по-малко — в сексуални разговори!!!

Това „Либил Никола...“ според момчето и неговата мама било сексуално!

Поради което родителката искала най-строга наказание за даскала...

То, че си е за смях — за смях е. И за плач. Защото мамата била завършила същото училище. Кой знае с какъв успех. Но с успех...

И сега аз — вика ми моят приятел — съм на тръни. Днес дадох класно за Ромео и Жулиета.

Пък там майката на Жулиета й казва, че момичето е вече на 14 години. А нейните приятелки са вече омъжени, и деца имат дори...

Ще вземат да ме обвинят в педофилия...

Аз... Какво? Посмях се... И си рекох, че може и да стане... Както е тръгнало...

* * *

Ще ви разкажа за едно девойче, което започна работа в голяма чалгаджийска фирма. Не посочвам названия, нито имена — ясно защо.

Та седнахме да си пийнем чайчето и ми заразказва интересни работи.

Най-напред — беше изненадана, че чалгаджийките не са били прости и елементарни кучки.

„Интелигентни са, господине, дори някои са доста интелигентни. И книги четат — не любовни романчета, и хубави филми гледат. И добре разбират къде са и защо са...“

Просто осъзнали, че това е един от малкото начини да изкарат пари сега — в тази страна, в тази обстановка.

И успешно играели ролята на силиконови куклички...

Каквито публиката иска...

Тая публика, която не желае да чуе какво ѝ обяснява някой интелигентен човек, но си умира да се кефи на ориенталския дивашки ритъм...

И не само у нас са подобни хората.

„Що писма получаваме по електронната поща от САЩ, Канада, Мексико... Не зная — може българи да са, но чак толкова много българи там... Особено в Мексико...

Искат записи, искат автографи, искат телефони...“

И бизнесът се разраства...

Пазар голям — защо да не се заеме.

Пък с днешната техника...

Разправя ми, смеейки се. Имало някакво празненство, след него тя и колежката ѝ сваляли декорите от сцената. И внезапно шефът им казал — така и така са горе, я да попеят...

Нашата — тя си е разтропана доста, веднага започнала да пародира Лили Иванова. Ония се хилили, обаче единият — шеф на известна чалготека, ѝ казал: „Ей, ако дойдеш една седмица на уроци — готова певица си!“.

Но момичето не иска подобни завоевания, има си образование, има си цели, засега се издържа с работата сама.

Разказа ми как се „правят“ песни. И колко е трудно да се ангажират български музиканти — композитори, аранжори, изпълнители. С какво самочувствие се носят... Пък босовете на фирмите взели да наемат хора от Гърция, Македония, дори Албания...

Защо ви го разказах?

Ами... Без цел...

Един непознат за мен свят...

Който предпочитам да си остане тъмна Индия...

Но, все пак, интересно беше да понаучи човек нещо и за тия дебри на масовата кОлтура...

* * *

Зяпам екрана на телевизора и хапвам. Макар че е опасно — мога да се задавя от смях, слушайки дрънканиците на преситутките. Едната сериозно казва: „Мисля, че трябва да помисля...“. Друга поарабчва интонационно френския президент, съобщавайки за Еману Ел Макрон. Трета чете написаното ѝ (повтори го в обедните новини): „Нова порция лошо време“...

После видях позната журналистка и ѝ казвам за неграмотността на колегите ѝ (както изискват джендърите да се омъжестви всичко женско — от завист, предполагам). Обяснявам ѝ, че бедността на езика е една от причините. Внуците ми от Канада понякога не ме разбират — имам много богат речник, а те някои думи не знаят. Така и джурналюгите. Питам я — има ли представа за разликата между „превали“ и „провали“, ако няма сложени ударения. Щото провали е едно, провали друго, а глаголът е трети в народното слово. „Провали, пък спре“ е близо до „повали, пък спре“, обаче първото е по-звучно, изразява изливане за кратко на дъжда, докато второто е за тих, кротък дъждец. Тънко, според народното вековно виждане.

Журналистката ми заяви, че не знае тая дума „провали“ като глагол. Съгласих се с нея. И обратна страна на Луната няма — щото тя не я е виждала...

А после в интернет видях феерия на неграмотността и тъпата политкоректност. Информация за някакво изказване на Тръмп. И — цитат:

„Глаиб, която е родена в Детройт, е първият американец от палестински произход, избран за член на Конгреса.

Омар, която като дете е пристигнала в Съединените щати от разкъсаната от войни Сомалия, е първият черен мюсюлманин жена в Конгреса.“

Шарения от родове, бъркотия, хаос в смисъла и изяснеността. Джендърска гола вода и кал по гърба. И езика...

* * *

И още идиотщини — този път — може би, ако се вярва на репортерите! — американски. Цитат: „При това директорът на НАСА отбеляза, че по същите причини САЩ рискуват да не се приземят на

Марс и през 2024 година. Обновената лунна програма получи името «Артемида» в чест на гръцката богиня на Луната и сестра на Аполон, както бе кръстена предишната американска лунна програма, в хода на която СЕ ТВЪРДИ, че през юли 1969 година е извършено първото кацане на човек на Луната.“

Богинята на Луната е Селена...

Особено ми хареса подчертаното — ТВЪРДИ... Твърди се, вярва се, смята се...

М-да... За факти — заден ход...

* * *

Неграмотните преститутки. „Дубай обяви конкурс «Писмо до космоса» за всички желаещи да изпратят свои стихове, кратки разкази или рисунки заедно с първия космонавт на Емиратите Хазза ал Мансури, чийто полет е паниран за 25 септември. В конкурса могат да участват хора от всякаква възраст и националност, както и хора с ограничени възможности.“

Какъв ли е вкусът на ПАНИРАН полет? От каква националност и на каква възраст са „хората с ограничени възможности“? Ограничени — от какво или кого?

* * *

Оставиха малкият син и снахата близнаците да ги гледаме. На тия дърти години да гоня пълзящо-люлеещи се бебета...

А те си играят и хич не се сецат за майка си и баща си...

Пък аз постоянно мисля за родителите им...

* * *

„Много го закъса българското образование“... си мърмореше Пешо, докато триеше надписа ХОЙ от вратите на гаража си...

* * *

През май месец средните училища изпращаха абитуриентите си.
Шумен и звучен празник...

Викове, фойерверки, балове, речи, цветя, тоалети, шампанско...

Интересното е, че на повечето места учителите изпращат възпитаниците си някак свито, скромно, почти мълчаливо.

Не, не — радват се, че „децата“ са получили диплома.

Защото разбират — основната дума е „получили“.

Не е изкарана, не е заслужена, не е завоювана с труд, знания и умения.

А е получена...

И тая година имаше „сваляне“ на критериите на матурите. И тази година се направи всичко възможно, та „децата“ да не се затрудняват. И тази година нивото за тройка беше под 30 точки... При положение че нормалното е минималните знания да бъдат доказани с покриване на поне половината критерии. Поне 50 точки...

И пак ще станат студенти всички... Които поискат...

Ще се откриват какви ли не специалности, ще се приема Сульо и Пульо... Защото това не е някаква си средновековна или възрожденска просвета, а пазарна. Парите вървят с младежа.

Поради което пак ще констатираме, че нивото на висшето образование е много ниско.

То е ниско, защото нивото на средното е много ниско.

А то е ниско, защото на основното е много ниско.

И т.н...

От години твърдя, че младите хора имат много по-голям хард диск от предните поколения, включително и нас.

Но файловете са празни...

Защото учението е труд. Тежък труд. Много тежък, изискващ себеподаване. И съзнателна целенасоченост...

Но... Децата не са мотивирани.

Не са мотивирани, защото обществото нито може, нито иска да ги мотивира.

Държавата не влиза в списъка на обвинените. За държавата — чиновници, политикани и всякакви мутри, неукият човек е полезният човек.

Потребител и бачкатор.

Не мислещ, знаещ, можещ... А част от масата, публиката, тълпата, гмежта, паплачта...

Защото мислещият е опасен.

Той знае какво може, има своя цел, търси начини за постигането ѝ, не приема да е винтче в машината. Иска да е личност...

Поради което държавата моделира, манипулира и унифицира младите хора. От детската градина нагоре.

Поразпитайте децата си. И ще разберете, че почти няма учители, които да мислят различно от учебника, от официалните постановки. Които да отведат учениците си в непознатите зони на мисълта. Които да им дадат възможност да се проявят сами...

Отклонение.

Разказвах ви за моя приятел. Който беше леко шашнат, когато дал на нови ученици стихове на Пеньо Пенев и поискал накратко да напишат свое мнение по прочетените за пръв път произведения от непознатия за тях автор.

Основният им въпрос е бил — „Къде да видим какво мислим?“...

И — „А не може ли да питате, а ние да отговаряме с «да» и «не»?“...

Децата още в тази възраст се усещат като работници на конвейер. Имат свое място, идва детайлът, трябва да извършат операция — която нито разбират, нито има значение за тях. И така — цял ден...

Още повече че обществото НЕ МОЖЕ или НЕ ЖЕЛАЕ да предложи образци за успели българи посредством образованост, постоянство и труд.

Защото такива са много малко и не са интересни, не събират медийна публика, не правят рейтингови предавания, не привличат рекламодатели и т.н...

А децата са си деца. И търсят на баницата мекото и на работата лекото.

Лъжейки се, че цял живот ще са в тази позиция — някой да ги подбутва. И да ги оценява по напълно фалшива скала...

Поради което получаваме това, което имаме — ниско образовано население, лесно манипулируемо, осакатена нравственост, неспособност за разбиране на случващото се около него, както в обществото, така и в Природата.

Децата не са глупави — те са невежи...

Не глупави, не мързеливи...

Пази боже! Лошото е, че не са нито едното, нито другото. Лошо е, защото виждаме как се стараят (а повечето се стараят — поне в началото!).

И колкото повече се стараят, сами усещат, колко много неща им липсват, колко много необходими неща не са научили...

И за много от тях положението е неспасяемо.

А би могло и да не бъде така.

Прецакани поколения живеят в нашата държава. По различен начин прецакани, но прецакани.

Нека сме откровени.

Разбира се, че това затъпяване се извършва умишлено. В цялата криза — икономическа, политическа, финансова, най-вече духовна, децата просто са разглезени и презадоволени.

В семейството. Колкото и бедно да е то.

Не се учат да са търпеливи, не се възпитават, не им се предават елементарни познания за закони — правилно и неправилно поведение. Да не говорим за уважение и някаква смиреност.

Стават все по-големи простаци, които живеят с чувство за безнаказаност и недосегаемост. За съжаление...

Все по-рядко се срещат мотивирани младежи, които сами да искат и да са жадни за знания.

Нека да не забравяме, че образованието е на едно друго ниво вече — лектори не са тези, които ще ти диктуват и казват какво трябва да учиш.

Инициативата е у теб.

Единият вариант е да излезеш посредствен среднист или висшист.

Другият е, ако сам си се врял да учиш и учиш, да излезеш истински учен.

Най-напред — научен, сетне — учен...

Засега нашите деца са дипломирани...

* * *

Минах през пазара — за репички. Гризкам ги като заек.
Зърнах едни тиквички, рекох си, че и тях бих хапнал. Та си купих
шест.

Излязох от пазара и гледам — до тротоара тиквичка.

Като мойте — прясна, тънка, свежа.

Що търси там?

Явно изпусната от някой.

Обаче — защо не я е взел?

Та тиквичките се мият, после белят — не е проблем за хигиената.

Сигурно не е забелязал, пък и тя мека, паднала е кротичко.

И за секунди ме разпокъсаха желаниа и скрупули.

Да я взема?

Защо не? Защо да става зян? Ще мине кола, ще я настъпи
човек... Язык!

Да, де! Да не съм закъсал, че... Още крепя финансовия баланс.

Пък ако ме види някой... Какво ще рече? А какво ще разправя?

За една тиквичка ли съм...

Ама съм селско чедо — не ми се харесва пилеенето.

Но...

Да, де, ама...

И така — няколко секунди.

Накрая отминах.

Май не съм толкова селско вече. Градското лицемерие си взема
своето.

А от друга страна...

Абе, дано се е намерил някой по-окумуш — не се поддаде на
страхове и я прибрал.

Пък може и оня, дето я е изпуснал, да е видял и се върнал...

* * *

Чета във вестника — „Секс и банани борят пролетната умора“.

Мен тая умора ме хваща веднъж годишно — на 21 март. И ме държи до 22 март през следващата година. Когато ме е сграбчила новата пролетна умора.

Та викам на жена ми: „И сега? Как ще ме лекуваш?“.

Пък тя сериозно отговаря: „Ти знаеш ли колко скъпи са бананите“...

Че какво пък... Нищо против...

* * *

Срещам позната. Роди едно дете, беше в майчински, после се върнала на работа в училище, а няколко месеца по-късно — пак в майчински. Родила второто, радва му се...

Естествено, питам я как е видяла училището след отсъствието си.

Вика ми: „Мани, мани... Може и това да е спомогнало пак да отида да раждам“...

Като я гледам — може и трето да роди.

Само да види пак какво става в училището...

* * *

Един ден спря водата в казанчето. Просто не тече, не го пълни. Взех да разглобявам — ужасТ, както викаше една полуграмотна позната.

Кал, мътилка, камъчета направо тропат...

Дойде синът, разглоби цялата система.

Абе, да не кажа чакъл, ама... Пясъкът по плажа е бая, бая посетен от съдържанието на водата, която някога пиехме дори...

Внимавай да не изпуснеш цЕмент в мивката — ще се бетонира...

И си викам: Божей, това тече да промива тоалетната чиния. Ама с него се и къпем... Къпем?

Да не говоря, че често по навик си пълня направо чашата с вода от крана...

Мазохист...

* * *

В книжарницата съм. Плащам на рафта до входа. Виждам, че се кани да влезе младеж. Кое е хубаво. И не е трудно — на стъклото даже има указание: „Вратата се отваря навътре. Бутни!“.

Той посяга, хваща блестящата дръжка и... опъва. Опъва яката навън.

А долу има ограничител и не му позволява да изтегли вратата. Но той напъва пак. Както викахме едно време в първи клас — тъп, но упорит...

Накрая — с бая зор, преодолява все пак ограничителя. Пластмасата отстъпва на човешкия инат.

И младежът влиза.

Свикналата на всичко продавачка казва:

— Но защо не бутнахте вратата? Нали има надпис? Сега пак ще трябва майсторът да изправя ограничителя...

Младежът нахакано и гордо — я, какъв подвиг е извършил! — обяснява:

— По закон всички врати трябва да се отварят навън. За да може в случай на пожар...

— Зная — отговаря продавачката. — Но просто при монтирането е допусната грешка и сега вратата се отваря, обаче в друга посока. И никой не протестира...

Младежът е нахакан — в нашенско „х“-то потъва — наакан:

— А трябва! Има закон...

Чудя се. От една страна — закон вярно. От друга страна — реалността. Дали вратата ще се отваря навътре или навън в нормална обстановка не е важно. Важното — както за котката на Конфуций — да се минава през нея.

Но законът трябва да се спазва. Обаче — нима човек е калъпиран от закона? В случай на нужда дали не е нужно да се действа според обстановката, а не по правилата?

И, ако вратата беше опряла в ограничителя, нахаканият младеж нямаше да влезе изобщо? В страстта си да спазва правилата (а дали реално е така, дали не изигра показно?) няма ли да загуби?

Правилата или реалността?

Според калъпа или без окови?

Всеки решава за себе си. Дори в подобни смешни, нелепи, показно-демонстративни случки...

* * *

Спука се тръба край блока и наводни мазето. Обаче... Има помпа — няма кой да я пусне. Лято, някои ги няма, други са до късно на работа, трети не ставаме и за подпиране...

Една комшийка е оптимистка:

— То само ще изсъхне...

Казвам ѝ:

— Ами хората вече дървата получават, как ще се внесат през тоя поток в коридора?

А тя е самоуверена:

— Ще изсъхне?

— Кога? Дайте да помислим друга възможност, да направим нещо...

Следва спокоен отговор:

— Няма какво да му мислим. Каквото стане — стане... Аз ще чакам...

* * *

Срещам я пред входа. Излиза. Посочвам заоблачилото се небе:

— Да не те намокри, че ще вали...

— Кой каза?

Застивам за миг. Как „КОЙ“? Защо трябва някой да каже? Вдигаш глава, виждаш облаците, имаш поне 60 години опит, сецаш се за чадър — не тежи...

Обаче... КОЙ го е казал — това е най-важното. От едно време. Ако нормален човек нещо каже — „Ма къф е тоа, та ще гу слушам?“ ... Ако е някой с титли или власт — „Каза го самият...“.

Макар най-често казалият го без титли и власт да е обикновено елементарно човече. И всичко се дължи на табелката на вратата —

„Шеф“...

— Е, че ти не виждаш ли? Вдигни глава сама, помисли... — иронизирам аз злобничко.

— Да, бе — ще му мисля...

Женичката е ясна и точна. Отговори ми пълноценно и разбрано. Защо да мисли? Има си някой Той — каквото каже, това е истина от последната инстанция. Като се разбере най-после, че Той е просто възвеличен от човешката глупост елементарен елемент на масовата психоза... Ще намери друг Той. И ще е щастлива. Защо да мисли? Каквото трябва — ще го каже Той...

Май Цезар, Октавиан, Наполеон, Хитлер не са виновни. Виновни са ония 90%, дето си искат Той...

И го получават...

* * *

Има лафче от мое време — децата не го знаят — за положение офсайд. Ситуацията, викахме, е офсайд. Демек — мани, мани... Съдията свири, следва наказание. Измъкване няма...

Сега няма подобен израз.

Защото и да има офсайд, или съдията си затваря очите, или му ги затварят. И всичко е наред...

* * *

Прибираме се с песа заранта. Напреде ни припка сочна лелка. Нейна позната ѝ подвиква от първия етаж, тая се спира — за да разменят порция пресни сутрешни клюки...

— Отивам пак на работа там — казва тя. — Бях напуснала, ама вкъщи ми е скучно. Сама си омръзнах. Пък така — сред хората, кажеш нещо, чуеш нещо. По-интересно е, отколкото да си сама...

Така е. Има хора, които са толкова скучни, че са омръзнали сами на себе си. И най-вече на умните и мислещите, които избягват подобни биоблата със застояла тиня и кал в първичния бульон на полусъзнанието...

* * *

От време на време се занимавам с едни млади бъдещи (евентуално) журналисти. Интересни образи — калейдоскопично отражение на поколение и обществото ни.

Искат много неща — и то тук и сега, но... Да паднат нейде от небето. Без труд, без напрежение, без цел.

Просто искат.

В повечето случаи дори не знаят какво — но искат.

Александър е един от тях.

Познавам баща му — силно, интелигентно, трудолюбиво, целенасочено момче (по моите мерки).

Когато ми представи Сашо, зарадвах се.

Външно младежът (сега на 19 години) е копие на баща си.

Оказа се — не по характер.

Не, бе — добричък е. Лек, въздушен, шегобиец, веселяк, незлобив, усеща кога е нагазил лука и веднага бърза да се извини, учтив, с определено домашно възпитание, смесено с гарнитурата на пуберската простотия.

Но за работа... Сакън, не го търсете! На Сашо му дайте да подхвърква над проблемите и понякога само да ги забелязва.

Туй анализ, туй логика, туй мисловен процес...

Имам усещането, че ще умре от пренапрежение, ако се наложи сам да реши една математическа задача за басейн, дето от една тръба се пълни, от две изпразва.

То и възлюбената му такава — пухкава, ленива, убиваща времето си в клюки и празнословия... Абе, търкулнало се гърнето — намерило си капака.

И в преносния, и в прекия смисъл...

Та от време на време им пускам филми, които обсъждаме и разработваме проблемите в тях. (Това го научих от моя приятел даскала.)

Гледахме „Увеличи звука“ с Крисчън Слейтър.

Американско градче, типично училище, видимо разделение на света на възрастните и младите.

Героят е свит, скромен, затлачен. Нов в школото, той е откъснат от всички.

А нощем става героят на съучениците си — по нелегалното си радио води свободни предавания.

Провокационни, смели, дори агресивни.

Филмът е от 90-те, но въпросите, които поставя са съвсем актуални.

Изобщо — изключително интересен, предизвикващ мисълта, водещ до доста неприятни размисли. И младите, ама и ние има какво да научим.

Или поне да размишляваме...

А Сашо дреме.

Що, бе Сашо?

И той спокойно обяснява: „Аз такива филми не обичам...“

„Какви такива?“

„Такива...“

„Сашо, нали се учим на аргументация? Това не е кебапче — да кажеш, че ти е вкусно и толкова? Защо?“

Сашо изплюва камъчето.

„Много мислене, много сложно...“

„А ти какво искаш?“

„Абе, нещо екшън, ужаси... Така — кръв да се лее, пищаци да гърмят...“

Даааа...

Курсът завършва, а Сашо не е схванал дори основното. Именно — ако си прост, не го демонстрирай!

Кюти си там, свивай се, не излизай на челото.

Тъпей си — но за себе си.

Ако си го разбрал — това е първата стъпка към поумняването.

После е по-лесно — да раздвижиш мозъка, да си зададеш въпроси, да намериш отговори, от тях да тръгнат други питання...

И да мислиш!

Единствената разлика между човека и животните...

Обаче, ако продължи Сашо — ще е напълно щастлив.

Защото човек е нещастен, когато разбира какво е наоколо му. И усеща, че трябва да е иначе. Че и се появяват идеи как да стане...

Дето е казал колегата — „Много знание носи много тъга...“

Щастливо момче...

* * *

Намерих хубави ябълки, ама с малко пак... Скандалче ли, какво... Така де, аз на пазар ли съм?

Жена ми имаше поръчка да донесе ябълки. И донесе едни...

„Тая — вика ми — наредила хубавите ябълки отдолу, ако ги вземеш — пада грамадата. И аз взех отгоре, неудобно ми беше...”

„Що?“ — питам я.

Защо, наистина?

Та отидох сам да си взема.

Гледам — едни хубавки ябълки, в две щайги. По 80 стотинки.

Казвам на младата жена — „Вземете торбичка, ще сложа ябълките“.

И почнах...

Усещам — всяка ябълка е добра, една не върнах. Но не мирясах.

А разговорът натам си беше банален.

„Ама вие като вземете хубавите, аз какво да правя с другите?“

Обяснявам й, че това хич не ме вълнува. Просто плащам и искам качествена стока.

„Свалила съм ги на 80 стотинки, да ги направя на левче, като ще избирате?“

Пояснявам й, без да спирам подредбата, че просто ще си замина и да си ги слага тия ябълки дето ще. Такъв съм си — проклет и инат.

Спира някаква булка.

А аз съм готов. Мерят ми тихичко, плащам.

Оная новата булка почва да търси.

Продавачката и на нея казва: „Ама не може така“...

Тая патка веднага прехвърля измислената вина върху ми: „Ми той господинът избра хубавите...“

„Госпожо — не си оставям магарето аз, — ами да взема и ви подаря ябълките? Искам — избирам. Изобщо не е ваша работа! А и, ако гледахте, а не се пулехте в мен, щяхте да забележите, че една ябълка не върнах. Наистина са добри...“

И тръгнах. Но преди това продавачката ми каза, че ме познавала и ме оставила така от уважение...

На което ѝ обясних, че тук става бизнес. И хич не е до чувства.
Плащам — избирам.

Искат да ми пробутат кофти стока — да си я забутат... зад
щанда, да речем.

Изобщо, на пазар е като в джунглата.

Ама и тревопасните сме много...

* * *

Писах за перипетиите с фирма за почистване, която беше наказала жителите от един район с неприбиране на сметта, защото някой изхвърлял горещи въглени в кофата.

И колко трудно беше хората от тая фирма и местното кметство да разберат (май преувеличих с това „разберат“!), че гражданите плащат такса „смет“ на общината, а тя сключва договор с фирмата и съответно се занимава с перипетиите около дейността ѝ.

Както и че не е задължение на хората да дебнат недобросъвестния комшия — а просто сами да спазват правилата.

Но се оказа, че не само там работят с недоволните от делата им по принципа „Иди — не знам къде, донеси — не знам какво“.

Отива наша милост в офис на „Виваком“.

И им обяснявам — нужна ми е фактура за изплатената сума, а от два месеца на адреса не е носена никаква сметка от фирмата.

Та — да бъдат така добри и свършат две неща. Първо — да издадат фактура. И второ — да благоволят да изпълняват задълженията си по сключения между нас договор, сред които има едно за информизиране на клиента.

Още повече че вече бях звънял на така наречения „телефон на клиента“ и ми бяха обяснили — няма проблеми в регионалния офис да издадат документа.

Обаче, младата дама отхвърли всякакви приказки от централата им. И настоя, че не е нейна работа получил ли съм съобщение за сметката или не.

Просто, ако толкова много ми трябва — да отида еди-къде си, да намеря фирма еди-коя си и да се разбере с тях защо и как.

Не те — от „Виваком“, а те — от оная фирма, разнасяли пощата.

Обаче ми беше нещо натопорчено и с доста рязък тон настоях, че хич — ама хич! — не ми пука кой носи писмата.

Имам договор с фирмата им и не ме интересуват взаимоотношенията им с някаква друга организация.

Ако ще със самолети или подводници да разнасят нужните писма, аз искам да пристигат навреме. Или поне да пристигат.

Момичето явно не разбира, че няма напреде си кроткия постсоциалистически клиент с наслагванията от соцдресурата.

И захвана пак...

Но не стигна по-далеч от втората дума.

Просто ѝ заявих, че желая веднага да се срещна с шефа на офиса.

Започна да усеща и директно си излъга — нямало такъв. Направо на София били подчинени.

Което, разбира се, е нелепо и невъзможно.

Та веднага започна да пише фактура на лаптопа си.

Няма смисъл да се спирам на документа. Просто се замислих: за какъв дявол държа той стационарен телефон, когато в платата му две трети са такса и няколко лева разговори?

При наличието на мобилна техника и постоянното навлизане на нови технологии, фирмите би трябвало да треперят над всеки клиент.

А те си продължават по социалистически монополно.

И най-лошото — момичето, което е било на няколко години при официалното погребение на соца, се държи като чиновничка от онова незабравимо време.

Просто се изживява като господарка на клиентите. А тях приема като неизбежно зло, което трябва да бъде укротявано и строявано.

И, ако нещо не е наред, да ги изпрати не знам къде, та да донесат не знам какво.

Те затова често казвам — говорим, че живеем в пазарна демокрация, ама май хич не сме си измъквали краката от блатото на социализма.

Или поне това блато си стои в главите...

П.П. Няма да споменавам, че това стана в офиса на фирмата... Не казвам къде. Защото може да се отнася за навсякъде.

Или поне така мисля аз — нали съдим за общото по частното?

* * *

„Еленски хайвер“. Така пишеше в менюто, това си поръчах от любопитство. По-логично, все пак, от поръчката на снаха ми — жената на брата, която поиска цаца. Към бирата, разбира се.

Предположих, че елените хвърлят хайвера си около вировете, дето се въди тая цаца. И еленчани берат реколтата от планината, та я поднасят на гостите.

Еленският хайвер се оказа смесица от сирена, доста солена, но пък вкусна със студената биричка. А опитвах всичко това в една еленска нива — заведение на открито в центъра на Елена. Там жънат еленчани, сега им е основен жътварски сезон. Е, и през другите сезони яката работят по тия свои ниви — заведенията, хотелите, къщите за гости. Които са много — една до друга, синорите едва се различават.

За Елена...

Обади се братовчедът с предложение да се съберем. По тая линия — майчината, имам четири братовчеди. Първи. Отделно десетина втори, пък третите нямам представа колко са. Нивите отдавна са разделени, някои продадени, спорове и кавги нямаме — що да не се видим? Поддържахме добри връзки, срещаме се, звъним си, ако се наложи — помагаме си. Последната среща беше на сватбата на племенника — сина на Пеци. И през цялото време сме на „батко“, „како“, а за отдавна заминалия си дедо Пенчо говорим с познатото „тато“...

Петък, събота, неделя — готово. Взех билетите, сетих се, че от Търново може да ме прибере брат ми, ако не — братовчедите, все от там трябва да минат. Или може да минат.

Аз книжка нямам — както викам, разрешително за лов на пешеходци. Та затова разчитам на други. В случая брат ми не само ме закара до Елена, ами и после помогна.

То затова — брат брата не храни, ама горко му, който го няма...

Всичко наред, жената намери заместник, за всеки случай приготвихме лаптопа в багажа и в четвъртък вечер — хоппа, Боко решил да отиде в курорта по-рано, свои сметки имал. Та се налагало журналистите също да променят планове.

И аз тръгнах в петък заранта сам. Като селски чорбаджия едно време, дето вози на единия файтон шапката си, на другия бастуна, той в третия. Само дето аз бях на две места. Просто промените станаха внезапно, пък отде да знаем, че можело до полунощ да върнем единия билет, та даже на заранта да го направим...

Карай! Седемнадесет лева изгоряха... Добре, че не бяха за свеци... Плюс тридесет лева за двойната стая.

Автобусът нормален, пътуването нормално, племенникът ме прибра от автогарата. Щото в Търново на старата автогара (служих малко във Военното училище, в центъра дето беше) спирали едни маршрути, пък за региона — от друго място. Демек, пристигаш от Варна или София и тръгваш да търсиш автогарата за Елена. Пътникът е свободен човек, време има бол, що да не се шматка ей така... Таман и града да разгледа...

То умници има и в града, дето съм. Автобуси спират пред поликлиниката, после тръгваш за Балчик от автогарата. А други автобуси има навред. Свободен пазар, частна собственост, всяка фирма прилага свои правила...

Все пак, не мога да отрека, че тия си свършиха работата перфектно. И на отиване, и на връщане, а и в събота — жена ми тогава дойде, пак карали нормално — овреме пристигат, тихо, кротко, претенции към пътниците нямаше, а и пътниците няма за какво да недоволстват...

Седалките меки, с колани. Аз бях единственият, който сложи колана. На връщане и аз не бях. А би трябвало — не толкова заради закона, колкото за собствената безопасност...

В Търново, казах, племенникът ме закара в апартамента си. После дойде и брат ми със снахата. Прехвърлих се, заминахме.

Елена...

Ей, хора — бил съм там, бил съм и другаде. Не искам да обиждам еленчани, но не виждам голяма разлика между града и Трявна, Тетевен, Дряново... Възрожденски селища, с много нова история, културно-просветни центрове, важни опори на българския дух...

Някога. За днес не мога нищо да твърдя — не можах (специално сега) да се срещна с еленчани...

Не, не — хората в града си бяха на мястото. Но аз се срещях най-вече със сервитьори, продавачи, камериерки, екскурзоводи.

А те са служебни лица. Като нормални еленчани са сигурно след работно време, обаче за това нямаше кога.

Е, срещнах двамина — един дядо (дори за мен!), жена му. Има в Елена съчетание от пет къщи, издигнати от баща за петимата му синове. С общ покрив и без прегради на тавана. Да им напомня за рода и братството. Разукановата къща.

Само дето отпред на едната сложили табела „За продан“) на английска — такива купувачи явно очакват!).

Мислил бащата за синовете си, сигурно и за внуците. Ама за праправнуците не се сетил, че може родовото да отстъпи, смачкано от пазарно-демократичното.

Съседната къща беше обикновен планински класически дом. Струпали дърва, жената ги прибираше, дядото седеше на пейката. От пръв поглед се виждаше — болен човек, едва се крепи. Излязъл, за да дава кураж и стимул. Ако тръгне да пренася — него ще носят...

Разменихме някоя дума, обсъдихме хората, хорското, рода и капитализма днес.

Даже имената си не казахме. Другото беше достатъчно...

А, и в музея екскурзоводката излезе от границите на служебното. Поприказвахме си — нали, все пак, едната ми диплома е историческа. Тя пък била икономистка. „Ами — викам — няма такава наука. Както и социология, политология и тем подобни измислици на учениците...“

Но си поприказвахме за историята, за изучаването ѝ в училище (всеки има деца и някои се вълнуват от живота им). Попита за името ми, зарадва ме с едно: „А, ама аз съм чела от вас...“

Но за музея — после...

Настанихме се в хубав хотел в центъра с грозно съчетание в името. „Елени палас“... Елени — красота, планина, свобода... И чуждицата „палас“ — грозна кръпка. Да звучи „модерно“. То и други подобни зърнах — отвратителни каши от чист роден език и някакви чужди изгъзици. Обаче... Ама по европейски да е! А вече и „по американски“, както обичал да добавя хаджи Смион. Оня, Вазовия четвърт ЕнтелЕгент...

Хотелът хубав, но някакъв „дизайнер“ ръцете си оставил. Предполагам под дизайнер се е криел педераст. Щото така им викат —

тоя дизайнер ли е или нормален педал...

За да е по-интересно, развалил равния под — с изкуствени издигания и спускания. А в стаите се развихрил. Тая 104, дето бяхме — почти нормална. Ама Пеци беше в съседната — леглото върху подиум, най-малко 70 сантиметра под пода, отстрани стълбичка. Представете си нощем — след три ракии, бутилка вино и няколко бири, как полуспящ човек отива да отлее в тоалетната... Направо се чудя как нямало претрепали се. Или са оцелявали, защото Господ се грижи за пияните...

Пристигнаха очакваните. Пеци с началничката си, водеща се официално негова жена, брат ми със снахата, кака Иглика — тя е по... Малей, щях да напиша по-дърта, ама после... Каквато е лимонка без предпазител... И Сашо, дошъл от Испания по случая. Брат му Ивайло не може да дойде — кампания, чорбаджията не го пуска. Явно ценен кадър — но ще се разбере при плащането...

Малка, сплотена групичка...

И вечерта — след обиколка из града, събрахме се в салона на ресторанта. Те два салона, но ние избрахме празния. И в механата, рече кака, отишла на разузнаване, имало малко хора. (Кака си е кнеженка, а за кнеженките разузнаването е основа на живота, клюката е сочната подправка на битието.)

Сашо имаше рожден ден. Не казвам кой поред, ама той си е най-младия от нас и ще се пенсионира след много, много години. Но отсега си търси къща нейде в планинско село. Имотите в родния град прехвърлил вече на децата си, смята и апартамента в Испания да продаде — само да стигне до пенсия. Дано... Щото аз стигнах и не бих се върнал отново да работя — за слава, за чорбаджията, за заплата. Която е дребно нещо, ама нали трябва да се радваме и на дребните неща (то и жена ми е дребничка!)...

Та заехме фактически салона, направихме щедра поръчка, вдигнахме чаши за срещата най-напред. Приветственото слово беше поверено на мен — хем най-дърт от мъжката част, хем професионално изкривен в тая насока. Цитирам го по бележките:

„Здравейте, скъпи братовчеди! Брат ми! И ти, како...

Чудех се къде в групата да те сложа — мъжката част е ясна, женската гарнитура също, ти... А и не знам как да говоря за една тридесетгодишна жена, която се представя на четиридесет, макар всички да знаят, че е на петдесет, но фактически е над шейсетте...

Написах си словото, за да не затруднявам когото трябва със записи. Днес е специално демократично време — службите за сигурност следят за спазване правата на човека чрез следене на същия този човек...

Но по реда. Започваме, както винаги, с междуличностното положение. Живеем в нов свят — диктатура на демокрацията. И се научихме да го живеем — станахме чувствителни като клозетни седалки. Във време, когато църквата е отделена от държавата, а държавата е отделена от просвета, култура, здравеопазване, от гражданите си. Само събира данъци, събират налози... А кой ли изважда? И дели?

Толкова дълго сме над пропастта, че го считаме за роден край...

В магазините има всичко, няма желание в портмонето. Преди толкова стоки не сме виждали, а сега виждаме... И може всичко — например, в саламджийницата правят от мухата слон...

Само дето... Абе, имаме еднопосочен джоб... Изобщо — не му се вижда краят, камо ли да свържем двата края... Интересно време — днес нямаш пари, утре си с хиляда лева вътре...

Сега може всичко, но не от всички...

И лозунгът вече е — Стига духовност, дайте материя...

Около нас е шумно. Всеки ден зяпаме телевизионни игри за най-развитите между слабоумните... Интелектуалната стесненост се разширява... За колко много хора вече можем да определим точно — безгранично ограничен...

Изобщо — време на мисленето. Мислене в рамките на възможностите...

Това ли е обществото, от което — казват — нищо по-добро не е измислено?

За мен — какво да кажа? Живея природосъобразно — уча се от котката... 20 часа сън, хапване по всяко време и всякакъв повод, мъркане под тежката ръка на стопанката...

Неясна зодия съм. Пийна биричка — Водолей, после в огледалото — Близнаци, зажених се — Телец, ожених се — Козирог...

Преди месец посетих психиатър. Лекарят вече се оправя...

Късно разбрах правилата на новия морал. Трябва да се живее така, че първата половина на живота ти да те хранят родителите, а втората — децата...

А средата ми... Учеха ни, че човек се състои две трети от вода, но някои днес са само спирачна течност... Хора, за които можем да кажем — чел през живота си три книги — буквар, втората и една синичка...

Столетия човечеството мислело и разсъждавало върху живота. Появил се Интернет и вече никой няма време да мисли и разсъждава...

Позабравих и мачовете. Разбрах — да се кефиш, че някой е вкарал гол някому във футбола е като да се кефиш на същата ситуация в групов секс...

Така е. Едно време телевизиите поддържаха духа, сега след полунощ крепят друго...

Ако пък много се замислиш... И си помогнеш с течен стимулатор... Огледалото сутрин показва ужаси... Глава като изтръпнал крак...

Обобщено, според сезона, се чувствам като диня — коремът расте, дръжката изсъхва...

Абе... Суперстар в суперстаро...

А наоколо всичко си тече. Сапунени сериали ни заливат — става хлъзгаво... Сериали, даващи възможност за малко да не живеем тук...

Пазарна демокрация... Пазарно-парични отношения има и при съпружеската любов.

Истинската жена я украсява всичко — и златните колиета, и скъпоценните обеци, и пластичната операция... А, за да дава мъжът повече пари на жена си, е нужно тя навреме да се разведе...

Обаче, засега ни търпят. Защото жените не обичат пияните, но пък как пияните обичат жените...

Аз сравнявам мъжете с кучетата, а жените с котките. Кучето служи на господаря си, спи, където му кажат — най-вече пред вратата и в краката, яде, каквото му подхвърлят. Котките смятат, че са господарки в къщата, избират си най-хубавите места, изкарват прехраната с едното мъркане и вирват опашка, когато ги погалят...

Жените са способни на всичко... Мъжете на всичко останало...

От житейския си опит — красив и вкусен като лимон, знаем — когато мъж и жена се оженят, те стават една личност. Мъките започват, когато се опитат да определят кой от тях е тази личност...

Макар и късно, ще подаря една малка хитринка — мъжът е доволен, когато жена му е сготвила вкусно, а не когато говори латински...

Много ергени мечтаят за красива, умна, добра жена. Много женени мъже мечтаят за същото... Животът на човек се дава веднъж, щастливият брак — по-рядко...

Жените възпитават с метода на камшика и захарчето. Който, впрочем, при мен не действа. Аз съм мазохист-диабетик...

Но идва и нашето време, момчета! Статистиката показва, че на всеки мъж след 75 години се падат седем жени.

За съжаление е късно...

Накрая — оптимистично. Живеем с един крак стъпили в мрачното минало, с другия в светлото бъдеще, а по средата е страшното настояще...

Има светлина в края на тунела. Обаче, той не свършва...

Разчитайте на приказките. Ако уловите и метнете златната рибка на тигана, количеството на желанията се увеличава...

Никога не можеш да си толкова щастлив с пари, колкото си нещастен без тях...

Животът е тъжен, пенсията е смешна...

Така е. Всички искат да прекарат добре времето, но времето лесно не се прекарва...

Финален оптимизъм. Доброто винаги побеждава злото. Значи, който победи — той е доброто..."

И продължихме с празника. На Сашо подарихме нещо — не казвам какво, ама според мен трябваше да са вълнени чорапи и дълги ватени гащи. По годините.

Добре, че другите не ме послушаха...

Няма да преразказвам вечерта. Изобщо — тия дни имаше много, много разговори. Директни, очи в очи. Щото по телефона все време няма, а и пари струва.

Но на обяд преди това — когато поръчах еленския хайвер, си говорихме, вечерта също, на другия ден, че и в неделята...

Късно легнахме. Аз — пръв. Занесе ми се нещо главата (а пих само една бира, и на обяд една, де), усетих, че не трябва да оставам и отидох да си легна. Като най-дърт...

Не помня как съм спал. Без сън — а аз често сънувам, фантазията ми е хептен разхлопано дюшеме, и подсъзнателно, да не говоря за съзнанието, все нещо се омешва вътре.

На другия ден отидохме с брат ми да приберем жена ми. Служебно заета в петъка — никаква възможност да се откачи. Обаче, все пак пристигна. В страхотна синя рокля — тип камбанка, от 60-те години. Малко над коленете. Подсказваща прекрасните крака. С великолепно запазена фигура — млада и стройна. Изобщо — като включи чаровната си усмивка (все по-рядко!), връща ме назад във времето. Аз остарявам, пък тя...

В музея плащането беше разделно — за пенсионери и за нормални посетители. Аз поръчах: „За пенсионер и младата му жена“. Изгледаха ме всички там. Най-вече, защото не лъжех — така си

изглеждаме. Жена ми после вика: „Стига си се мазнил, виждала съм се в огледалото“, аз ѝ отговорих: „Твоето огледало са моите очи“. И сам си се възхитих — великолепна формулировка, повече от афоризъм...

Минахме доста пъти покрай паметник в центъра — фигура на мома, май оная фамозна Елена, на чието име е кръстен — казват! — града. Била млада булка, разбойници срещнали нея и възлюбеният ѝ Самуил, посекли го. Тя се съпротивлявала, та и нея убили. Но градът — на нейно име. А горкият ѝ Самуил? Остава безименен, в сянката на жена си. Доста модерно виждане са имали кръстниците на селището...

Както и за е, отидох напред.

Върнахме се в Елена в съботата, значи. А пътят от и до Търново е гаден — на остри завой, всеки момент очаквах някой идиот да изхвърчи, срязвайки завоя, право в нас. За щастие, него ден пътуваха само свестни хора, та нямаше произшествия.

Компанията ни очакваше. Най-напред тръгнахме по музеите. Няма да ги описвам. Интересно, много интересно е. Хем старата църква, хем хана, хем прословутата даскалоливница, хем Разсукановата къща, хем къщата на Иларион Макариополски, разбира се — Часовниковата кула.

Хапнахме сладолед — продаваше го една рускиня, впрочем. Намерила късмета си в Елена, май...

Вечерта бяхме в механата. Изобщо — не ходихме два пъти в едно заведение през тия три дни. Опознавахме града по тая линия усърдно. Само втората нощ брат ми, Пеци и Сашо като заседнаха отново в хотелския ресторант... Абе, повторението е майка на знанието. А те са много ученолюбиви в тая насока...

В механата имаше оркестър и певици. Че като скочиха едни моми, заиграха хора. Оказаха се от ансамбъл „Росна китка“ — Сливен. Професионалистки в прекрасна област. Направо изнесоха програмата на заведението за тая вечер...

А на другата заран — неделя, ама жътва по туристически е — минахме по магазините, взех си месни специалитети (за мен и за малкия син), мед, козе сирене. Има и другаде — обаче, искахме да усетим още веднъж вкуса на планината. Поне за месищата — запомнящ се е...

Пък на закуска се изтърси племенникът. На спортен велосипед. Той яката тренира — за себе си. От Търново до Елена. Нищо сложно за

него — ходил е и до Бяла Слатина и обратно.

Таман имаше за закуска вкусни мекици. Свеж утринен въздух, мекици, сиренце, чай... Какво още му искаш...

И после раздялата. Обратно по пътищата.

Върнахме се. Синът чакаше с нетърпение да ни предаде кучето и да офейка с бебетата. Прекарали добре, докато ни няма. Малките отворили една 10-литрова бутилка с вода, излели я на пътеката и весело джапали в локвата, когато родителите ги усетили. Плюс още куп бели — нормално...

Викам на жена ми: „Ей, все едно седмица съм си почивал“, а тя — „Аз пък месец“. А хем дойде само за два дни...

Изобщо — намерите ли време, скрийте се от ламята на цивилизацията нейде далеч. Да няма хотели и кръчми, търговци и телевизия, интернета изключете, а телефона най-добре оставете у дома...

Място, където и свинската чума не може да стигне... Камо ли днешният ден...

Приятен отдих!

* * *

Таман ми подава вестникът жената от павилиона и ръката ѝ спира. После казва: „Ей ги пак...“.

Обръщам се. По главната се движат доста хора — десет часа е, лято, но веднага разпознавам за кого иде реч.

Двамка. Той и тя.

Черен циганин, на 60 най-малко, с гола глава и официален анцуг.

Бяла рускиня, нейде четиридесетака, развяваща буйна коса.

Лепнала се на мургавия, мляще го старателно...

И му шепне — ама така, че се чува чак до нас. Нейде двадесетина метра само.

„Хочу, хочу...“

Оня бърка в джобчето на анцуга, вади някакви пари и ѝ ги подава. Тя пак го мляще старателно...

Стоят...

И всички ги гледат.

От отсрещното кафене, минаващите майки, баби, лелки, дечица, забързани хора...

На витрините се виждат физиономиите на любопитните продавачки — най-после нещо да оживи скучния ден...

„Откато сложих вестниците минават... Може пет или шест пъти... И все му вика «Хачу», а той ѝ дава пари...“

Бе, чудя се, щом има пари — какво го е ударил на кърска любов? Или по-скоро — на булевардна?

Да иде, да си вземе стая в хотела... Не е като едно време — дето и с жена ти не те пускат в една стая...

Да иде — ама кой ще го види?

Така е на пирамидата на славата си. Всички любопитни на центъра — а то кой не е любопитен да види тоя идиот, даващ пари на... Ясно каква, защо да се лъжем?

Ще кажете — любов...

Любов, я...

Явно тая жена много, ама много обича парите — за да се мята като пъстърва на примамка върху черния и дърт циганин...

И тоя обича славата — поне както я разбира. Всички да го гледат.
И, както си представя — да му завиждат.

Макар, според мен, само един мой познат, кожен лекар, да
завижда. На колегата си, който ще поеме после пациента...

Лято...

Скука...

Провинциални забавления...

Като си нямаме протести...

* * *

Инна... Ама с две „н“-та, предупреждава ме моят приятел даскалът. Че иначе ще се разсърди. И тогава става страшно — като се намръщи, като се разреве... Може цял ден да не говори на човека, комуто се е обидила... А после пак да цъфне ярка усмивка, тип „от ухо до ухо, че и нататък“...

Инна е била негова ученичка. Сега е в 12 клас. И, разбира се, ще е абитуриентка. То кой не е абитуриент, кой не е завършил училище, кой не е получил тапия днес... Важното е да си минал 18-те и да те водят в училищния дневник.

Както Инна...

Макар тя да недоволства от някои порядки в училището. Както оня ден се оплакала на моя приятел. Просто се чудя дали да ви кажа за скандалния случай... Или да не ви разтревожвам нервите...

— Представяте ли си, господине, — казала му тя едно междучасие — госпожата по руски се сърдела, че ме няма в час. А аз вече втори път идвам тоя срок... Мигар е нормално това училище да започва толкова рано? Таман се прибера вкъщи — и трябва да тръгвам... Добре, че е мама — пали колата и ме докарва...

Да, де — опитал се да ѝ обясни моят приятел — има програма, има ред, има правилник...

Което предизвикало пълното недоумение в Инна...

Правилник? Това пък какво е?

И пак се усмихнала чаровно...

Тя си е чаровна. И момчетата го знаят. Даже един Владо я мъкнеше да се целуват по тоалетните още в осми клас. Голямо любов, голямо нещо — само ако не бяха тия лелки, дето все надничат ненавреме и после разправят насам-натам...

Но Владо е история... Минало...

Сега звездата е Ильо... Който вече е разбрал, че ще има честта да бъде кавалер на бала на Инна. Вярно, не ѝ е предлагал, не я е питал — тя го информирала...

Но така си е...

Както казва самата Инна — Ильо ще е мъжът на живота ѝ. Добър, кротък, послушен... И се оставя тя да го върти — кеф ѝ на малкото пръстче, кеф ѝ на палеца...

Ама има време...

Моят приятел — даскалът се пошегувал и попитал майка ѝ — готова ли е роклята? И най-важното — бяла ли ще е или засега с друг цвят...

Оказало се, че момичето обиколило цяла България, докато намери харесала ѝ се шивачка. В Асеновград... А роклята е хубава — цвят на праскова... Пак ще зяпат размекнати момчетата...

И не само те...

Инна си знае куп неща. Например, преди време решила да тренира източни бойни изкуства. В женска школа. Но бързо се отказала, когато след занятията, в банята, колежките ѝ почнали възхитено да подмятат туй-онуй...

Момичето няма нищо против тях, но си предпочита възхитените очи на Владовци, Ильовци, Митета... Нали има двадесет пръсти — поне двадесет може да върти, както си иска...

То затова и не може да прочете „Тютюн“... Кога? При такава сърдечна заетост... Пък и не я вълнува „Тютюн“ — тя не пуши...

Но си се носи като пушек по вълните на вятъра...

Леко, безгрижно, унесено...

Модерно дете...

* * *

Малкият син и снахата заминаха за Канада. На гости при брат му. И, естествено, оставиха бебетата при нас. На 15 месеца, близнаци, момче и момиче.

На помощ се притече жената на брат ми. Таман пенсионирана детска учителка. Дето се вика — професионалистка. Щото аз с младежи се занимавах 40 години, ама там е друго. Големи. От първия ден си изясняваме кой кум, кой сват, кой на булката брат... И натам е лесно. Прилагах системите на Макаренко, Шамаренко и Дървоненко. Не беше лесно, ама поне беше ясно.

Пък с бебетата...

Какво ти бъррят, защо реват, ти им говориш...

Синът ме предупреди — нещо харесат ли си, може да повтаряш каквото щеш, докопват го...

Само дето при мен не стана. Пробваха, де... Ама като скърцна — а гласът ми е силен, сражаващ (даже мацките падат по гръб като чуят) — като кажа „Ннне!“... И от третия път вече ме поглеждат, по погледа гадаят може ли, а отворя ли уста — дърпат се назад.

И, разбира се, всичко друго разрешавам. Така бързо установихме кой какво. Та при появата ми, веднага се мятат на врата ми, а сетне все някак си спазват правилата...

Ще речете — лесно ти е било...

Честно си признавам — трудно. Двама сина отгледах, ама бях на други години и в друга кондиция. Плюс това жена ми беше в отпуска и ги гледаше до детските ясли.

Да не се оплаквам. После...

Човек предполага, Господ разполага. В случая — бебетата...

Разбрахме се аз да карам нощни дежурство над бебетата. Барем съм свикнал. От 1991 до 1998 година работих И нощна охрана. Вечер отивам, сутрин се прибирам — направо на работа, следобед съм на строежа... Запълнено време, няма възможност за скука. И за сън...

Но оцелях...

Отворих след първата нощ очи към 10 часа. А бях ги склопил за малко само — в 8 часа. Два часа — не сън, а кошмар. Но уж почивка.

В което време с бебетата се занимаваха жената и снахата. Аз моето го отхвърлих нощя. Нищо ново — къси дремки, подскачания, сън на клипчета. Таман задремеш — няма и време да заспиш, някое врекне.

Наистина, признавам. Дърт съм за гледане на бебета. Мойте, казах ви, ги отгледах между 24 и 28 години. Таман в разцвета на силите. Сега... Ами, както вика комшията — половин човек съм вече. Макар според мен да съм 0,501. Все още...

Та даже философствам на тая тема. Гледам — разни близки живеят с тая или оная, даже котки заедно отглеждат, ама не се женят. А на 30 и кусур как се гледат деца? Физически и психически усилия трябва. Не е да вкараш мерцедеса в гаража и после гордо да се разкарваш с него. Други грижи се искат, други...

Е, споменах веднъж и за по-трудното. Умението да поемеш отговорност. Пред жената, пред децата. И пред себе си... Да кажеш — те, с тая жена ще живея поне оставащия живот. И ще се постарая наистина да живеем, а не да битуваме. Кое е много, много трудно...

Кухите надути приказки за свободата, вицовете за жените... Вървят — в компания. Истината е, че жени много, ама на теб ти трябва една. И децата — като част от вас.

Другото е самотно дърво. Без корен. Кое е става само за огрев...

И гордата уж самота. Която всъщност е страхливост. Страх да положиш подпис под взето от теб решение. Юридически и съжителството (ега ти термина!) е налагащо много изисквания, ама страхливецът се бои да поеме открито отговорност, пред хората...

Абе, поучавам, ама довечера пак ме чакат... Една нощ остава. Утре се прибират родителите им. И ще мога да попитам, сочейки телевизора: „Това какво е?“... Зор ще е нощеска... Но нашето поколение от зор не се стряска: изпитвания, изпити, учение, казарма, бригади, труд, отговорност навред, нашите бебета и деца... Устискахме! Та сега няма да издържим ли...

По-специално аз в тия бурни септемврийски нощи...

Накрая — малко разведряване. Нощни истории с бебета, полузадрямал дядка и тъмна стая...

Посреднощ. Момчето рева. Ставам, посягам инстинктивно, намирам биберон (пет са заредени), слагам го в устата му. На 15 месеца, ама жвака биберон. Малката рядко го взема, той премята биберона като фас.

И затова го знам къде е тоя пусти биберон. Всичко наслуки, както викаме в нашия край.

Обаче, той не лапа биберона. Не става, бе... Хм... Премеждам се, пъхам го — нещо запъва. Вглеждам се отблизо. Странна някаква уста...

Ами няма как да го захапе. То било ухото му...

Интересно — как не се събуди при упоритите ми опити да сложа биберона в устата му през ухото...

Друга вечер. В един часа идва жена ми и ги храни — заспали, с някакво мляко. Взема едното, държи го, то мляска, после пак си спи...

Тая вечер решавам да помагам и вземам другото. Подавам му шишето. Мляска ли, мляска... Ама шишето не олеква. Вглеждам се —

напомням, пълен мрак е, през стъклото на вратата леко осветява лампата от коридора. А аз... Аз просто не съм свалил капака от шишето. И той, горкият, смуче ли, смуче... На сухо...

С две думи — не се сецат за родителите си. Поне досега не са ги споменавали, нито питали за тях.

Е, весело е. Сега...

Да оцелея и последната нощ...

* * *

Не знам защо, но се сетих за един филм — фентъзи. „Пътешествието на «Еднорога»“. Има и книга, за съжаление не съм я намерил.

Гледал съм го, но нещо ме накара пак да видя определени сцени. Пък се понесох по цялата история. Интересна, забавна, приятно разказана.

Само дето още в началото ме накара да се замисля. Главният герой излиза от колежа, буквално преследван от свой враг — при това различномислещ и канещ се да заеме деканския пост. След което да закрие преподаваната от професора дисциплина — посветена на митологията. Като се аргументира: „Трябва да се даде на студентите това, което може да им потрябва — отговори, научни факти“. И получава отговор: „Науката започва с въображението“...

Веднага разпознах в тоя декан нашенските „просветни“ чиновници — преди и сега. Тези, които искат „дуално“ образование, които изтласкват предмети като литература, математика, физика, история, география, биология нейде встрани и налагат ПРОФЕСИОНАЛНО образование. Което, впрочем, не е образование, а просто ОБУЧЕНИЕ. Простичка подготовка за занаятчийство — от програмиране до обуцарство и земеделие.

Още повече че литературата не е наука, а изкуство. Или го можеш, или... Заучаваш биографии и чужди мнения.

Математиката е вселена, в която професионалната основа са четирите основни действия, останалото е свобода и фантазия. Любимият ми пример — геометрията на Евклид и Лобачевски. Едната твърди, че успоредните прави не се пресичат НИКОГА, другата — че се ПРЕСИЧАТ в пространството. При това и двете са прави. Едновременно...

Аз, между другото, винаги съм предпочитал геометрията — особено стереометрията. Заради възможността да виждаш в двуизмерното триизмерно. И да съзираш през стените...

Но това е друга тема.

А историята, физиката, химията, биологията, географията — науки, които също дават възможност за фантазия. И мислене.

Премахнат ли ги, свият ли ги до някакви минимума — осакатяват предварително човека. И го затварят в един реален до материално-потребителски интерес живот. Живуркане...

Което българинът е формулирал презрително, но публиката, тълпата, гмежта го приема сериозно: „Апни си, пейни си — туй шти остане...“.

От прах се направен, на прах ще станеш — но междуременно би могъл да полетиш към звездите. Ако вдигнеш очи и ги погледнеш...

* * *

Отворих отново „Тай-пан“. Харесвам поредицата на Клавел. Най-вече „Шогун“, „Тай-пан“, „Цар Плъх“. И понякога ги препрочитам.

Ей го — и сега открих нещо, което съм пропуснал. Ами много герои, майсторски заплетен сюжет, хубави описания... И — все нещо минава покрай погледа ти.

Сега забелязах: „Струан наблюдаваше един сампан, закотвен недалеч от брега. Беше малка лодка с уютна каюта, изградена от тънки рогозки от тъкан ротанг, опънати върху бамбукови обръчи. Рибарят и семейството му бяха хокло — лодкари, които прекарваха целия си живот на вода и рядко, ако изобщо се случваше, слизаха на брега. Той можа да различи четирима възрастни и осем деца на сампана. Някои от бебетата бяха вързани с въже през кръста за лодката. Това бяха синовете. Дъщерите не ги завързваха, защото нямаха значение.“

Или: „Веднъж той се бе помъчил да ѝ обясни какво означава любов. Показа се, че в китайския език не съществува дума за английското понятие «любов»“...

Много, много показателно...

Книгата ми харесва. Главният герой неминуемо привлича читателя, кара го да му симпатизира. Е, и аз съм с него. Но не бих искал да приличам на него.

Просто Струан се бори постоянно, за да е първи. Винаги първи. С конкуренцията, с властта, с китайците, с късмета дори...

Смятам, че е по-трудна другата борба — със себе си. Там нямаш видим противник — освен ти самият. Нямаш видими знаци, маршрути, оценки...

Сам се контролираш, мотивираш, оценяваш...

И никога, ама никога не си първи.

Защото винаги виждаш напред още и още път...

Да, не говоря за нормалните хора. Които често са предволни от себе си. И смятат, че вина за неуспехите им носи някой друг. Жената, мъжът, децата, комшиите, чорбаджията, шефът, системата, целият свят барабар с космическите сили плюс сам Господ и дяволите...

Победата над околните е видима — заемаш видно място, получаваш видими награди, можеш да преброиш имуществото си, можеш да покажеш и докажеш постигнатото — дори само с пожелание за нещо. Каквото и да е. Ако е реалност — имаш го...

А борбата със себе си е вечна. Фаустовска. Търсене на нещо, което... Което не си формулирал, нямаш образ, нямаш пример — но усещаш, че си на прав път. Път, който не свършва. Дори със смъртта...

Но, все пак, героят ми е далечен и близък едновременно.

И книгата е хубава. Впрочем, както казах — цялата поредица на Клавел е много добра...

* * *

Минах и през един голям магазин. Фруктоза, чай, какао.

Гледам — до рафта стои момиченце и хленчори за натурален сок. А майка му обяснява, че вкъщи имат. Аз... Как да кажа — малко съм невъзпитан. И викам: „Извинете за намесата, но се радвайте, че иска сок. Като почне да иска уиски...“ Майката се засмя и взе кутията...

На пазара. Барака за яйца. Млада майка, момиченце върху раменете ѝ. Викам, докато чакам да се освободи мястото: „Така може цял ден да се разхождаш“. Майката: „А мен питате ли ме?“. Казвам: „Свиквайте! Вижда се, че отсега се е качило на главата ви“... Тя въздъхна през усмивка: „Вярно...“.

Хубави корнишони. Една лелка се чуди: „Да взема, ама трябва да се белят...“. Казвам ѝ: „Ама важното е, че са хубави. Я колко хубави жени има наоколо. Но и те трябва да се събл... Уф, какво щях да кажа...“.

Лелката — без чувство за хумор: „Ама не е правилно сравнението...“.

Съгласих се: „Така е. Някои сами...“.

И така я карам — веселяшката. Поне попадам на нормални хора...

* * *

Голямо междучасие. Повечето ученици са излезли. Аз хапвам на бюрото и зяпам. Две момичета са завъртели столовете, облегнали гръб в гръб и нещо въртят из ръцете. Десита — всяка поотделно е Десислава...

„Деси, какво правиш?“

Обяснява ми: „Ми, чатим си“...

Гръб до гръб... И си чатят...

„А защо не се завъртите и си говорете, гледайте се в очите? Не, че има какво да се види, де...“

Изненадани са. Странно предложение. И по-добре да не се обръщат — кой знае какво ще стане. През телефона — добрата комуникация...

* * *

Вземам торбичката с покупките и рестото. Продавачката казва: „И касовата бележка“...

Обяснявам ѝ — не вземам. Моят контрол е преди да избира стоката и по сметката. Не ща да си пълня джобовете с хартийки...

„Ами аз давам на всички — казва момичето. — Пък който иска...“

Хиля се неудържимо. Няма нужда от подтекст...

Момичето — хубавичко — ме гледа учудено. Не му казвам какво чух — да не се обиди...

* * *

Преди 30 години да се снабдиш с хубав вестник си беше проблем. Не, бе — имаше преса, но... „Работническо дело“, клониран под други заглавия.

И пак си беше проблем да намериш нещо свястно за четене. Един познат тогава си купуваше редовно запазени вестници. „Труд“ — 5 стотинки, „Младеж“ — 3 стотинки, „Поглед“, „Антени“ — той закръгля солидно сумичката и...

И той доволен, и продавачката. Обаче, времената се промениха.

Сега малцина купуват вестници. По-голямата част от публиката знае, че новините са казани „по телевизора“, останалите ги намират в интернет.

Та днес и продавачките дори са готови да продават вестника на костуема цена — само и само да хванат процента си.

Поради което аз не си давам зора да ставам рано, че да ходя за вестници. Пазят ми ги, минавам по обяд и ги вземам.

Е, има и интернет, ама дружко си е да се опънеш на кревата и разтвориш хартиеното издание. С монитор е много неудобно — не пробвайте.

Но тия дни продавачката ми каза, че нещо не е добре, та заместничка щяла да има. И я предупредила кому какви вестници да оставя.

Защото постоянният клиент е дар Божи — сигурен платец.

Обаче новата... „Оооо, тя ми каза нещо, ама забравих... Ами ще идвате рано и ще ги вземате...“

Туй то! Разбира се, веднага отрязах — при тая повече няма да се ходи! Има и по-близки пунктове.

Аз плащам — тя обслужва. А се кани да ме командва кога и как да купувам? Остава да каже и кое...

30 години минаха от времето, когато продавачите бяха малки господарчета в магазините. И хората се чудеха как да спечелят благоволението им — нищо, че плащаха с парите си.

Е, трябва да отбележа, че се понаучиха вече търговците. Особено в големите магазини — ведри, усмихнати, питащи какво е нужно и

готови веднага да го намерят.

Защото разбраха — техните заплати идват от клиента. И е много важно как го обслужват. Работа — не лакейство!

Но все още се намират хора, застинали в миналото. И смятащи, че е нормална оная ненормалност.

Поради което по-проклетите (а може би — по-модерно мислещи?) клиенти се научиха: не е добро обслужването — я да видим собственика! И — повече от тук не купуваме. Плюс антиреклама на магазина.

Както и да е, минах седмица по-късно край пункта за вестници и видях оригиналната продавачка.

Хич не оздравяла, но на работа. Щото иначе — две седмици отсъствие и закъсал семеен бюджет. Капитализмът бързо оздравява болните и още по-бързо мори здравите.

С нея пък друга история. Пак поучителна.

Та ми казва жената как ѝ станало лошо, как паднала пред бараката, извикали сина ѝ, вмъкнали я вътре — да не лежи на пътя, извикали „Бърза помощ“.

Двете добри момчета, дето ѝ помогнали — ученици от близкия техникум — бая време звънели... Докато дошла линейката.

Откарали я. А там попаднала на своя позната.

И чула от нея констатация: „Добре, че си припаднала. Иначе нямаше да пратят линейка!“. Плюс съвет: „Стане ли ти зле — направо лягай! Иначе...“.

Даааа...

Разбирам — няма пари за гориво, няма достатъчно коли, няма хора за мизерните заплати... И се подбира къде да се изпрати помощ.

Обаче — когато тая помощ е нужна? Толкова нужна, че понякога катафалката изпреварва линейката?

Затова — припадайте!

Почувствате ли се зле, видите ли зор, схванете ли, че не е време да се пишете герои — припадайте!

Ако искате шанс за помощ.

Не казвам помощ, а — шанс...

Все е нещо.

* * *

Станах вчера с идеята да не ходя никъде. Ей така — да си почина. Обаче се сетих — излиза „Меридиан мач“ с приложение за юбилея на „Левски“.

Бях поръчал на продавачката да ми запази два броя — един за младеж-левскар. Обещах му го.

Та рекох си — я да изляза, да взема вестниците, имам горчив опит от едно време.

Тогава пресата не беше като днешната. „Народен спорт“ в понеделник, сряда и събота, „Старт“ във вторник, „Футбол“ в сряда и... И понякога „Спорт-тото“ — вторник.

Други спортни издания нямаше...

Та като ученици един бягаше от час, останалите го прикривахме — да чака на опашка, да вземе вестник.

Като студент съм излизал в пет часа от квартирата, застопорявал съм се до техникума на ъгъла на „Опълченска“ и „Стамболийски“. Коего ми осигуряваше вестник. Десет минути след пристигането на колата, вестници нямаше...

А „Старт“ чаках в 14 часа, близо до печатницата, на ъгъла на „Дондуков“, срещу Операта. Там се появяваше най-рано...

После ми пазеха вестниците. Струват, примерно, 20 стотинки, оставяш 40 и готово. Пазят ти ги...

Но и при битпазарната икономика се случва да търсиш. Например, след важен мач. Обаче, нещо напоследък замря търсенето. Както казва продавачката — а тя е точно пред кулинарно СПТУ — учениците не четат, камо ли да купуват. А възрастните пестят. Насилствено...

Та ми даде жената вестниците с книжките. Малко семпли издания, евтинки... Но пак добре...

И гледам — отпред наредени вестници. Още. В десет заранта е пълно със спортни издания. Няма любители...

А помня едно време...

Цяла седмица обсъждахме кръга в А група. Всички мачове. Знаехме наизуст играчите в 16-е отбора. То тогава и не беше такава

пазарна каша. Нови играчи влизаха в отборите на полусезона. И се обсъждаха качествата им, а не кой колко получавал и колко струвал...

Обсъждахме мачовете.

Обсъждахме играчите — като качества, не като скандали.

Обсъждахме всичко, свързано със спорта.

И спортувахме...

В салона и на двора — в час човек на пейката не седеше. Камо ли да се появи с панталон и обувки.

След часовете — на игрището, по улиците, на градския стадион и тревните площи наоколо му, на поляните в Лесопарка и Агиното бранище...

Пък за мачовете — да не говоря.

Помня как за световното през 1966 година изнесоха единствения телевизор на нашата улица и мъжете се наредиха пред него — с касите бира и чиниите с кебапчета под ръка.

А ние — дечурлигата, бяхме изтикани назад.

Само дето аз се възкачих върху портата, взех театралния бинокъл на баща ми и, понеже бяхме точно срещу комшията с телевизора, цялото първенство изгледах от ложата...

Е, малко се позарадвах, когато чух, че тържеството за юбилея на „Левски“ ще е посетено от 40 000 души...

Имам честта да съм бил на най-посещаваните мачове у нас — „Левски“ — „Аякс“, „Левски“ — „Барселона“, ЦСКА — „Аякс“, България — Англия...

Та се и сецам как през 1974 година на мача с „Пирин“ — току-що влязъл в групата, на „Герена“ имаше 40 000 човека...

Както сега, на мача с „Лацио“...

Но и това ме радва, все пак...

Все е файда...

И — честит юбилей на всички левскарите!

Да, стотната годишнина е осрана...

Но столетието не се състои от една година, нали?

Има защо да се поздравим, зарадваме, припомним, почерпим...

САМО „ЛЕВСКИ“!

* * *

Често си мисля за ролята на историците в историята. Как я създават. И манипулират. А често и откровено лъжат.

В името на личната изгода.

„Ричард III“... Шекспир е написал гениална пиеса за комплексаря и отмъщението му към света. Както и за неминуемата справедливост.

Обаче... Още от портретите на Ричард се вижда, че не е гърбав.

Което би трябвало да накара публиката да се усъмни и запита — а останалото дали е истина?

Не по-коварен, хищен и жесток от времето и средата си. Да не забравяме — води се гражданска война, между Червената и Бялата роза.

Ричард губи. След време на престола застава внучката на победителя. И драматургът Шекспир пише за лошия повален враг.

Отделен проблем е, че има определено индикации — двамата принцове са били живи дори след вземането на властта от Хенри Боклерк. И май са убити, за да не застават на пътя му.

И хептен отделен е, че този зъл, страхлив, подъл човек — както е описан в трагедията — е последният английски крал, загинал на бойното поле. В сражение. Доблестно устоявайки на врага и на предалите го уж приближени.

Така идват куп въпроси и за Нерон. Отдавна е ясно, че легендата как подпалил Рим да се вдъхновява е измислица. Но въздействаща измислица — пък и полезна за всякакви автори.

Освен писанията на историци, живели при наследниците му, други документи няма оцелели.

А историците... Абе, може да засегна някого, но ще кажа: историята е проститутка. Който ѝ плаща — него обслужва.

Въпросът за нас е — как да четем по-внимателно, по-критично, да не се вдаваме в гонитба на „митове“, а да се опитваме почти обективно да намерим истината.

Тя е там — пак в тия истории. Но — скрита.

А вчера беше 9 юни.

Денят, в който благородните демократи не издържат селската тирания, логично и оправдано се вдигат на бунт, свалят правителството, отрязват главата на премиера, избиват куп посмели да се съпротивяват на демокрацията...

Така би прозвучало по модерному отбелязването на тази дата.

Незаконно взелите властта изведнъж се оказват законни управляващи. С един подпис на инспирирания преврата лисугер Борис III.

Да, Стамболийски се е превръщал постепенно в тиран. Да, селската партия се е издънвала полека-лека. Да, имало е недоволни...

Но — законно избрания премиер да заколиш??? И да обясняваш, че е в името на демокрацията???

Субективната оценка да превърнеш в обективно погазване на закона и морала? Под предлог, че СПОРЕД ТЕБ другият ги газил?

Къде е народната дума? Къде е народният избор?

Един от разбунтувалите се срещу преврата земеделци — Петко Енев — на процеса срещу му, заявява: „Защо господин Цанков да има право да извършва преврат, а Петко Енев да не може?“.

Страшен въпрос. Тъй като показва хаоса, в който ще попадне държавата, ако народната дума отстъпи на целесъобразността на нечии лични виждания.

Съдът го освобождава (което не пречи през 25-а година да си го довършат).

Но остава проблемът — историята учи, че никой не се учи от историята. А тя на какво ни учи?

* * *

Не знам защо, ама ми хрумна да надникна пак в „Чингис хан“ на Ян. И се зачетох за битката при Калка.

Битка, която е почти непозната на запад. Първи сблъсък в монголите. През 1223 година Чингис хан изпраща Субедей и Джебе (тази транскрипция приех, макар че и други има) по дирите на Хорезъмския шах. Те разбират, че шахът е умрял, но продължават. Целта им е Последното мори, както Чингис хан е формулирал заповедта.

И при река Калка в края на май се сблъскват с руснаците. В битката участват и половци — кумани, печенези и какви ли още не степни племена. Които са хем фигуранти, хем внасят хаос...

Срещу монголите излизат руските князе. Описанието им в летописите е направо като легенда — високи, стройни, силни, смели.

А монголите ги води Субедей — възрастен вече, с дясна ръка посечена още в младостта, свита, неподвижна, леко накуцващ, дебел. И Джебе — неговият помощник, сух, висок, името му означава стрела.

От едната страна са руските полкове — според летописите са 100 000 души. Да речем, че е преувеличено, наполовина да са — огромна войска за това време.

Двата тумена са около 20 000 души.

Русите са разбити. Почти всички полягат в полето при река Калка и по пътя към родните си градове. Много князе загиват в бой (сред тях легендарните витязи Добрина Никитич и Альоша Попович), други са пленени и умират, смачкани под платформата, върху която монголите празнуват...

Заинтересува ме нещо сега. И тръгнах — в интернет, няколко исторически изследвания, дори художествена литература (Като оставим Ян, останалите са гола вода).

И видях — монголите са два тумена, с един вожд, с помощник, с командири на хилядните и стотните, та чак до десетките. Които части са с почти еднакви дрехи, конете почти едноцветни.

Така в боя общият началник ръководи — без да търси подвизи, както руските князе. На бойното поле се сражават стотниците и десетниците от командния състав. (Когато 16 години по-късно при Москва убиват най-малкия син на Чингис хан — Кюлкан, имало е жестоки наказания за допусналите появата му в боя).

Русите се бият по полкове — всеки за себе си. Едни пресичат реката и, смачквайки монголските разузнавачи, се увличат в преследване. Класически капан...

Други остават на десния бряг, наблюдават битката, а после три дни се отбраняват сами.

Всеки за себе си...

А историята учи... Не само, че никой не се учи от историята.

Върнах се в нашето време.

Един кара джип и раздава от прозорчето пари. Да го видят...

И насочват средства към селища, управлявани от неговата партия. Както други са подкрепяли кметове от своята партия.

София е едно, провинцията друго. Даже столичани се оплакват, че са обкръжени от някаква си България. А Пловдив е едно, Варна друго, Малко Търново трето, Димово, Джебел, Тулово...

Спасявай се по единично!

Историята учи...

Ако има кой да се учи...

* * *

А има кой да се учи...

И го доказват прадедите ни. Примерът е от историята на онези, които създават Волжско-Камска България. По чиято столица Болгар е прекръстена река Волга, дотогава Итил.

Волските българи.

И действието пак се развива през 1223 година. Само че септември.

Субедей повежда победните си войски обратно към Монголия. Пристигнала е запад от Чнгис хан — разузнаването е завършило, да се връщат.

Пътем монголите решават да нападнат богатите българи. За грабеж, разбира се — не разнасят цивилизация, още завоевателите не умеят да лъжат, както по-късно. Когато Испания, Великобритания, Германия, Франция, САЩ разтягат лъжите за цивилизацията и цивилизационния избор на аборигените...

Хан Габдула Челбир провежда основателно разузнаване и разбира с кого си има работа. Затова българите се подготвят старателно.

Монголите са следени от наблюдатели, знае се всяка тяхна стъпка, подготвят се за посрещането им.

И ето — монголите виждат първите българи, нападат ги. И ги разбиват. Българите побягват. Монголите след тях.

До завоя на Волга, където между реката и Жигульовските възвишения е подготвен капан. Укрепления, скрити войски, на всяка крачка ями...

От монголите — нараснали с изпратените от Чингис хан войници до 50 000, са пленени само 4 000, другите са избити. Субедей и Джебе успяват да избягат с охраната си.

По нареждане на Чингис хан пленените са заменени с 4 000 овни, та затова тая битка я наричат още „Овча“.

Победата се дължи на единното командване, на предвиждането и планирането, на стриктното изпълнение на замисленото.

И, разбира се — на смелостта и себеотрицанието на българите.

Само че — храбри са били и русите. Но липсата на организация, егоизмът, желанието да се изпъкне, неумението да се мисли перспективно...

Друг въпрос е, че след 15 години Бату хан (Батий) идва целенасочено тук и съзнателно заповядва изстребване на българите. Загиват могъщите градове, бягат надалеч спасилите се. А след това названието „татари“ — от „тартари“, хора от Ада, минава върху нашите деди.

Но това е само название, историята показва друго...

* * *

Смятаме, че в древния свят царят е бил неограничен деспот. Особено в Близкия Изток — Асирия и Вавилон. Всъщност, царят — по наследство — е бил най-вече първожрец. Градовете държави са били управлявани от Съвети на града, а с финансите се занимавал касиер, определян всяка година с избори.

Самият цар се е пречиствал всяка година. Свалял царските дрехи, оставял вместо себе си свой избраник и се движел из града като всеки обикновен човек. Можело — и го правили — да бъде укоряван, критикуван, заплюван, осмиван. Безнаказано!

На другия ден поемал пак властта — вече пречистен, „нов човек“... Бз никакви последствия спрямо вчерашните му ругатели.

Имал и правото да изпраца друг вместо себе си. И понякога царете го правели, но винаги под страха от боговете.

Защото един от вавилонските царе направил така. Изпратил градинаря си да обира хорското недоволство, а сам останал в двореца. Обаче, пирувайки, се задавил и... Умрял!

На другия ден градинарят седнал на трона. И управлявал не по-зле от предтечата си...

А наследниците му се замислили дали да рискуват, знаейки как боговете наказват хитреците...

* * *

На екрана — столетница. Държелива баба, с нормален външен вид. Да ѝ дадеш, така — осемдесет години най-много. Младичка...

Питат я как е стигнала до 100...

„С много труд. И да внимаваш с кого говориш и какво говориш. Да не спориш...“

Вариант на „Преклонена главичка...“

Иначе беше разбрала нещо от модерния живот — „Партиите разделят хората“...

Най-после взеха и българите да се усещат. Защото партиите НЕ обединяват. „Партия“ означава част. Част от хората, обединени в защита на своите интереси. И, разбира се — срещу интересите на другите.

Защото своето си е най-важно, твоята риза е най-близо до тялото...

Барем на сто се е усетила жената...

Но останалите — дали ще го доживеят...

* * *

Павилион. Отпред — сред рекламите — табло. „Пушенето убива!“.

Човек си купува нещо и мърмори:

— И тоя плакат лъже... Аз колко го черпих шефа с цигари, пък още е живо говедото...

* * *

Говорим си с млад учител. Възмущава се. Бил на някакъв курс, където им втълпявали, че в клас трябва да са по-разкрепостени, да я

карат по-леко, с повече разтоварване (от какво?) на учениците, по-атрактивно...

— Абе, аз да не работя в цирка? Има куп изисквания, има цели, задачи... После проверки, контролни входящи и изходящи, матури... И да забавлявам учениците...

Опитвам се да го насоча:

— Бил си в цирка, нали? Сети се как минава един номер. Да речем — жонгльор. Излиза, вика асистентката, взема чиния, върти я на пръчка, после втора, трета... И накрая върти куп чинии. Явно може да започне с пет-шест въртящи се, но не бърза. Хем загрява, хем настройва публиката...

Отговаря ми:

— Така е... Но публиката зяпа и ръкопляска. А от мен искат тая публика също да върти — поне една чиния. Кое то не става само с гледане и атракция...

И е прав, и не е...

Може да се получи съчетание между обучение и настроение. Може... Но — първо — трудно. Второ — ако има две страни в процеса. Трето — времето. Минути за куп административни дейности, за проверки за нови знания, за затвърждаване, за... Абе, да признаем — и за усмиряване.

Кое то става. Обаче изисква опит. Много опит. А младите нямат този опит. Възрастните са вече изморени...

Иначе — на хартия звучи добре. Повече атрактивност. Учителят по география с клоунски нос, въртящ обръчи с крака и премятащ се през глава...

Добре, че не са се сетили чиновниците от МОН...

* * *

Рекох да си извъртя едни сармички. И, разбира се — трябва кайма като основа. Отидох в магазина, премериха ми я, платих, прибрах рестото. Продавачката разговаряше с една позната. За почивка от седмица, къде да отиде, как да я изкара.

Намесих се и препоръчах Балкана — Елена, Дряново, Трявна, Тетевен... Заприказвахме се...

А после си тръгнах...

На заранта пак отидох. Продавачката отвори хладилника и извади каймата.

— Остават още четири забравени пакета — каза ми. — Друг път е имало по два, че и три, ама пет за един ден...

Мани, мани... Хептен изкукуригвам... Пак добре, че не съм само аз...

Но беше от полза, все пак. Взех два пакета с воденички и сърца. Стават като идеален пълнеж — де на пиле, де на руло. Накълцват се и със съответните подправки...

А жената почерпих с кафе...

* * *

Преди седем години...

Умря котаракът ни. Не беше стар, но внезапно нещо с бъбреците и...

Както и да е!

А вкъщи стана едно тихоооооо...

И жена ми хич я няма, аз не съм в настроение...

Попитах познати дечурлига, едно ми каза, че някаква нейна позната имала котенца. И се чудела де да ги дене.

Как де?

Обадих се по джиесема, питам я. Да, ще ми даде едното. А има ли месец — не е хубаво да се взема коте преди 4–6 седмици? Има.

Вземам такси, отивам в крайния квартал.

Чака ме едно момиче — нейде втори курс от СПТУ по съблекло и шибачество (официално по облекло и шивачество, но просто ярко неинтелектуалната му физиономия...).

И държи в ръце малко — като мишле, сляпо коте. Колкото шепа...

Абе, моме, това е най-много на две седмици — те след втората почват да проглеждат...

А, ама то и без това ще го изхвърлят, че...

Не питах какво е по пол, нищо. Грабнах го и се метнах в таксито. Щото ми се щеше такъв шамар да завъртя на тая пикла...

Право във ветеринарната. Имам там една позната — Иринка. Взе го, прегледа, каза, че е женско, даде ми куп витамини, подхранки, биберонче.

Занесох го, звъня, подавам го на жена ми, а оная се дърпа. Помислила, че е мишка...

Измихме, излъскахме го, стоплих мляко и с пипетата го нахраних. Беше малко дори за биберончето.

Та известно време с пипета го поих — то затова ме взема за мама ли, кой знае, после с биберончета. И като тръгнаха зъбите, взе да ги гризка, та през ден търсехме биберони като за него.

После му поднасяхме млякото в съдинка, сетне натопихме гранули, сега сама ги гризка.

Ама се научи да ме дърпа сутрин и да я вода до яденето. И през деня го прави. Лежи, гледа ме, като стана — скача, врътка задника, измърква и тръгва към яденето, озъртайки се дали я следвам.

Само почна да се облизва, да ходи в тоалетната, да рови...

Но най-напред я масажирах по коремчето — така правят котките с малките. За стимулиране на стомахчето и за дрискането.

Та и сега — хапва си, почеша ѝ корема, тя извие гръб и не спира да лапа. Всъщност, котките много пазят корема — слабото място. Но коконата дава да я чеша, няма страх. Нали е свикнала от малка...

Първите дни беше... Къде да го сложиш — сляпо, ама напористо? И му нагласихме базата в една пластмасова кофа от боя — чиста, изстъргана, разбира се.

Памперс вътре сложихме.

Първата сутрин гледаме — осрана до ушите. Измихме я, изсусихме, пак я сложихме на топло вътре. След час — изпълзяла...

Височината на кофата 40 сантиметра, гладка... А нашата се измъкнала...

Мани, мани...

Сложихме капак.

Но след два дни го премести и пак навън...

Пъргава — акробатка!

Добре поне, че по пердетата не се катери.

Но иначе — навсякъде другаде.

Диванът сме го отписали, а едната спалня е затворена за нея. Поне едно място за гости да има.

На втората седмица я изведохме да види балкона — чист въздух. Нашият балкон е някъде десет квадрата. Не искам да го остъклявам, на шестия етаж е, хубава тераса.

Да, но от тогава с нея винаги има човек на балкона. Под око е.

Защото веднага, ама веднага, се метна на парапета. И взе да зяпа надолу...

Шести етаж, а на тая не ѝ пука!

Направи го няколко пъти. И, както казах, е под надзор.

В момента е дълга към метър — без опашката, грамадна, пъргава, бърза, хищна, хитра, тежка, мързелива...

Много е грамадна на вид, а е светкавица. На барплота има нейни следи. Тоя барплат аз го зидах от тухли, замазан е, боядисан. Та на метър височина от пода има нейни следи. Де се боядисала — не знам, ама претичала хоризонтално на три метра дължина.

Често съм я виждал да тича така по стената — вертикално. Как се задържа, защо... Не казва.

А, като я хванат дяволите — прави кросове из двете спални, хола, трапезарията, кухнята... В коридора пътеките са на руло навити. Бори се с нещо там, дърпа, къса, върти...

От малка я тренирам в борба — не й давам мира, все се сражаваме. Котките имат своя тактика. Лягат по гръб, предлагат уж беззащитно коремче, после хващат с предните лапи противника, а със задните го изкормват.

По ръцете ми е пълно с белези — не само от нея, и предните котки си оставиха подписите, но се боричкаме.

Особено като напърчи опашка, разроши я, застане настрани (става по-голяма видимо), вземе да съска...

Гостите...

Ами като дойдат гости, прибираме я в хола под арест.

Напада!

Съска, хапе, стрелка се...

Имам усещането, че се бои — страхлива е. Малко чужди хора е виждала, за нея са непознати, врагове.

Признава само мен и жена ми.

Обича да се пребори с мен, да хване ръката ми и да я облизва. Сутрин често заляга над нас и почва да ни вчесва с език. Най-вече жена ми — по определени причини.

Обича да лежи в краката й. Обаче е тарикатка. Зиме се пъха под юргана при мен, защото жена ми много се върти, а аз спя като мумия. И се топли, хитрушата.

Исках да я кръстим Мира — на името на една заица, която имах нейде в десети клас. Ходеше подире ми, влизаше в стаята и лежеше в краката ми, докато четях.

Но жена ми я прекръсти на Марийка.

Много е красива. Абсолютно тигрова е — якето й е супер маскировъчно и елегантно. Впрочем, тя лежи до заглавието на блога.

Така...

Сега отивам да видя къде се е свряла да спи. Защото обича да използва целия апартамент. Най-много — където съм седял или спал. И що пъти съм я свалял от тоя стол пред компютъра...

В жегата се беше настанила в тоалетната — на плочките, тихо, спокойно...

Е, засега толкова...

* * *

Виждам познат. Който започва да ми се оплаква, че иде зима, пък става студено, а той почнал работа в енерго някакво, та сега ще има да го продухват ветрищата по трасето...

— Спокойно — успокоявам го — Всички се оплакват от работата си. Даже тия, дето съчетават приятното с полезното, кефа с парите. Магистралките...

Пък той се чуди дали вижда обида в сравнението или е просто смях...

* * *

Седим си с моя приятел даскала, пием си чайчета, гледаме раздвижилия се под топлите слънчеви лъчи свят.

Спира пред масичката млада жена — така, трийсет и нещо, поздравява.

Моят приятел я кани при нас.

Бивша негова ученичка, сега учителка.

Не, не е учителка — поправя го тя.

Дошла в училището им бивша шефка на инспектората, веднага й уредили норматив часове, на дотогавашната титулярка предложили половин програма.

И заплата 270 лева!

Кое то я накарало да напусне.

Та сега получавала 320 лева от бюро по труда.

И свободен ден.

Търсела си работа.

Каквато и да е.

Все още е млада, влиза в сектора на възрастовите търсения.

Но...

Но няма да се върне в училище!

Не само нейното — в училището изобщо.

Защото чак сега — когато се оказала извън него, разбрала колко свободно, спокойно и за себе си може да живее човек.

Да, да — проблемите са налице.

Парите не стигат.

Несигурността е все по-натежаваща.

Къщата, която строят, е незавършена...

Обаче... свобода!

Без нерви!

Без отговорност за безотговорните.

Без да си център на всякакви упреци за всичко.

Намерила си някаква работа — неофициално. Казано директно — в сивата икономика.

8–10 часа труд. И толкова!

Никакви странични задължения. Най-вече свързани с нерви и напрежение.

Да преглежда писмени работи? Което за лаиците е лесна работа?

И да четете всякакви почерци, да се дразни от полуграмотността или грубите грешки, да подчертава, да напомня, да обяснява...

Пак? И пак? И пак?

Да, бе!

Търси си официална работа. Но — не в училище!!!

Твърдо!

Млада е, има десет години опит, интелигентна — обаче не желае да бъде учителка.

Както и други колеги (бивши!) нейни.

Децата?

Да, интересно ѝ е било, но...

Но да се жертва в името на думи, когато всички рискуват в името на парите?

Има си знания, има си умения, има си културни навици.

На нея ѝ стигат.

А за децата — да се позамислят родители, политици, общество.

Защото — най-важното! — безсмислена е саможертвата в името на неоценяеми сега ценности.

Пазар?

Е, приема пазара. И ще живее според него.

Изпростяването на народа?

С мъжа си вече уреждат заминаване. С децата. А каквото стане тук...

И си тръгна.

Моят приятел каза, че съжалявал отдавна, задето подкрепял и насърчавал умни деца да поемат учителския път.

Вече не изказвал мнение.

Не желае да го упрекват.

Или да изглежда палач, хвърлящ свестни деца в огъня на общественото безразличие и дори омраза.

А аз се сетих, че онзи ден разговарях с младеж от 69 набор, комшийче.

Върнал се беше от Германия.

И чакаше щерка му да завърши учебната година. Като междувременно я водеше на курсове по немски.

Ясно защо.

Не плъховете бягат. А нормалните млади се спасяват от плъховете на държавното кормило.

* * *

Излизам от входа и срещам една позната. Носи в ръце кастронче, от някогашните, дето им викаха и сефери — за пренасяне на храна.

А тя ми обяснява. Приготвила бобец, натурален, та го отнася на баща си. Пенсиониран полковник, беше някакъв общински шеф. И най-сериозно ми казва — „Трябва! Горкият, няколко дни вече на печени пържоли кара, няма кой да му сготви“...

И се подхилих, вътрешно, и едва се сдържах да не поднеса съжаленията си към горкия номенклатурчик, принуден да оцелява само с мръвки...

Абе...

* * *

Разболя се жената, от която купувам вестниците. Разболя се, отиде във Варна, сложили й стенд, изкара болнични доста...

Преди да замине, представи ме на заместничката. Оная имаше вече списък на редовните купувачи — с отбелязано кой какво взема всеки ден. Съответно — запазено...

Минах на другия ден рано, взех вестника.

Спортен, защото в него има портрети на играчи на „Левски“ — малко юбилейно мероприятие, в чест на стогодишнината. Чета, спомням си — за времето, когато имаше футболисти, а не... Добре, добре... Няма да употребявам мръсни уж думи...

И оставих пари за два дни — ако се забавя, да не затруднявам жената при отчитането. Тя пази вестниците — вече са и платени... Пък аз не чета никакви новини, статиите-портрети може и да почакаат.

Така се случи, че на другия ден отидох, но нея я нямаше. Само някакъв пенсионер. Който претърси павилиона, обаче не намери нищо.

Викам си — сигурно ги е сложила някъде, няма проблем, ще ги взема.

На следващия ден — пак я няма. Старецът пак нищо не знае.

Не оставих пари. Намерих си другаде вестника.

На третия ден минавам. А тя ми предлага новия брой. Казах й, че вече вземам от друго място.

Беше искрено поразена... Ама защо? Тя оставила вестниците, но нещо станало, та...

Ни вестници, ни парите ми връща. Да, 1,20 лева — дребна работа, но е въпрос до принципа.

Казах й го, а тя даже се обиди...

Еее, за някакъв 1,20 лева ли съм... Що се излагам...

Извинете, ще съм искрен.

Теглих й една...

И заминах...

Тия дни видях, че титулярката се върнала. Пак ми пази пресата, всичко е наред, проблеми няма...

Дето се вика — до хората е...

* * *

Първото, което видях в Бяла Слатина, беше пързалката. Ледена пързалка. Опната на градския площад. Ограда, висока около метър, зад нея заледено пространство — нейде седем-осем на четиридесетина метра. Агрегат — неспирно бучащ. И деца. Много деца. Имаше и възрастни, но повечето наблюдаваха за пързящите се, а някои дори припкаха по леда и подкрепяха хлъзгащото се поколение.

Градът е малък. Подобни пързалки има при нас — на тенискортовете ги опват зиме. Но не мислех, че и в Бяла Слатина ще има. А то — втора зима подред. Със запалването на елхата, открили и пързалката.

Деца до седем години безплатно, големите по левче, възрастните пет лева...

Предполагам — защото възрастните са по-чупливи и по-трудно се вдигат от леда.

Но възрастни, както отбелязах, нямаше. Може би вечер се появяват някои от трудовата младеж, както викахме едно време...

Както и да е — хубаво е присъствието на пързалката...

* * *

Вървах си мирно и тихо, никого не закачах, с нищо не предизвиквах никого...

И — удар от черните небеса. Далечният ми първи братовчед...

Видял ме от кабинета си в старото читалище и решил, че трябва да ме види... Ама Провидението не си гледа работата и ме наказва. Защо?

„С какво се занимаваш? — пита. — Не ми казвай за писане, знаеш, че книгите ти не чета...“

„Е — отговорих му в този стил, — те книгите са за интелигентни хора. Пък и трябва да се научиш да четеш. Не е много трудно...“

Възмути се: „Знам да чета...“

„Знаеш азбуката — пояснявам му. — А да четеш е изкуство и труд едновременно. Иска се и база — акъл...“

Смени темата, разбра, че на тоя хлъзгав терен е слаб. Похвали се — бил началник на бюро по труда. Изненадах се — „Че кога си работил, та знаеш какво е труд?“...

Гордо ми изясни: „Прав си! Аз винаги съм бил голям началник, това ми е работата“...

„Илчо, винаги си бил провинциален дребен чиновник. Но — карай, помпай балона на самочувствието...“

Тук нормален човек щеше да изчезне — дори разсърден. Обаче, на него му се искаше да ме смачка с висоокото си положение...

„Тая година съм раздал 800 000 лева, догодина ще раздам 2 милиона...“

„Браво! — викам му. — Сигурно си продал къщата тук, оная в Търнак, че и ниви някои... Иначе отде ще вземеш толкова пари за раздаване...“

„Не разбираш! Това са пари от бюджета и аз...“

„Аха! Схванах! Чужди пари раздаваш. С чужда пита помен правиш... Впрочем, да погледнем сериозно — ни като фукльо, ни като подигравчия. Ако тези пари ги раздаваш на заслужаващи помощ хора — каква е заслугата ти? Просто изпълнител си на закона. Ако ги раздаваш на незаслужаващи, по твой избор — това му викат корупция.

Кражба... Та — какви са ти заслугите на голям началник в малкия град?“

Отказа се. Но продължи агресивно: „Пък мини да те видя. Ей в оня кабинет съм“...

Кимнах неангажирано. Той продължи: „Но си е въпрос на желание“...

Обърнах се и казах: „Именно!“ ...

* * *

Нали съм си цапнат в главата и устата, все на веселба ме избива. Влизам в магазин за плодове и зеленчуци. Питам: „Имате ли женско питие?“. И пояснявам — „Чили сос“.

Едната се смее, другата вика: „Че това люто ли е? Аз предпочитам по-люто!“.

Само изхъмквам с намек, първата усеща и още повече се смее. Втората също се усеща: „Ама не съм чак толкова люта“...

* * *

Сутринта. Минавам по главната. Гледам — леля Нада. Нада — в нашенския говор не е някаква си Надя.

„Добрутро“ — викам.

Тя ме заглежда: „Ти кой беше? Христо ли?“.

Пояснявам й: „Гошо! Христо Манчев е в София.“...

Тя се мъчи да се сети...

А пролетта пак ме спря. Нейният ареал е центърът. Макар в Бяла Слатина всичко да е център.

Разпитва ме, припомня ми някои неща — с дъщеря й сме съученици...

Сега...

Не помни... И едва се придвижва с бастуна. Но не изоставя ареала си. Обикаля, наглежда кой кога отваря магазина или офиса. Макар да е неделя...

Дълг пред обществото, предполагам...

В понеделника пак минах от там. И чувам от прозореца: „Здравей, съученика на Валя!“.

Отговорих. И се зарадвах — все нещо е запомнила...

* * *

Обади се братовчедът. Отивал да си купи обувки. Имал едни нови, с тях гаранционна карта, в която пишело — гаранция един месец.

И честни производители били. За един месец се скапали обувките...

Та си поприказвахме. Нали и вуйна — майка му, вече издиша, има какво да си разправяме. Със смях, че иначе е на плач.

Дошли им гости. Двама — единият тъстът му. Хапнали, ама било някак си тегаво, тъстът се сетил за смъртта на баща си (?) и...

Абе, тръгнали си гостите. И братовчедът рекъл: „С тия на маса да не сядаш“. А майка му попитала: „Тия двамата ли?“...

След което го упрекнала, че от година не я е водил на лекар. Той извадил документацията, показал ѝ, а тя само: „Е, ми хубаво... Забравила съм“...

Ей, не ща да остарявам...

По-добре да викат: „Язык, че рано си отиде“, вместо „Абе, тоя още ли е жив?“...

С нечуто — „Защо?“...

* * *

Звъня ли, звъня на майка ми... Заето...

Вдигам се от единия край на града, по диагонал — отивам да видя. В 18 часа, мрак, мъгла, кал...

Както и предполагам — слушалката на телефона изместена, тя даже не е обърнала внимание на пиукането. Подобни дребни проблеми не я засягат.

На връщане минавам покрай старото читалище. Където има вече кино. С гордото име „Роял“.

Дават филм на Алмодовар. И отпред — 40–50 души чакат. Поне половината — младежи.

Хубаво!

Има надежда...

* * *

Гарата в Плевен. Зад мен си говорят две жени. Не ги поглеждам, но слушам внимателно.

— Преди в селсъвета имаше кмет и писар. Отиваш и му казваш: „Бай Кольо, синът отива да учи, или войник, или каквото там... Дай бележка, че съм платила данъците“. Сяда и — готово... Сега общината и пълна с чиновници, навсякъде компютри и кафеварки. И не могат нищо да ти дадат — ту компютрите повредени, ту не влизали в системата...

Чудя им се на жените. Не разбират от модернизация, актуализация, електронизация, динамизация, оптимизация...

* * *

На отиване бях на място 45. Срещу движението. На връщане с 46. Пак срещу движението.

И нямаше как да си сменя мястото — за по-хубаво зяпане. Като в оня стар виц — нямаше с кого. Бях сам в купето...

* * *

Обикалях две седмици по кабинети и лаборатории. Техническа профилактика и ремонт...

Тръгнах със страх.

Защото зная какво ме чака — пред кабинетите се струпват глутници пенсионери, разменящи диагнози, лекарства, лечения, научна информация... И критики към тия доктори, дето нищо не знаят, ама не щат да питат специите пред кабинета...

Слава Богу — размина ми се...

Културно, възпитано, къде мълчаливо, къде с нормални клюкарщини — но чакащите реда си се държаха добре. Просто не

досаждаха...

Да, обаче всичко се плаща, както казал тоя, дето му умряла тъщата, когато му поискали пари за погребението...

Та в петъка се появи... ТЯ...

Типична лелка...

Обяснявам. Лелка е понятие за тип жена. Лелката може да е на 15, може да е на 70 години...

Както мацката — която може да е на 18, а може и на 60 години...

Та тази лелка най-напред информира, че от две години е пенсионерка, обиколила всички доктори, нито един свестен няма, всичките са едни „умрели“, даже не стават, когато влиза пациентката, хич не се интересуват от нищо...

От последващия монолог разбрах понятието „нищо“. Просто не се интересуват за личните ѝ впечатления от света. И, остави, дето не си водят бележки, ами и нямали време да я изслушат...

Лелката се появи нейде след 12 часа (смятах, че тогава няма да има опашка, ама на — излъгах се). Най-напред съобщи, че имала час за 10 часа, обаче трябвало да отиде някъде, та затова сега ще мине първа...

Мрачните погледи ѝ подсказаха, че не е време за нахалство...

После заразвива тезите си за неуките доктори...

Една жена, седяща насреща ѝ, попита учтиво — може ли да се премести до нея? И като почнаха двете...

Само че втората се мина яката...

Уж разговаряха, но лелката взе думата и... И стана като на лекция на дружество „Георги Кирков“ — едната изнася сказка, другата слуша...

Особено трудно беше на втората, когато лелката заразправя за внуците си...

Психологическо наблюдение — за пенсионера истински тормоз е, когато някой друг разказва за внуците си. И слушателят подритва, подрипва, терзае се външно и вътрешно... Защото той има толкова неща да разправя за внучетата си, а трябва да слуша друг...

Аз в това време спокойно — външно — чаках. Само дето демонстративно сложих и двете слушалки на телефона и се унесох в музиката.

Но другите пациенти нямаха тая възможност...

Пък и аз имах само десетина минути чакане...

А навън останаха поне четири-пет човека... Дано докторицата не им е мерила кръвното. Щото след тая лелка е просто невъзможно апаратът да дава точни резултати...

* * *

Пита ме жена ми — дали знам нещо за някакви си Грозев и не помня какъв там, дето преди стотина години ги предлагали за Нобелови лауреати.

Казвам ѝ, зает усилено да изглаждам дивана, че изобщо не ме вълнуват гръмогласните графомани от него време. Още повече че смятам Нобеловите награди за измислица и фалш. Та вижте — ни Яворов, ни Дебелянов, ни Смирненски, ни Вапцаров, ни Елин Пелин, ни... Абе, като изключим номинацията на Йовков, великата ни литература е просто незабележима за скандинавците. Е, ако бяхме черни... Или държава на педали и лесбийки... Или се пръкнеше някой барем малко от малко талантлив късен борец срещу непоявилия се комунизъм...

Като аргумент ѝ добавям: „Сартр, отказвайки Нобеловата награда, заявява, че е безочие да устройваш класация в изкуството. Това могат да правят само читателите за себе си, времето и Бог!“.

Тя измърморва нещо от рода: „Добре де, така е“...

След което избеснява, чувайки признанието ми, че съм измислил „цитата“...

„Банално, глупаво, неверно!“ — отсича.

Именно, де — това въздействие ми беше целта...

* * *

Шведското психарче Грета взело, че регистрирало името си като търговска марка...

То — ясно. Групировката, дето го ползва като марионетка, търси печалби.

Ами какво да правят останалите Гретита по света? Да се преименуват?

А Гретел от приказката на Братя Грим? А другите литературни и исторически Гретита и производните им?

Абе, дойдоха си на думата... Мечтата на инфантилното пуберче — световна известност, собствена марка, джиткане с яхти по света, никакво учене, осигурена публика за всеки истеричен изблик...

Иначе — харесват ми тия петъци за протест срещу климата. Петък не работиш — протест, в събота и неделя законна почивка...

Дайте да измислим нещо за четвъртъка.

И най-вече за понеделника. Гаден ден!

* * *

Навремето хората са правели няколко снимки през живота, последната с близките около ковчега. И снимките са били ценност.

Сега — от едnodневна екскурзия са не знам колко мегабайта снимки. Натрупване... И обезценяване.

Инфлация на спомена.

* * *

Купувам си лекарство. Аптекарката казва: „Гаранционен срок до 2022 година“.

Радвам се: „Е, поне ще оставя нещо наследство на внуците...“.

* * *

Магазин. На двама бивши ученици. Единият тъкмо е на работа. При него трима младежи — така, под 40-е. Пийват си биричка, хапват пастърма.

Поглежда ме най-близкият и казва: „Аз ви помня и ще ви помня“...

Кимам, а той продължава: „Бяхте ни класен. И на 15 септември отидох по къси гащи, а вие ме върнахте...“.

„Правилно — казвам — дрескод...“

„Ама не, аз ви помня само с добро. И разбрах — официално мероприятие, откриване, не е за игрички... Ама колко строг бяхте...“

Проронвам само едно — „Е...“.

А той продължава: „Сега няма такива. Ако отидете да вкарате малко ред...“.

Пък аз му признавам: „Ако сега започвах — най-много един срок да изкарах и щях да се махна. Времето... Не учениците, времето е друго...“.

Поприказвахме си с тях. Тръгнах. С леко мазна душичка. Все нещо има подире ми...

* * *

Чета вестник, някои страници подминавам. Ключкарските, медицинските, как се сади пиперо...

И гледам заглавие. Та казвам на жена ми: „Май съм хванал рак на матката...“.

Тя — чула-недочула, ме прекъсва: „Ти не говори така, че да не те сполети...“.

Хиля се. „Абе, виж заглавието. «Болки в кръста са предвестник на рак на матката». Пък мен нещо кръстът ме сецка...“

После реших да си замълча. Да не предизвиквам съдбата, че вече не знаеш какво и къде може да се появи...

* * *

Умея да пускам лафове. Де да знам отде ми иде, ама на...

В кафенето. Поръчвам: „Едно мъжко кафе“. В отговор — учудване. Пояснявам: „Нормално“...

В млекарницата: „Едно женско мляко“. Пак реакция с вдигане на веждите. „Кисело“...

* * *

Минах през пазара. Взех на жена ми кайсии — по нейна поръчка. Казва ми, че пишело: „Български кайсии“. Викам й: „Абе, те оня ден цъфнаха, кога вързаха, кога узряха, кога ги обраха...“.

Но й купих. Те сложени нависоко, питам защо така. Продавачката казва — да не пипали купувачите стоката. Отговарям й: „Госпожо, стоката е като мома на селска вечеринка — всеки иска и пипа. Важното е кой ще я вземе и в какъв вид“...

Захили се...

* * *

Млада жена пита гаджето си: „Скъпи, знам, че имаш много пари, ама колко са?“.

Оня: „Амиии... Как да ти кажа? Толкова са, че ще стигнат почти за половината ти капризи. Или за един голям разклонен род да живее охолно сто години“...

* * *

Реклама. Колко хубаво било олиото „Калиакра“. Избрана реклама.

Както и онази за „Пиринско пиво“.

Само дето олиото отдавна се прави в Румъния, а бирата в Сърбия...

* * *

Магазинът. Пред мен женски хипопотам. С препълнена количка. Което обяснява и почти постигната от нея идеална форма.

Нали знаете — във Вселената идеалната форма е тази, при която всички външни точки са на еднакво разстояние от центъра.

Сферата...

Няма начин да не гледам към тоя център — околният свят е закрит от... Дамата, да речем...

И си викам: „Боже, понякога си мисля, че е добре, дето въведоха социалното разстояние“...

* * *

Заведение. На съседната масичка сяда млад човек — нейде трийсетата гони, с безалкохолно и някаква закуска в ръце. Погледът ми го подминава и внезапно се завръща.

Той отваря бутилката, прекръства се по католически и я надига.
Ха?

После пак се прекръства и отхапва от закуската.

Следва нова глътка, но преди нея — пак се кръсти...

И така — докато се нахрани.

Мисля си: абе, тоя дали се кръсти в тоалетната? Преди да седне или след това? Преди първия повик? И накрая пак ли?

Щото нали — иде отнейде храната, трябва ѝ почит и на заминаване.

А преди пускането на водата? Така — за сбогом?

* * *

Плащам тока в пощата. На съседното гише мъж казва:

— Ще ни включат тока, но преди това трябва да платя. Щото без да им платиш — не работят...

Мисля си: „Колко хора има — и да им платиш, пак не щат да работят. А и какви резултати дават“...

* * *

Тъкмо стигам до касата за телефона — ще дезинфекцират. Предполагам — по едно кафе, евентуално безалкохолно, с гарнитура цигарка...

Вече чака отпред мъж. Заставам на „социално разстояние“. Обаче — пече. Яко слънце. Че как — август, два часът е.

Зървам от другата страна борче. И се премествам в сянката му, като казвам на първия:

— Обръщам опашката...

Въпросът е там, че досега винаги съм заварвал опашката завиваща към близкия магазин. Винаги! Неписано правило.

Е, обръщам посоката, но пак си има опашка, нали?

Идва нов клиент. Пита кой е последен. Казвам му, че съм аз. И той застава на метър и нщо, но пак в сянката на борчето.

После става интересно...

Идват нови хора — мъже и жени. Питат кой е последен и...
Застават на обратната страна. Дето пече слънцето. Но си я знаят
— там трябва да са.

Защото винаги са били там.

И не могат да възприемат подобни смени на посоката. Не могат
издържа счупване на щампата, нарушаване на неписаното правилно.

Отварят касата.

Първият тръгва. Аз се оглеждам. От опашката никой не реагира.
Знаят — аз съм на ред.

Но и те са прави за себе си. Спазват правилата. И хич не щат и да
помислят, че може би е по-добре да дойдат на сянка.

Послушен народ — силна държава...

* * *

Излизам от поликлиниката. Отпред се носят три баби. По-стари
и от мен даже. Толкова древни...

Разговарят. Добре, че ги чух, иначе надали бих повярвал.

Едната вика:

— Болят ме колената...

Другата ѝ обяснява:

— Ми като няма кой да ти ги вдига вечер...

Жизнени баби...

* * *

На пазара продава сироп баба Ана — 84-годишна. Идва при нея
баба Тона, която пък е на 96. Идва е само глагол, а бабата по-скоро се
претъркулва — толкова е сочна и с идеална форма, почти валчеста.

— Оооох, Ано, кой ще ме гледа като остаря... — привично се
вайка.

Баба Ана даже не се обръща, а казва:

— Ма ти за къде си се разбързала? Има време дотогава...

* * *

Отивам да плащам телефона. Познават ме — едната е моя ученичка. Очакват нещо от мен, затова се шегувам:

— Извинете, че щях да закъснея, но чак снощи се прибрах от Китай през Италия...

Смят се безгрижно. Викам:

— Май не ви е страх от коронавируса?

— Защо да ни е страх? Младите не умират...

— Именно, де — кимам. — Страшното е, че ще оцелеете...

Е, това не е шега...

Момичетата са безгрижни — не ги хваща ни дисковирис, ни кръчмовирис, пък сексът... И там ще се оправят. Или ги оправят (Оппа, червена точка?). Нищо няма да ги спре. Ми, то отсега предлагат секс при коронавируса — в скафандри, без допир на лицата (мюсюлманите отдавна са готови, свикнали са с фереджетото, пък и то понякога прави жената по-хубава), бърз допир (предпазливо — в презервативи, а жената за по-сигурно — зад гумена кукла). И, както казва оня поет — от метър разстояние. Макар че и ватусите надали ще успеят, ама щом вирусът летял на два метра, ние ще трябва да го надскачаме поне с три метра постижение. Да ни завидят противопожарните кранове...

А остава и друга забава. Пиячката — превантивна, предпазна, дезинфекцираща. Такава, че всякакви вируси да ни заобикалят — макар да са с противогази на муцуната...

И ще си прием самотни...

Най-хубавото решение — пиене с жена не е пиене, а кавалерстване. Трябва да я слушаш, слушаш, слушаш... А сетне, когато заговорите и за теб — трябва да кажеш какво мислиш за нея. Винаги лъжи, естествено. Щото кажеш ли истината — язък за пиенето, дето ти го е опукала и очакванията ти за събуждане сутринта със спомен. Ако се лекува, де...

Пиене с компания е разливане на проблемите ти в чуждите. Поне можш да ги кажеш. И без това сам ще се слушаш, ама може и нещо интересно да споменеш, дето не си го чувал досега.

Пиене насаме е тъкмо за човека в кризата — и проблемите си остават, неудавени в чашата, научили се да плуват, и ти си хем сам, хем виждаш двойно и сам си говориш с интелигентен и разбиращ те човек...

Щото кой друг в тая чума ще те заговори, изслуша, съчувства, че и налее... Така че — за да не ти скърца сърцето, както се вайка една поетеса: смазвай го редовно с големи дози от лекарството. Каквото и да си си избрал — народът е казал, че алкохолът в малки дози е полезен във всякакви големи количества...

Ха, наздраве!

* * *

Срещам познат. Случаен познат, не от тия, които бих потърсил при нужда.

— Книги си имал — вика ми. — Казаха, че и за мен пишело, ама не съм чел...

Съгласен съм.

— Няма и как да си — обяснявам му. — Азбуката знаеш, какво пише ще видиш, но не можеш да четеш. За четене трябва акъл. И разбиране...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.